

Coeduquem per una societat més igualitària

XXX Jornada de reflexió
del Consell Escolar de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Consell Escolar de Catalunya

© Generalitat de Catalunya
Consell Escolar de Catalunya

Elaboració: Consell Escolar de Catalunya

Edició: Gabinet Tècnic

Il·lustració de la portada: Aitana Ponce

1a edició: XXX 2023

Maquetació: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Índex

Introducció 7

Grup de Treball de Coeducació 11

Memòria dels treballs portats a terme 11

Objectius del Grup de Treball de Coeducació 11

Sessions del Grup de Treball de Coeducació 12

Aportacions 16

Katy Pallàs Picó: Els eixos de debat 16

Maribel Cárdenas Jiménez: La ciutat coeducadora 17

Shaina Joy Machlus: La teoria del consentiment 18

M. Àngels Cabré Castells:

La presència de les dones en la cultura 19

Anna Chillida Fibla:

La coeducació, línia estratègica del Departament d'Educació 21

Mercè Montané Giralt: La coeducació i la inspecció educativa 22

Montserrat Payés Marín: La coeducació i el currículum 24

Marta Clar Ballesteros: La coeducació i les famílies 25

Montse Pineda Lorenzo i Lluïsa Jiménez Gusi:

El treball interdepartamental 27

Dolors Vique Ginés: La coeducació i el benestar 29

Carmen Ruiz Repullo:

La coeducació i la formació docent a Andalusia 31

Miguel Ángel Arconada:

Les masculinitats compromeses amb la igualtat 34

DOFEMCO: La coeducació i la mirada feminista 39

XXX Jornada de reflexió “Coeduquem per una societat més igualitària” 42

Benvinguda a la Jornada 42

Neus Agut Horna i Marta Torres Caixàs 42

Benvinguda institucional	43
Jesús Vinyes i Cirera	43
Meritxell Montserrat Mestres	45
Tània Verge i Mestre	45
Josep González-Cambray	47
Neus Agut Horna	49

Ponència marc: “La coeducació: passat, present i futur” 49

Taula rodona: “Perspectiva de gènere” 53

Taula rodona: “Educació afectiva i sexual” 55

Presentació dels resultats del grup de treball 58

Cloenda institucional	59
Meritxell Montserrat Mestres	59
Anna Chillida Fibla	60
Núria Mora	61

Participació en la Jornada 64

La coeducació en el sistema educatiu de Catalunya 69

Marc jurídic	69
Àmbit internacional	69
Àmbit europeu	70
A l'Estat espanyol	70
A Catalunya	71
Altres documents de referència	74

Aproximació a l'estat de la coeducació en el sistema educatiu català 75

Pla de Govern i coeducació	76
Els consells escolars i la coeducació	87
Altres organismes, associacions i entitats que aporten dades vinculades a la coeducació	89

Conclusions i propostes 91

Consideracions generals 91

La coeducació com a canvi de paradigma 91

Diagnosi 92

Formació 92

Universitat 93

Polítiques públiques 93

Departament d'Educació 94

Perspectiva de gènere 94

Currículum, espais, usos lingüístics, cures, moments i temps escolars 94

El paper de les famílies i de tots els agents i espais educatius en la coeducació 96

Els prejudicis de gènere en la tria d'itineraris acadèmics i en la igualtat d'oportunitats 97

Educació afectivosexual 98

L'educació per a l'abordatge de les violències masclistes 98

L'educació afectivosexual a l'escola i a la família per superar els estereotips de gènere 99

Referències 101

Agraïments 105

Annexos 106

Annex 1. Formació en coeducació. Departament d'Educació 106

Dades globals 106

Annex 2. Pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu 118

Introducció

L'evolució de la societat catalana d'acord amb els temps porta canvis en molts aspectes de les nostres vides quotidianes que es posen de manifest en els entorns de convivència: en la família, en entorns educatius, en els entorns de lleure, de treball, de cures i salut, en els àmbits de gestió i administració, i en la nostra relació amb les xarxes socials i de comunicació. La comunitat educativa es mostra preocupada davant d'aquests canvis, i des del Consell Escolar de Catalunya (CEC), màxim òrgan de participació, consulta i representació d'aquesta comunitat, els diferents sectors representats estableixen la conveniència de facilitar un espai de debat que permeti la revisió i reflexió conjuntes pel que fa a un dels temes que suscita més interès: la coeducació.

El CEC, atenent el seu caràcter consultiu, s'ha referit amb anterioritat a aquesta temàtica, bé sigui formulant propostes referents a iniciatives concretes del Govern, bé sigui recollint el parer de la comunitat educativa en el marc de les jornades de reflexió i processos de participació. Així, la primera referència es troba en el Document 1/1992, sobre el Pla d'actuació del Govern de la Generalitat de Catalunya per a la igualtat d'oportunitats per a les dones (1989-1992), on es reconeix el paper transmissor del sexisme que reproduceix el sistema educatiu d'aleshores i la necessitat de respectar la diversitat i fomentar el llenguatge no sexista. Si bé la presència de la coeducació en els documents del debat "Ara és demà" (2016-2017) es limita a aportacions de la comunitat educativa en el procés participatiu, adquireix més rellevància en el Document 1/2018, Consideracions i propostes per a la revisió i l'actualització dels documents per a l'organització i la gestió dels centres educatius corresponents al curs 2018-2019, en què es formulen propostes concretes, i en el Document 1/2019, La interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya, que inclou reflexions d'expertes sobre identitat personal i col·lectiva i propostes per al desenvolupament pràctic de la coeducació a les aules formulades per la comunitat educativa en el marc del procés participatiu sobre interculturalitat. Finalment, el Document 1/2020, Convivència i ciutadania digital, recull la iniciativa departamental Coeduca't i el tractament de la convivència i les violències de gènere al centre educatiu des d'una perspectiva enfocada a la coeducació.

Ara per ara, s'ha fet palès que les dinàmiques socials porten a naturalitzar situacions de desigualtat i discriminació per raó de gènere cada cop més insostenibles i paradoxalment oposades a models de vida que des de l'ordenament jurídic vigent, fins a les conviccions i opcions personals, passant pels models educatius, de salut i de benestar social plantejats actualment, defensen la no-discriminació, la preocupació pel benestar, les cures i la dignitat humana, el treball pel bé comú i l'avenç cap a una societat més justa, equitativa i inclusiva.

Amatents a la importància de vetllar per la qualitat del sistema educatiu català i el repte de donar resposta a aquestes preocupacions, el CEC ha considerat necessari dedicar la XXX Jornada de reflexió pedagògica a la coeducació per facilitar aquest espai de debat, considerant que no havia estat el tema tractat en cap de les jornades anteriors. Això ha promogut la necessitat d'establir un grup de treball en el si del Consell Escolar de Catalunya per portar a terme una anàlisi i una reflexió al voltant de la qüestió amb l'objectiu de conèixer la realitat actual, escoltar veus expertes en la matèria, i formular propostes de millora que contribueixin a optimitzar l'enfocament sobre la coeducació en qualsevol espai d'àmbit educatiu. En el trànsit cap a un CEC, entenem que qualsevol aspecte educatiu traspasa l'àmbit dels centres directament adreçats a aquest objecte, i és per això que al llarg dels treballs realitzats amb vinculació a la coeducació s'han considerat els múltiples entorns i les diferents mirades que afronten els temes relatius a la igualtat entre les persones. Per primer cop, i per l'abast inacabable dels temes de debat estretament enllaçats amb la coeducació, el Grup de Treball de Coeducació va començar els seus treballs al mes de juny del 2022 i ha tingut continuïtat fins al maig del 2023, de manera que les seves actuacions s'han perllongat més enllà de la realització de la XXX Jornada, celebrada el 14 de gener de 2023. Els resultats de la tasca portada a terme per aquest grup, així com del buidatge del contingut de la XXX Jornada, queden recollits en el present document.

De les diferents propostes del Grup de Treball de Coeducació van sorgir els temes d'interès pel debat al llarg de les sessions de treball del grup, i també es van establir els dos grans eixos que marcarien l'estructura de la Jornada: 1. Perspectiva de gènere i 2. Educació afectivosexual. Dins de cada eix es van concretar els temes que es van considerar decisius per promoure el debat. Així, en l'eix 1, Perspectiva de gènere, es va treballar el tractament de la perspectiva de gènere en el currículum, el paper de les famílies i tots els agents i espais educatius en coeducació, i els prejudicis de gènere en la tria d'itineraris acadèmics per a la igualtat d'oportunitats. I en l'eix 2, Educació afectivosexual, es va acordar abordar temes vinculats a l'educació per la no-

violència masclista i els micromasclismes, l'educació afectivosexual a l'escola i a la família, i l'orientació i expressió de gènere al llarg de la vida.

El CEC ha dedicat el curs 2022-23 a tractar la coeducació com a tema prioritari entenent la importància que comporta en el sistema educatiu i en la societat en general. Pel que fa al sistema educatiu, el document que teniu a les mans pretén ser el recull de les reflexions aportades per persones expertes i persones que implementen projectes de coeducació als centres, i també es presenten propostes de millora que vetllin pel desenvolupament integral de l'alumnat, evitant reproduir discriminacions per qualsevol motiu, al marge d'estereotips i rols en funció del sexe i en el rebuig enfront de qualsevol tipus de violència, per un model d'escola inclusiva i equitativa que esdevingui motor de transformació de la societat cap a una igualtat efectiva, més justa i democràtica.

Entenem, doncs, que la coeducació és una de les eines principals per aconseguir l'equitat i la igualtat entre homes i dones. Per tant, cal introduir en matèria educativa les propostes necessàries per fixar els aprenentatges que permetin superar els factors de desigualtat real des de la infància fins a la incorporació de les persones a la vida adulta, preveient la implicació de tota la comunitat educativa amb una mirada àmplia dels àmbits, entorns i sectors implicats, així com la corresponsabilitat per part de tots els i les professionals i les famílies.

Grup de Treball de Coeducació

Memòria dels treballs portats a terme

El Grup de Treball de Coeducació està configurat per les persones membres del CEC que decideixen incorporar-se a cada sessió de treball. No és un grup tancat, sinó que per a cada sessió s'adreça la convocatòria a tots els membres del Ple, les quals s'afegeixen a la sessió en funció de la seva disponibilitat. Això fa que el grup de treball sigui dinàmic i de configuració diversa segons les sessions, i també es possibilita la participació de tothom. En algunes sessions hi han participat persones que, sense ser membres del CEC, han estat convidades per la seva vinculació als temes de debat i per la riquesa que les seves aportacions han pogut suposar per al grup.

Els membres del Grup de treball han acordat a les primeres sessions quina seria l'estructura, els eixos de treball, els continguts i les persones participants en la XXX Jornada de reflexió. A més, el grup s'ha constituït en espai per a la reflexió i el debat al voltant dels temes de coeducació que s'han considerat d'interès i s'hi ha rebut les aportacions dels experts convidats amb l'objectiu d'enriquir el debat i formular propostes de millora del sistema educatiu pel que fa a la coeducació..

Objectius del Grup de Treball de Coeducació

- Ser un espai de reflexió i debat entorn dels temes vinculats a la coeducació, com ara la perspectiva de gènere, l'educació afectivosexual, les noves masculinitats, l'evolució del paper de la dona a Catalunya en els darrers anys, la tria d'itineraris formatius i la vinculació amb el gènere, la coeducació als centres educatius, en la resta d'entorns i en les famílies, etc.
- Reflexionar sobre els estereotips i prejudicis que marquen els rols dels infants i joves com a home o dona en la nostra societat, la resposta educativa actual i els plantejaments de futur.
- Escoltar i debatre sobre els diferents posicionaments vinculats al feminisme amb l'aportació de les seves argumentacions, coneixements i expertesa, des d'una mirada oberta i transversal.
- Alimentar l'esperit crític de les persones participants en les diferents

sessions per fer més gran el valor del respecte per la igualtat i el treball envers l'equitat entre gèneres.

- Concretar el disseny de la XXX Jornada de reflexió pedagògica del CEC prenent com a títol "Coeduquem per una societat més igualitària". Establir l'estructura, els continguts i els participants de la Jornada.

Sessions del Grup de Treball de Coeducació

Resum d'intervencions d'experts i expertes en el Grup de Treball de Coeducació			
Ordre	Data	Expert/a o títol de la sessió	Temes tractats / Objectiu del treball
1	1/6/2022	- Grup de Treball de Coeducació - XXX Jornada de reflexió	- Informació sobre la jornada: títol, eixos del debat, format. - Coordinació del grup de treball. - Calendari de reunions del grup de treball. - Proposta de persones expertes.
2	6/7/2022	- Katy Pallàs Picó, formadora en coeducació i diversitat, presidenta de l'FLG - Associació de Famílies LGTBI - Grup de Treball de Coeducació - XXX Jornada de reflexió	- Informació sobre la jornada: títol, eixos del debat, format i incorporació de bones pràctiques. - Espai de participació Consescat: pàgina en actualització constant de referències de coeducació i el fòrum de discussió. - Document de treball.
3	7/9/2022	- Grup de Treball de Coeducació - XXX Jornada de reflexió	- Informació sobre la jornada: data i lloc, títol, eixos del debat, format i moderadores. - Reunions del grup de treball: persones expertes. - Document de treball.
4	21/9/2022	- Grup de Treball de Coeducació - XXX Jornada de reflexió	- Informació sobre la jornada: eixos del debat i lloc. - Document de treball.
5	26/10/2022	- Maribel Cárdenas Jiménez, directora de Polítiques d'Igualtat de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet	- Informació sobre la jornada: data i lloc, estructura i possibles ponents. - Calendari de reunions del grup de treball. - Intervenció de la persona experta: - Polítiques públiques coeducatives. - Projecte La Ciba. - La coeducació des de la globalitat de la comunitat educativa. - La ciutat coeducativa. - Projecte "Temps per cures". - Projecte "Santa Coloma, Xarxa Violeta". - Document de treball.

Resum d'intervencions d'experts i expertes en el Grup de Treball de Coeducació

Ordre	Data	Expert/a o títol de la sessió	Temes tractats / Objectiu del treball
6	9/11/2022	- XXX Jornada de reflexió - Membres del GTC	- Informació sobre la jornada: estructura, moderadores i possibles ponents. - Document de treball.
7	16/11/2022	- Shaina Joy Machlus, escriptora i divulgadora de la cultura del consentiment	- Informació sobre la jornada: estructura, possibles ponents, inscripció i eixos de debat. - Proposta d'incorporació al grup de treball. - Continuitat del grup de treball el segon trimestre i col·laboradors/ores. - Intervenció de la persona experta: - Llibre <i>La paraula més sexi és sí</i> . - La teoria del consentiment. - L'educació anarquista. - La mediació i la justícia transformadora. - Els tallers de consentiment amb adolescents. - Interseccionalitat. - Document de treball.
8	18/1/2023	- M. Àngels Cabré Castells, escriptora, crítica literària i directora de l'Observatori Cultural de Gènere	- Valoració de la XXX Jornada de reflexió. - Calendari de reunions del grup de treball. - Intervenció de la persona experta: - L'evolució del rol de la dona a Catalunya i els drets que s'han anat assolint amb els canvis socials. - La situació actual de les dones en els diferents àmbits de la nostra societat, en especial en l'àmbit cultural. - La ciència i la tecnologia també són cosa d'elles. - Propostes i reptes de futur per arribar a la igualtat per raó de gènere en els diferents sectors de la societat. - Document de treball.

Resum d'intervencions d'experts i expertes en el Grup de Treball de Coeducació

Ordre	Data	Expert/a o títol de la sessió	Temes tractats / Objectiu del treball
9	8/2/2023	<ul style="list-style-type: none"> - Anna Chillida Fibla, directora general de l'Alumnat - Mercè Montané Giralt, cap d'inspecció d'impuls i coordinació del treball en xarxes educatives de la Inspecció d'Educació - Montserrat Payés Marín, cap del Servei de Currículum d'Infantil i Primària - Marta Clar Ballesteros, cap del Servei d'Escola i Famílies 	<ul style="list-style-type: none"> - Intervenció de la persona experta: Anna Chillida: - Línies estratègiques del Departament d'Educació. - Els quatre àmbits d'actuació (la coeducació a través del currículum, la coeducació a través de l'organització del centre educatiu, el Pla de les escoles lliures de violències i el Pla dels drets sexuals i reproductius en l'àmbit educatiu). - Referent de convivència, coeducació i benestar emocional. - Mercè Montané: - Normativa vinculada a coeducació. - Montserrat Payés: - Coeduca't. - El vector de perspectiva de gènere. - Marta Clar: - Projecte de convivència. - Projecte de prevenció de la violència masclista. - Programa d'innovació #aquiproubullying. - Protocol per a la millora de la convivència. - Enfocament Restauratiu Global. - Espai Famílies del web del Departament d'Educació. - Unitat de Suport a la Convivència Escolar. - Document de treball.
10	22/2/2023	<ul style="list-style-type: none"> - Montserrat Pineda Lorenzo, secretària de Feminismes del Departament d'Igualtat i Feminismes - Lluïsa Jiménez Gusi, responsable de l'Àrea de Planificació i Desplegament Territorial, de la Secretaria d'Igualtat, del Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya 	<ul style="list-style-type: none"> - Intervenció de la persona experta: - Marc general i organigrama del Departament d'Igualtat i Feminismes. - Treball conjunt amb el Departament d'Educació en el nou marc de la coeducació. - Interseccionalitat. - Protocol marc. - Polítiques d'igualtat. - Formació en coeducació. - Document de treball.

Resum d'intervencions d'experts i expertes en el Grup de Treball de Coeducació

Ordre	Data	Expert/a o títol de la sessió	Temes tractats / Objectiu del treball
11	22/3/2023	- Dolors Vique Ginés, pedagoga i educadora social, formadora de docents amb relació als programes de coeducació del Consorci d'Educació de Barcelona	<ul style="list-style-type: none"> - Intervenció de la persona experta: - La incorporació del vector 4, Coeducació i perspectiva de gènere. - Els i les referents de convivència, coeducació i benestar emocional en els centres educatius. - La formació en coeducació a tota la comunitat educativa. - L'educació afectiva i sexual. - Els prejudicis de gènere en la tria dels itineraris acadèmics. - La revisió dels llibres de text i materials en general segons la perspectiva de gènere. - El concepte de les cures i la creació d'espais de cura en els centres educatius. - Revisió de les funcions dels EAP. - Document de treball.
12	12/4/2023	- Carmen Ruiz Repullo, sociòloga especialista en violència de gènere entre adolescents i joves. Professora a la Universitat de Granada i referent com a assessora en coeducació per a docents a Andalusia	<ul style="list-style-type: none"> - Intervenció de la persona experta: - La formació en coeducació al professorat per nivells de coneixement (iniciació, intermedi i especialització o aprofundiment). - Formació en coeducació a les famílies. - Formació en coeducació al professorat universitari. - Acreditació al professorat en matèria de coeducació. - Les noves masculinitats. - La masculinitat hegemònica. - Educació afectiva sexual integral i educació en igualtat. - Professionals de treball social, psicopedagogs/ogues i educadors/ores socials en els centres educatius. - Els i les referents de convivència, coeducació i benestar emocional en els centres educatius. - Document de treball.
13	26/4/2023	- Miguel Ángel Arconada, professor de l'àmbit lingüístic en un institut d'ESO i batxillerat de Palència, de la Conselleria d'Educació de Castella i Lleó, i assessor en formació permanent, referent en educació per la igualtat i noves masculinitats compromeses	<ul style="list-style-type: none"> - Intervenció de la persona experta: - Plans d'igualtat en els centres educatius. - Els docents masculins en la coeducació. - Diferència entre "noves masculinitats" i "masculinitats compromeses amb la igualtat". - Accions per promoure aquestes masculinitats. - Tipus de masculinitats i com afrontar-les. - Document de treball. - Calendari de reunions del grup de treball.

Resum d'intervencions d'experts i expertes en el Grup de Treball de Coeducació

Ordre	Data	Expert/a o títol de la sessió	Temes tractats / Objectiu del treball
14	10/5/2023	- DOFEMCO, plataforma educativa constituïda per docents feministes	- Intervenció de les persones expertes: - Exposició del treball de recerca <i>La coeducació secuestrada</i> . - Document de treball. - Calendari de reunions del grup de treball.
15	17/5/2023	- Treball de la Memòria - Membres del GTC	- Document de treball: Propostes.
16	24/5/2023	- Treball de la Memòria - Membres del GTC	- Document de treball: Memòria.
17	30/5/2023	- Presentació de la Memòria al Ple	- Document de treball: Memòria. - Presentació en sessió plenària.
18	7/6/2023	- Treball de la Memòria - Membres del GTC	- Document de treball. - Decàleg.

Aportacions

Katy Pallàs Picó: Els eixos de debat

Katy Pallàs Picó és formadora en coeducació i diversitat, presidenta de l'FLG - Associació de Famílies LGTBI.

Partint de la seva expertesa en l'elaboració de materials de coeducació i el seu coneixement del sistema educatiu, les noves tecnologies i la innovació pedagògica, considera que la implementació de la coeducació en el sistema educatiu s'ha de fer d'una manera pausada, pensada i equilibrada, tenint en compte tots els elements que el componen.

Des del grup de treball organitzador de la jornada, se li presenten les següents propostes conceptuals d'eixos temàtics: la perspectiva de gènere, l'educació afectiva i sexual, la prevenció de les violències, i les identitats de gènere.

Les aportacions de Katy Pallàs permeten focalitzar els temes a tractar en dos eixos: la perspectiva de gènere i l'educació afectiva i sexual. Proposa que la prevenció de les violències i les identitats de gènere siguin tractades dins de l'eix d'educació afectiva i sexual, que pot desglossar-se en dos apartats: l'educació per la no-violència masclista, i l'orientació i expressió del gènere al llarg de la vida.

Conclusions

- La coeducació en el sistema educatiu s'ha de fer d'una manera pausada, pensada i equilibrada, tenint en compte tots els elements que el componen.

Maribel Cárdenas Jiménez: La ciutat coeducadora

Maribel Cárdenas Jiménez és directora de Polítiques d'Igualtat de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet.

Fa una menció especial de Marina Subirats i d'Amparo Tomé com a persones que van iniciar, a Catalunya i a l'Estat espanyol, la coeducació. Si avui es pot parlar de polítiques coeducatives és perquè elles van començar a elaborar tot el pensament base de la coeducació al nostre país. El grup de treball assumeix la proposta de fer-ne una menció a les jornades.

La coeducació s'entén des de la globalitat de la comunitat educativa; per tant, s'han de promoure accions vinculades als diferents àmbits d'intervenció. Darrere de cada experiència aplicada hi ha un marc teòric.

L'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet realitza tasques al voltant de les polítiques públiques coeducatives:

- El projecte La Ciba és un espai de recursos per a dones, d'innovació i economia feminista, que fa polítiques públiques feministes i d'igualtat de manera transversal. Aquesta experiència té com a pedra angular la coeducació. L'objectiu final és combatre les desigualtats i transformar les mirades i les consciències, i això només es pot dur a terme des d'un canvi cultural. Per tant, la coeducació forma part del cor de la política pública feminista.
- Línia de treball que impacta directament en els centres educatius: des d'aquesta perspectiva coeducativa s'engloba tot l'àmbit de l'educació formal, des de llars d'infants fins a batxillerat, mitjançant tallers. Es tracta d'identificar quines són les problemàtiques, les realitats o les necessitats que s'estan produint en els centres educatius. Es tracten temes com la diversitat afectiva i sexual, la diversitat de famílies, la prevenció de l'assetjament, el trencament de l'androcentrisme del currículum, la visibilització de les aportacions de les dones al patrimoni cultural, intel·lectual i acadèmic, la prevenció de les relacions abusives, l'emergència de les violències sexuals vinculades a les tecnologies, la influència de la pornografia, etc. Amb aquests tallers es vol donar resposta a allò que reclamen la societat, els estudis i la mateixa veu de l'alumnat amb una acció reparadora.

- La ciutat com a agent coeducatiu: amb el projecte Violeta Festival, la ciutat es converteix en coeducadora. Es posa molta atenció en les programacions adreçades al públic infantil i familiar, fent una revisió crítica dels continguts per no reproduir imaginari desfasats i estereotipats. Es porta la coeducació als carrers, a les places, etc., per convertir l'espai públic en un espai de socialització i de cultura.
- El projecte “Temps per cures”, organitzat conjuntament amb el Departament d'Igualtat i Feminismes, està adreçat a dones en situació de vulnerabilitat social i violències masclistes i ofereix serveis de canguratge o accions específiques per a infants de 0 a 14 anys perquè aquestes dones puguin tenir un espai de formació, de treball o de lleure. S'està intentant ampliar aquest servei a altres àmbits.
- El projecte “Santa Coloma, Xarxa Violeta” identifica els espais insegurs de la ciutat, implicant tots els agents de la ciutat per crear una ciutat segura, amb xarxes de punts violetes segurs, amb l'objectiu de prevenir les violències masclistes.

Conclusions

- La coeducació s'entén des de la globalitat de la comunitat educativa; per tant, s'han de promoure accions vinculades als diferents àmbits d'intervenció.
- Darrere de cada experiència aplicada hi ha un marc teòric.
- La política pública coeducativa ha d'aterrar en la vida quotidiana dels diferents agents que formen la comunitat educativa.

Shaina Joy Machlus: La teoria del consentiment

Shaina Joy Machlus és escriptora i divulgadora de la cultura del consentiment.

Autora del llibre *La paraula més sexi és sí*, sobre la teoria del consentiment i l'educació sexual, on reflexiona sobre l'assignació de gènere i la llibertat individual per triar qui es vol ser i quines relacions es volen mantenir.

Coautora del llibre *¿Y qué hacemos con los violadores?*, on s'analitza la necessitat que existeixi una justícia transformadora especialment en els casos de violència sexual.

Mediadora i formadora en comunicació no violenta i en justícia transformadora.

La teoria del consentiment és l'eina essencial per aconseguir l'alliberament de totes les persones. El consentiment implica dues coses: interessar-se per saber què pensa i sent l'altre, i establir-hi un acord mutu.

Els tallers que realitza giren al voltant de tres eixos: la comunitat, l'educació anarquista i la mediació. La comunitat inclou la identitat de gènere i la relació de poder, i és en aquest eix on situem el consentiment. Els tallers segueixen la praxi teoria-reflexió-acció. Per facilitar aquesta praxi utilitza l'anomenada roda d'identitat, en què els participants han de posicionar-se i reflexionar sobre la identitat de gènere i els vincles de poder que es generen. L'eix de l'educació anarquista implica facilitar eines basades en la reflexió i la pràctica. Tot això acompanyat de l'eix de mediació, en el qual la persona formadora passa a ser una facilitadora d'eines i garanteix una comunicació no violenta per tal de promoure l'alliberament dels i les participants. S'adrecen indistintament a homes i a dones i són extrapolables a adolescents.

No podem culpabilitzar les generacions joves per no conèixer la teoria del consentiment, perquè els adults tampoc en tenen constància. Cal tenir en compte que s'ha de parlar del consentiment més enllà d'un consentiment sexual.

Als EUA la teoria del consentiment està molt més estesa, i la idea de coeducació té un altre sentit, s'interpreta amb un caràcter interseccional, en què s'inclouen per exemple l'ètnia o l'origen.

Conclusions

- La teoria del consentiment és l'eina essencial per aconseguir l'alliberament de totes les persones.
- Interpretació de la coeducació amb caràcter interseccional.

M. Àngels Cabré Castells: La presència de les dones en la cultura

M. Àngels Cabré Castells és escriptora, crítica literària i directora de l'Observatori Cultural de Gènere.

D'acord amb les darreres dades publicades en l'Informe 2021 de l'Observatori Dona, Empresa i Economia de la Cambra de Comerç de Barcelona:

- Un 22,8% de les dones ocupen càrrecs directius a les empreses, quan la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes,

recomana un 40% en els diferents estaments de governança, i les xifres són encara més baixes en el sector de les TIC.

- Un 37% de les empreses en què treballen més de 100 persones no tenen cap dona directiva, i aquest percentatge s'eleva al 62% en les empreses amb menys de 50 persones treballant-hi.
- Pel que fa a la bretxa de gènere entre treballadors i treballadores al 2020, treballaven un 11% menys de dones que homes, i cobraven un 16% menys. Aquesta situació s'ha vist agreujada per la pandèmia de la covid-19.
- La pobresa femenina està enquistada en la societat, ja que manquen habitatges socials, ajudes públiques per a famílies monoparentals, escoles bressol, mesures de conciliació, etc.

Dades de presència femenina des de l'Observatori Cultural de Gènere (OCGènere): periodisme d'opinió (23%), cinema (8% de pel·lícules dirigides per dones), premis literaris (17%), obres de dones als centres d'art de Barcelona (14%), i programacions als festivals de música amb participació de dones (25%). Cal participar en el canvi de paradigma que necessita la societat, des de l'art i la cultura. S'ha creat la Taula de gènere, diversitat i interseccionalitat dins el Pla integral de teatre. En l'àmbit cultural es pot assolir més igualtat sense gaire dificultat, com ho demostra el canvi d'orientació que s'ha donat al Teatre Nacional de Catalunya (TNC).

Pel que fa a l'àmbit científic i tecnològic, en la majoria de països europeus les dones representen menys del 45% de la comunitat científicotecnològica. La ciència és encara molt homocèntrica. La creació de referents és fonamental si es vol una ciència més igualitària.

Des de l'any 2005 existeix la Comissió Dones i Ciència per al Desenvolupament de les Polítiques de Dones en l'Àmbit de l'Educació Superior i la Recerca del Consell Interuniversitari de Catalunya, destinada a vetllar per la igualtat en les carreres docents i de recerca, i a promoure accions per equilibrar la presència d'ambdós sexes en les diverses disciplines.

Conclusions

- No subvencionar la manca de paritat en mitjans, associacions i empreses, emparat en gran mesura per l'article 24 de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes.

Fomentar que en les manifestacions culturals de qualsevol mena no es reproduïxin estereotips ni prejudicis sexistes, i promoure la creació

i divulgació d'obres que presentin innovacions formals favorables a la superació de l'androcentrisme i del sexisme, al coneixement de la diversitat ètnica, cultural i funcional dels diferents col·lectius de dones, i a la visualització de les diferents orientacions sexuals o identitàries de les dones.

- Reforç de la presència de les dones en la cultura, amb accions transformadores que creïn referents i engresquin les dones a participar en la creació cultural.
- Educar en les noves masculinitats. Fer dels homes aliats del canvi.

Anna Chillida Fibla: La coeducació, línia estratègica del Departament d'Educació

Anna Chillida és directora general de l'Alumnat.

Emmarca el treball en coeducació de la seva unitat dins d'una de les línies estratègiques del Departament d'Educació. La pàgina web està estructurada en quatre blocs per concretar el marc teòric.

El primer que apareix és la definició de coeducació:

- La coeducació és l'acció educadora que potencia la igualtat real d'oportunitats i valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de dones i homes, en igualtat de drets, sense estereotips sexistes, homofòbics, bifòbics, transfòbics o androcèntrics ni actituds discriminatòries per raó de sexe, orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

Els quatre àmbits d'actuació són:

1. La coeducació a través del currículum: totes les activitats que es realitzen a les aules han de tenir una mirada coeducativa i de perspectiva de gènere. Per garantir-ho, s'estableix el vector transversal de perspectiva de gènere en els nous currículums. Inclou el programa Coeduca't.
2. La coeducació a través de l'organització del centre educatiu: es pretén que l'organització, el disseny dels espais, la documentació del centre, etc. incloguin aquesta perspectiva coeducativa i de perspectiva de gènere. El document que destaca és el Projecte de convivència, i comenta la formació vinculada al programa "Coeduca't al centre". S'està treballant en la figura del coordinador o la coordinadora de coeducació, benestar i convivència, definint quines seran les seves funcions i quina formació ha de rebre.

3. Pla de les escoles lliures de violències: aquest àmbit pretén visibilitzar les violències ocultes en els centres educatius, identificar-les i actuar-hi per protegir infants i adolescents. En aquest espai estan enllaçats els diferents protocols i la informació de la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència (USAV).
4. Pla dels drets sexuals i reproductius en l'àmbit educatiu: s'emmarca dins de l'Estratègia nacional de drets sexuals i reproductius del Govern de la Generalitat de Catalunya, que pretén garantir aquests drets per a totes les persones. Es destaca el programa "La meva regla, les meves regles", implementat als centres docents conjuntament amb el Departament d'Igualtat i Feminismes.

Conclusions

- El coordinador o la coordinadora de coeducació, convivència i benestar ha de ser una figura obligatòria en tots els centres educatius, i ha d'exercir les funcions següents: coordinar juntament amb l'equip directiu el Projecte de convivència; vetllar perquè tota la documentació del centre incorpori els sis vectors; promoure dins el marc d'aquesta documentació i l'organització del centre les mesures que facilitin i assegurin el benestar dels infants; treballar per la resolució pacífica de conflictes amb un enfocament restauratiu; donar a conèixer i proposar activitats formatives a tot el professorat, i informar tota la comunitat educativa de l'existència dels protocols i promoure estratègies per prevenir les situacions de violència.
- L'educació afectiva i sexual està emmarcada en el document de la UNESCO "Orientaciones técnicas internacionales sobre educación en sexualidad".
- La coeducació és un tema transversal i s'ha d'actuar en diferents àmbits, treballant des del Pla d'acció tutorial, el Projecte de convivència i el currículum, i fent diagnòs.

Mercè Montané Giral: La coeducació i la inspecció educativa

Mercè Montané Giral és cap d'inspecció d'impuls i coordinació de xarxes educatives de la Inspecció d'Educació.

La Subdirecció General de la Inspecció d'Educació treballa amb les unitats del Departament d'Educació que despleguen els plans de la Direcció General de l'Alumnat.

Els conceptes de coeducació, perspectiva de gènere i educació afectiva i sexual són relativament nous i s'han introduït en els darrers anys.

Normativa vinculada amb la coeducació:

- La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, conté referències a la coeducació, però no introdueix els conceptes de perspectiva de gènere o educació afectiva i sexual.
- La Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, s'ajusta a l'enfocament d'igualtat de gènere a través de la coeducació, fomenta les condicions d'igualtat entre homes i dones en totes les etapes educatives, i estableix la prevenció de les violències de gènere i el respecte a la diversitat afectiva i sexual, concretament en la introducció i en la modificació de l'article 25.
- La Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, incorpora la perspectiva de gènere i la diversitat funcional.
- La Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, incorpora en l'article 12 el principi de coeducació en els plans tutorialis.
- La Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació, exposa que el departament competent en matèria educativa, independentment de la seva titularitat, ha de vetllar per la igualtat entre homes i dones i per l'absència de discriminació.
- La Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, recull la coeducació com un eix important.
- Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica.
- Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius.
- Resolució ENS/585/2017, de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de convivència en els centres educatius dins el marc del projecte educatiu de centre.

Conclusions

- Les famílies tenen vies de participació, com el consell escolar del centre. Davant de possibles incompliments, s'han de comunicar segons el procediment de gestió de queixes que s'adreça a la direcció del centre, als serveis territorials o a la Inspecció d'Educació.

- En aquests moments, la Inspecció està assessorant els centres educatius en temes de coeducació i perspectiva de gènere mitjançant la USAV.
- Amb els plans de formació de zona i amb l'ajuda dels serveis educatius, es pot detectar quins centres requereixen més formació i, des de la mateixa Inspecció o els serveis educatius, recomanar que facin aquesta formació.

Montserrat Payés Marín: La coeducació i el currículum

Montserrat Payés Marín és cap del Servei de Currículum d'Infantil i Primària.

El Coeduca't va néixer per donar eines al personal docent per incorporar la coeducació i la perspectiva de gènere a les aules a través del currículum. El programa comença en el curs 2018-19 amb una formació inicial de persones formadores en coeducació. En aquest moment, el programa consta de 115 persones formadores. El curs 2021-22 s'han fet un total de 119 cursos, s'ha certificat prop de 2.000 docents i hi han participat uns 1.500 centres.

Els nous decrets de currículum recullen els principis de coeducació: la perspectiva de gènere és un dels sis vectors del nou currículum, i esdevé un principi pedagògic que tots els centres educatius han d'incorporar en els seus documents de gestió pedagògica i en les seves programacions.

L'objectiu de les formacions en els nous currículums és tenir una societat on no hi hagi discriminació per raó de sexe ni maltractaments per qüestió de gènere. Destaca que la implicació de les famílies és molt important i que els centres educatius han d'explicar-los el que s'està fent i tenir-les en compte. Per acabar, comenta que en el nou decret de currículum hi ha un apartat que diu que els materials didàctics i els llibres de text han de ser respectuosos pel que fa a la perspectiva de gènere.

En els decrets de currículum de l'educació bàsica i de batxillerat hi ha una disposició que estableix que es disposa de tres anys per anar adequant les actuacions del centre a allò que demana el decret. L'eina de diagnosi Qüestiona't ajuda els i les docents a qüestionar-se i a reflexionar sobre com poden abordar els diferents components curriculars en clau de gènere. A banda que es pugui treballar en l'àmbit curricular, hi ha d'haver una manera de fer del centre educatiu orientada a aconseguir que les escoles i instituts siguin espais segurs, implicant-hi tota la comunitat educativa.

Conclusions

- Els nous decrets de currículum recullen els principis de coeducació: la perspectiva de gènere és un dels sis vectors del nou currículum, i esdevé un principi pedagògic que tots els centres educatius han d'incorporar en els seus documents de gestió pedagògica i en les seves programacions.
- El Coeduca't és un programa de formació per donar eines a tothom qui ho necessiti i actualment, amb l'aprovació dels nous decrets, passa a ser una norma per a tothom.
- La implicació de les famílies és molt important. Els centres educatius han d'explicar-los el que s'està fent i tenir-les en compte.
- Els materials didàctics i els llibres de text han de ser respectuosos pel que fa a la perspectiva de gènere.
- Les formacions, les pràctiques i les relacions entre l'alumnat i el personal docent han d'anar encaminades a aconseguir la coeducació.

Marta Clar Ballesteros: La coeducació i les famílies

Marta Clar Ballesteros és cap del Servei d'Escola i Famílies.

La Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa treballa el Projecte de convivència. Aquest projecte és l'instrument en el qual es reflecteixen les accions que el centre docent desenvolupa per capacitar tot l'alumnat i la resta de la comunitat educativa per a la convivència i la gestió positiva dels conflictes, i s'ha de recollir en el projecte educatiu de centre. El projecte ha de respondre a la necessitat percebuda col·lectivament de millorar el clima escolar i contribuir, així, a l'èxit personal, acadèmic, social i laboral de tot l'alumnat. Des del 30 de juny de 2021, tots els centres educatius de Catalunya tenen elaborat i implementen el seu Projecte de convivència. Aquest projecte és un document viu, que s'elabora d'acord amb unes diagnosis i que es va actualitzant.

El Projecte de convivència es vincula amb altres projectes:

- El Projecte de prevenció de la violència masclista té la peculiaritat que treballa en tres àmbits d'actuació: formació de docents, alumnat i famílies. Els tallers formatius estan adreçats a l'alumnat de 5è i 6è d'educació primària i de 3r i 4t d'educació secundària i a les seves famílies. Se n'han realitzat 3 edicions, amb 44 activitats formatives, 672 docents certificats, 197 centres certificats, 1.004 tallers d'alumnat i 186 tallers de

- famílies. Hi ha una sèrie de materials que s'agrupen en quatre àmbits de treball: aproximació a la coeducació i l'equitat de gènere; la construcció de models alternatius de masculinitat i feminitat; les relacions afectives i sexuals saludables, i la tolerància zero a la violència masclista i les relacions abusives. Tots aquests tallers que es fan a l'alumnat i a les famílies tenen uns materials i uns dossiers totalment accessibles a la comunitat educativa. També hi ha uns vídeos i unes guies didàctiques. El compromís ha de ser de tota la comunitat educativa. Així mateix, s'ofereix un curs de formació en línia per a docents per ampliar coneixements, i des del curs 2018-19 s'han fet 47 formacions i s'ha format 1.175 docents.
- El Programa d'innovació #aquiproubullying té com a objectius implicar la comunitat escolar davant els casos d'assetjament; potenciar el compromís actiu de l'alumnat en la prevenció i detecció dels casos d'assetjament; fomentar la gestió positiva dels conflictes, i contribuir al desenvolupament personal i social de l'alumnat. Ara per ara tenim 173 centres certificats i 35 centres participants.
 - Protocols per a la millora de la convivència: actualment s'està treballant conjuntament amb la Direcció General d'Alumnat per simplificar aquests protocols. La idea és agrupar-los tots en un únic protocol d'actuació. En el curs 2021-22 es van fer 43.385 visualitzacions del protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals; 21.031 visualitzacions del protocol de detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu, i 12.338 visualitzacions del protocol de detecció i intervenció en cas de conflicte greu amb l'alumnat.
 - L'Enfocament Restauratiu Global proporciona metodologies proactives per a la creació d'entorns amables on tothom pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats i, alhora, estratègies o pràctiques responsives, responsabilitzadores, no culpabilitzadores i reparadores per a la gestió del conflicte.
 - Espai Famílies: guies i recursos amb informació per al coneixement i la detecció de situacions que puguin afectar els fills i les filles com ara la prevenció i detecció de l'assetjament; la prevenció i detecció del ciberassetjament; l'educació sexual i afectiva; la igualtat de gènere; la prevenció i detecció de situacions d'odi i discriminació; la prevenció i detecció d'autolesions i conductes suïcides, i pràctiques restauratives en família. També s'ofereix formació per a famílies: mòduls formatius per a famílies #aquiproubullying i mòduls formatius per a famílies en el tema de la igualtat de gènere.
 - Unitat de Suport a la Convivència Escolar: s'ofereix assessorament a qualsevol membre de la comunitat escolar en situacions de conflicte

no resoltes pels canals ordinaris; orientacions per a la millora de la convivència; restauració del clima escolar; conflictes interpersonals i gestió de les emocions; gestió del dol i la pèrdua, i situacions derivades des de la Fiscalia de Menors.

El paquet formatiu de prevenció de violències masclistes arriba als centres educatius mitjançant l'assessor/a LIC dels serveis educatius, i demana un compromís de l'equip directiu, de la majoria de docents i de les famílies.

Altres actuacions formatives que es troben a la pàgina web de Famílies del Departament d'Educació estan pensades en clau d'autoaprenentatge i, per tant, les AFA poden agafar aquest material i buscar una persona formadora.

Hi ha disponibles un mecanisme i uns agents, sobretot en els centres amb més complexitat educativa, per acompanyar les famílies vulnerables en molts temes, entre els quals també hi ha la coeducació. La figura d'educador/a i d'integrador/a social és la que s'encarrega d'establir aquests vincles.

Montse Pineda Lorenzo i Lluïsa Jiménez Gusi: El treball interdepartamental

Montserrat Pineda Lorenzo és secretària de Feminismes i Lluïsa Giménez Gusi és responsable de l'Àrea de Planificació i Desplegament Territorial de la Secretaria d'Igualtats, ambdues pertanyents al Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya.

El Departament d'Igualtat i Feminismes està treballant conjuntament amb el Departament d'Educació per fer un canvi de paradigma sobre com la coeducació s'ha de convertir en un pilar fonamental i en una línia estratègica. Les dues conselleries treballen plegades amb l'objectiu de poder desarticlar, no de manera individual sinó de manera institucional, les situacions de desigualtat o discriminació. Quan es parla de treball interdepartamental, es parla de poder treballar amb totes les direccions generals, no només amb la Direcció General d'Alumnat, perquè és una política estructural de la Generalitat i de tots els departaments, on hi ha d'haver també comunicació, serveis jurídics, inspecció, primària, secundària, batxillerat, formació, etc. Tothom ha d'estar present en aquesta comissió per poder incorporar la perspectiva de gènere, ja que no només és un tema de l'alumnat, és de tota l'estructura organitzativa.

L'objectiu de la coeducació: la coeducació és una eina estratègica de transformació social per acabar amb totes les desigualtats, no només les que tenen a veure amb el gènere. Quan es fa un treball de coeducació i es

posa el focus en aquestes desigualtats, s'està treballant per la justícia social. La coeducació és una eina per acabar amb aquestes discriminacions, per erradicar-les.

L'Institut Català de les Dones (ICD) és un organisme autònom que té un Observatori de la Igualtat de Gènere que recull dades, i aquestes dades figuren al dossier estadístic i es poden explotar. L'ICD va presentar l'1 de febrer de 2023 l'avaluació de la Llei 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes, en la qual manifesta la importància de l'educació.

Des del Departament d'Igualtat i Feminismes s'estan generant polítiques estructurals. La Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, incorpora l'educació no només com un element d'actuació, sinó també com un entorn on també es produeixen violències masclistes, i al qual fins al 2020 no s'estava donant resposta. També comenta que s'ha creat un nou marc de violències masclistes que ha provocat canvis en el Departament d'Educació.

La Comissió Interdepartamental per a l'Impuls i Seguiment de l'Estratègia Nacional de Drets Sexuals i Reproductius està treballant en un nou model d'educació sexual, donant-li coherència i sentit.

Poder canviar la mirada i el paradigma de les persones que tenen responsabilitat en els centres educatius i poder transformar la mirada de totes les persones que hi participen és una bona eina per poder avançar. S'ha de buscar i fomentar un espai de formació, reflexió i interiorització. Aquest espai és fonamental per poder treballar conjuntament, per adonar-nos que som víctimes d'una societat heteropatriarcal i treballar per erradicar les violències masclistes.

Les polítiques d'igualtat han d'incidir directament en tots els departaments de la Generalitat i les seves polítiques. Davant aquesta situació de violències masclistes, el primer pas és reconèixer que ens afecta a totes i a tots, i el segon pas és buscar instruments reals per poder-ho abordar. S'ha d'assumir que és un dels problemes més importants de seguretat que estem patint en la nostra societat, i el reconeixement institucional és fonamental. El sistema patriarcal és molt dur i s'està reorganitzant, posant com a exemple el partit polític VOX, el qual nega la violència masclista. El camí és una estratègia nacional: Estratègia nacional per la prevenció de les violències masclistes.

Actualment s'està treballant per saber totes les coses que s'estan fent en el món educatiu i ordenar-les. L'element de l'obligatorietat de la formació és un element cabdal, però cal saber quins són els instruments perquè això sigui viable. S'ha de crear l'estructura, i el currículum és un element fonamental.

S'està treballant, amb el Departament d'Educació, per fer una diagnosi, recollint les bones pràctiques i tenint clar què és una bona pràctica. Una de les qüestions és veure quines coses s'estan fent i que no estan reglades pel que fa a la coeducació. S'està treballant en la figura dels referents del Coeduca't per millorar les seves funcions i reforçar-la amb una bona estructura.

El màster de professorat no incorpora la coeducació, i fa anys que es reivindica; per tant, s'ha d'anar als centres educatius a formar el professorat. En el currículum de la formació dels professionals universitaris no hi ha incorporada la coeducació, ni tampoc la perspectiva de gènere. En aquests moments s'està treballant amb el Departament de Recerca i Universitats.

Dolors Vique Ginés: La coeducació i el benestar

Dolors Vique Ginés és pedagoga i educadora social, formadora de docents amb relació als programes de coeducació del Consorci d'Educació de Barcelona.

Els temes que més preocupen i en què més s'ha de treballar són la incorporació del vector 4, Coeducació i perspectiva de gènere; els i les referents de convivència, coeducació i benestar emocional als centres educatius, i la formació del professorat.

No es pot posar en marxa un nou currículum sense haver format prèviament el professorat.

L'educació sexual és absolutament necessària. És un aspecte fonamental de la vida de totes les persones. A més, és preventiva en molts aspectes. És importat fer una aposta decidida per fer educació sexual a l'educació infantil perquè és la base de la identitat d'una persona i de com anirà construint-se al llarg de la vida. Les manifestacions sexuals van canviant, i a partir dels 6 anys hi ha determinades actituds i comportaments que s'associen més a les dones i d'altres més als homes.

L'educació afectiva i sexual i la perspectiva de gènere han de començar en les primeres edats, amb el reconeixement explícit d'allò que resulta agradable o desagradable: el contacte físic, la interacció propera, la comunicació d'aquesta sensació, el fet de designar-ho amb paraules, el dret a dir no, el consentiment, etc.

Fer un esment dels infants i adolescents amb necessitats educatives especials quan es parla d'educació sexual i afectiva, explicant que amb

aquest alumnat hi ha una gran escletxa, ja que sembla que no existeixin, se'ls infrutilitza i s'atempta contra els drets humans d'aquests nens i nenes.

L'any 2017, l'Institut Català Internacional per la Pau va elaborar un informe, l'Observatori de llibres de text, en el qual mostrava que als llibres de text de 3r d'ESO de Ciències Socials les dones apareixien en un 7% dels casos. Aquests tipus de dades més endavant condicionen l'elecció de les carreres universitàries en les noies, per falta de referents. Els llibres de text, els materials, els espais, les cançons, etc. són elements importants a tenir en compte.

L'educació és una professió feminitzada. Cal disposar de dades i poder pensar en com reajustar els equips directius, com fer que aquesta professió no sigui tan feminitzada, poder trencar estereotips, etc.

Darrere del gènere hi ha poder i, tret d'alguna dona, el poder està en mans dels homes. Actualment, amb les lleis que hi ha, es té la possibilitat d'evocar una educació feminista.

Escoles per la Igualtat i la Diversitat: aquest programa demana unes condicions perquè els centres educatius públics puguin formar-se. La formació és en el centre, en el claustre. La persona formadora demana una carta en la qual el centre educatiu es compromet que, com a mínim, el 50% del claustre farà la formació i, a més a més, s'organitzaran tallers i activitats a l'aula per garantir la implementació d'aquesta formació. El darrer any es fa una formació a la comunitat educativa en sentit ampli, segons la seva peculiaritat. Aquest programa incorpora altres àmbits: la interseccional i la interculturalitat.

El Projecte de convivència és una oportunitat per als centres educatius de poder treballar la coeducació.

S'ha de millorar l'orientació en els centres educatius i canviar el model d'EAP a partir d'un nou decret, perquè tot ha canviat molt des de fa vint anys. Els centres educatius haurien de tenir un departament d'orientació, i que no fos voluntari. La funció orientadora és de tot el professorat, però falten espais de coordinació.

Hi ha moltes entitats que fan aquest tipus de formació, i haurien d'estar reconegudes pel Departament d'Educació.

La qüestió és com els centres educatius donen importància a la coeducació i com ho comuniquen a les famílies.

Conclusions

- Creació d'espais de cura en els centres educatius amb una figura de supervisió externa que no sigui des del control, sinó des del saber. Cal una bona estructura. Els EAP podrien fer aquesta funció, actuant com a equips de suport.
- Revisió de la legislació a internet per poder aturar el descontrol i l'accessibilitat pel que fa a la pornografia.
- Formació a les famílies perquè puguin donar un acompanyament als seus fills i filles.
- Treball amb la comunitat educativa, que ha de ser una continuació de l'escola i, per tant, s'ha de construir. Tot això requereix recursos econòmics.
- Per aconseguir una coeducació plena és imprescindible una aposta decidida.
- Creació d'un grup impulsor o una comissió per vetllar per la perspectiva de gènere, fent un control dels llibres de text i la resta de materials. Aquest grup ha de tenir formació en perspectiva de gènere i coeducació.
- Formació en format presencial, per poder trencar estereotips i que sigui vivencial.

Carmen Ruiz Repullo: La coeducació i la formació docent a Andalusia

Carmen Ruiz Repullo és sociòloga especialista en violència de gènere entre adolescents i joves, professora de la Universitat de Granada i referent com a assessora en coeducació per a docents a Andalusia.

S'ha avançat molt en formació, però hi ha una diferència pel que fa als coneixements entre el professorat. Per tant, s'hauria de fer una formació per nivells:

- Iniciació: curs bàsic, de 30 hores i semipresencial.
- Intermedi: curs d'especialització per a les diferents etapes educatives.
- Especialització i aprofundiment: poden ser d'especialització temàtica o d'especialització de centre, és a dir, amb contextualització del centre educatiu.

La formació l'ha d'oferir l'Administració educativa i ha de tenir una acreditació. Considera important tenir una formació especialitzada segons el context del centre educatiu, ja que la realitat de cada centre és diferent. Actualment aquest tipus de formació no s'està realitzant en cap comunitat autònoma de l'Estat espanyol.

Per poder educar en igualtat primer s'ha d'analitzar la desigualtat, és a dir, analitzar on és el masclisme, com es reproduïx en el vocabulari, en el pati, en el claustre, etc. La *Guía de consejos escolares que coeducan* del Ministeri d'Educació dona eines per poder actuar i corregir aquestes actituds que es produeixen en els centres educatius.

Les formacions de coeducació que s'estan duent a terme a l'Estat espanyol no tenen relació amb la *Guía de consejos escolares que coeducan* del Ministeri d'Educació. És imprescindible fer una comparativa i adaptar-ne els continguts.

Les famílies també han de rebre formació en coeducació. El finançament normalment ve de les quotes familiars o del Pacte d'Estat contra la violència de gènere, ja que cada ajuntament té una dotació pressupostària per a aquests temes.

Crear escoles de famílies des d'educació infantil. Obrir els centres educatius i comptar amb elles per a tot. Les famílies han de veure la importància de treballar conjuntament.

El professorat ha de tenir una acreditació en matèria de coeducació.

Un 25% de l'alumnat es resisteix a treballar temes relacionats amb la coeducació. Cal tenir eines per frenar aquesta situació i desactivar-la. Potser s'hauria de treballar en grups petits i separar nois i noies si es percep un enfrontament.

És imprescindible veure què és la coeducació, quins continguts són pilars importants, quins continguts són secundaris, etc., i no confondre continguts.

Sobre els plans docents, s'ha de començar a formar el professorat universitari.

S'ha de formar en igualtat el professorat d'educació infantil i primària, i per al professorat d'educació secundària hi ha d'haver un bloc important de coeducació, com a mínim de 20 hores.

Dins la universitat hi ha lluites de poder, i la coeducació és una de les lluites importants. El professorat requereix un reciclatge de formacions perquè l'alumnat ha canviat i les problemàtiques són diferents.

S'ha de lluitar perquè hi hagi professionals de treball social, psicopedagogs/ogues i educadors/ores socials a tots els centres educatius.

Amb relació a la pornografia, les agressions sexuals grupals, tot i haver augmentat, no arriben al 10% de les denúncies per agressió sexual. Tot i així, no es poden ignorar. Una dada important és que aquestes agressions són executades per menors d'edat. No es pot obviar que hi ha una influència de la pornografia, però també és important veure com s'està construint la masculinitat hegemònica. Aquesta masculinitat té uns elements fonamentals que són estar en perill constantment i demostrar-ho i ser sexualment actiu i demostrar-ho. És una qüestió de construcció de masculinitat hegemònica, de masculinitat identitària.

És urgent abordar l'educació afectiva i sexual des de l'educació infantil, posant un exemple en un pati d'educació infantil on es reflecteixi un pati insegur i discriminatori per raó de gènere, on les nenes requereixen tutela de la persona adulta i on aprenen a callar.

El factor de la construcció de la feminitat cosificada, en què les nenes, de ben petites, han de respondre i són valorades per un model sexualitat.

Els nens i les nenes als 10-12 anys poden tenir un mòbil amb accés a la pornografia sense tenir una educació afectiva i sexual.

La pornografia influeix en la conducta, però no impacta de la mateixa manera en tothom. És important fer educació afectiva sexual integral i educació en igualtat.

Cal conèixer el llenguatge adolescent i els seus codis.

Tenim davant un problema de drets humans, ja que aquest jovent està normalitzant la violència i la prostitució i està posant per davant el seu desig sexual.

Conclusions

- Educadors/ores socials en tots els centres educatius: en tots els centres educatius hi ha d'haver perfils socials i equips psicopedagògics que abordin les problemàtiques actuals. A l'Estat espanyol es denuncien cada

any una mitjana de 160.000 agressions per violència de gènere. El 85% de les denunciants tenen fills amb la persona agressora. Aquests infants estan en un centre educatiu. La pregunta és si aquests temes s'estan abordant correctament. Aquests equips psicopedagògics han de donar suport al professorat i ajudar l'alumnat perquè tingui un aprenentatge i un desenvolupament integrals. Aquests perfils de professionals són necessaris.

- La formació en coeducació ha de ser presencial.
- Limitar l'accés a la pornografia a internet i regular-lo: la pornografia està present en molts algoritmes de Google i, per tant, hi hauria d'haver uns tallafocs que n'impedeixin la difusió.
- La figura del referent de convivència, coeducació i benestar emocional als centres educatius: dissenyar els equips impulsors de coeducació en cada centre escolar. Aquest equip ha d'estar format per persones fixes del centre, com ara una persona de l'equip directiu, una altra d'orientació, la responsable d'igualtat i una altra que estigui en un programa d'escoles per la igualtat, és a dir, membres rellevants del centre i que han de ser el 10% del claustre. Se'ls ha de reconèixer punts, temps i economia perquè funcioni. Primer s'ha d'impartir una formació de sensibilització a tot el claustre i després una formació d'especialització al grup impulsor. Cada any s'ha de treballar una temàtica per anar a poc a poc transformant el centre educatiu.
- Els i les alumnes tenen moltes problemàtiques que impacten directament en els centres escolars, ja que viuen en societat. S'ha de revisar la formació de tots els professionals que intervenen a les escoles perquè puguin ajudar el nostre alumnat.
- S'ha d'incorporar la cultura de l'avaluació.
- La coeducació s'ha de fer de manera contextualitzada, amb una bona diagnosi de l'entorn.

Miguel Ángel Arconada: Les masculinitats compromeses amb la igualtat

Miguel Ángel Arconada és professor de l'àmbit lingüístic en un institut d'ESO i batxillerat de Palència, de la Conselleria d'Educació de Castella i Lleó, i assessor en formació permanent, referent en educació per la igualtat i masculinitats compromeses.

L'Estat va amb retard pel que fa a coeducació. És important posar-hi el focus, perquè les coses no estan funcionant bé. S'està fent poc i tard, i cal la participació activa dels homes i, sobretot, dels homes docents.

El CEC pot esdevenir un element propulsor de la línia d'actuació en els centres educatius, promovent que en els plans d'igualtat aparegui un àmbit específic, explícit, planificat i avaluable sobre les masculinitats compromeses amb la igualtat, perquè el canvi masculí no es produeix com a reacció al canvi femení. Els i les docents han de treballar la coeducació amb els adolescents; és necessari i possible, i cal ser exigents.

El masclisme s'està reorganitzant i estan apareixent els missatges empoderadors del masclisme més tradicional i agressiu. Segons la darrera enquesta de la Fundación FAD Juventud, 1 de cada 5 homes menors de 35 anys nega la violència de gènere, i 1 de cada 10 diu que les desigualtats de gènere no existeixen. El terme *micromasclisme* està devaluat, i el mateix Luis Bonino, creador de la paraula, està decebut, ja que *micro* no vol dir insignificant, sinó tot el contrari, vol dir que és tan petit que entra profundament dins de les persones i ens afecta. El percentatge d'homes que es consideren feministes ha disminuït des del 2019, i la paraula ha perdut legitimitat. Els nois estan escoltant el missatge del feminazisme, de la victimització masculina, i s'està portant a les aules. Com a conseqüència, els adolescents masclistes es creuen valents per impugnar l'educació coeducadora. Malgrat això, és un bon moment per treballar la coeducació tot i la força que està agafant aquest pensament masclista.

Als centres educatius hi ha molts materials per poder treballar la coeducació amb nois, i no s'estan utilitzant. Falten actuacions concretes d'aula i de centre. Hi ha una carència en els plans coeducatius de centre, i aquest és el repte.

Sobre les noves masculinitats, cal dir que sota aquest terme s'amaguen masculinitats egoistes, amb materials d'aula que les potencien. Cal estar molt alerta per no caure en l'engany. Exposa que entén per "masculinitats compromeses amb la igualtat" un compromís que ha de portar a l'acció contra les desigualtats, remarquant les idees del respecte entre iguals, la reclamació del llegat del feminisme també per als homes, i el treball conjunt per vèncer la guerra dels sexes.

Per treballar les masculinitats, primer cal saber quines masculinitats hi ha a les aules:

- La masculinitat hegemònica, que representa el 20% de la classe, és negacionista i impugnadora de la coeducació. Aquest alumne impugnador

considera el feminisme com un sistema a abolir i creu que queda bé estar-hi en contra i dir-ho.

- La masculinitat còmplice, que és una gran massa crítica, que normalment no està d'acord amb l'hegemònica però no és capaç d'impugnar-la i s'aprofita dels seus beneficis.
- El grup crític, que és minoritari i ja està treballat.
- Els docents masculins: dins el claustre hi ha pocs docents masculins amb formació en gènere i que portin a terme actuacions coeducatives concretes. S'ha de demanar que els docents masculins facin el pas, que siguin models coeducadors i que treballin per la igualtat en els centres educatius.

Per poder treballar la coeducació dins les aules, s'ha de fer prioritàriament amb aquesta massa crítica de masculinitat còmplice, intentant que els impugnadors no boicotegin la classe, i dotar els còmplices d'espais lliures de reflexió i de crítica. És recomanable distingir entre "home" i "home masculista", perquè no tots els nois s'identifiquen amb aquest concepte negatiu de l'home. Les masculinitats són diverses i els adolescents han de trobar la seva, intentant trencar amb la masculinitat hegemònica com a única masculinitat possible. Les escoles són els únics espais on els adolescents poden trobar aquesta diversitat de masculinitats i identificar-se. Ser home no vol dir ser masculista: no es neix masculista, sinó que s'arriba a ser-ho. No està en qüestió la identitat masculina, sinó el masculisme masculí. És prioritari deixar de renyar constantment els nois per avançar en coeducació. Els alumnes no són culpables del passat masculista, però sí que són responsables de convertir el futur en igualitari. Hem d'empoderar cada noi perquè sigui l'home que vol ser, no el que li diuen que ha de ser. Ha d'estar coeducat per construir el seu projecte vital.

Els estereotips encara estan vigents: la dona està destinada a perpetuar l'espècie, a produir benestar i a donar qualitat de vida als altres. És un objecte de desig i de servei. L'home està destinat a fer progressar la humanitat i a construir en llibertat el seu projecte vital. És un subjecte de la seva pròpia vida. El patriarcat són totes les qualitats que afavoreixen la submissió de la dona, en dependència de l'home. S'han de superar els estereotips per conviure en igualtat. Hi ha tres elements positius, que són els drets humans, les cures i el bon tracte. Aquests elements són els objectius de la coeducació, aconseguir la igualtat de llibertats. Per tant, perquè cada persona pugui aconseguir el seu projecte vital s'ha d'arribar a la igualtat de responsabilitats en una parella que, en conseqüència, provocarà la igualtat d'oportunitats en el món laboral. Hi ha d'haver un reconeixement de l'equivalència entre nois i noies. La parella és un pacte entre dues persones adultes, amb una part compartida, de convivència en igualtat, i una part individual que no es comparteix. És important aconseguir la coresponsabilitat de les tasques domèstiques.

Les noves masculinitats: algunes són un fals horitzó per al treball coeducatiu. La paraula *nou* vol dir que abans no hi era. *Nou* no és sinònim de bo. Algunes d'aquests noves masculinitats són egoistes i volen continuar amb els seus privilegis, incorporant-hi valors femenins però per a ells, per sumar drets, sense cedir privilegis, i guanyar espais, sense retirar-se de cap.

Les noves paternitats: una cosa és tenir més temps masculí en la criança, i una altra és que aquest temps sigui coeducador. Hi ha dades que mostren que l'home passa més temps amb el fill que amb la filla i que el seu temps junts el desenvolupen en espais públics i en l'espai lúdic. Aquests noves paternitats tenen una valoració excessiva i no estan desenvolupant una acció coeducativa.

Què vol dir "potenciar homes compromesos amb la igualtat"?: potenciar la responsabilitat ètica individual dels homes com a éssers humans que lluiten contra la desigualtat; tenir capacitat d'impugnar públicament els masclismes en espais masclistes. No preguntar-se per com participar en els espais ja feministes, sinó per com convertir els espais tradicionals masculins en espais més feministes; proposar mesures concretes favorables al valor de la igualtat, a la implicació masculina en les cures i en el poder compartit, i autoexigir-se negociar pactes de bon tracte entre iguals com a model de relació.

Alarmes a tenir en compte en les noves generacions: les edats joves de les anomenades *manades*, que són menors de 18 anys, el consumidor de prostitució cada cop més jove i la victimització dels nois.

S'està produint un moment de planificació i de sobrefinançament del concepte *machoesfera*, que són un conjunt de pàgines web que estan arribant als mòbils dels alumnes. Per tant, és important visibilitzar les desigualtats per poder seguir coeducant.

El masclisme és una anomalia ètica que diu que l'home és millor que la dona per naturalesa, és un egoisme supremacista. Quan es diu que l'home no és millor sinó que és igual i que ha de renunciar al seu lloc és quan alguns homes s'enfaden. El concepte "una dona igual de lliure que jo" ha generat el retorn al fonamentalisme. El que preocupa és que a l'adolescència, que és una etapa de configuració de personalitats, aquest missatge impacti.

Els centres educatius han de ser proactius, han de comunicar explícitament el que estan treballant i anar per davant de les protestes de les famílies. Les escoles que funcionen amb un pla d'igualtat, visible a la seva pàgina web, donant les explicacions oportunes en les reunions d'inici de curs, etc., estan tenint pocs problemes. Amb aquesta actitud de por davant algunes famílies, els i les docents estant patint una autocensura. I s'ha d'entendre

la coeducació com una responsabilitat docent. La recomanació és tenir un pla d'igualtat clar, amb unes directrius marcades, que se'n faci una bona comunicació a les famílies i que sigui una identitat clara del seu centre educatiu. D'aquesta manera, aconseguirem famílies també molt involucrades en el pla d'igualtat i que escolliran també l'escola per aquest motiu.

Internet és un món masculista. Seria convenient poder veure alguns d'aquests espais amb ells i elles poder dialogar i fer crítica conjunta. La societat no és capaç de regular TikTok ni cap altra plataforma semblant. Poder crear un TikTok igualitari en el qual contrarestar les idees masculistes que estan escoltant diàriament seria molt educatiu. El més positiu és traslladar aquestes idees masculistes a l'aula i que el grup classe hi reflexioni.

Tenen accés a la pornografia molt abans d'experimentar-ho amb una parella i confonen les dues realitats. L'espai que no està ocupant l'educació afectiva i sexual està sent ocupada per altres vies que no són educatives.

L'educació afectiva i sexual mai s'ha desenvolupat en la nostra societat. En lloc de partir del coneixement mutu per construir els plaers en igualtat, es parteix d'uns estereotips profundament sexistes.

Conclusions

- Els centres educatius han de funcionar amb un pla d'igualtat, visible a la seva pàgina web, donant les explicacions oportunes en les reunions d'inici de curs, etc. La coeducació s'ha d'entendre com una responsabilitat docent. I dins els plans d'igualtat ha d'aparèixer un àmbit específic, explícit, planificat i avaluable de les masculinitats compromeses amb la igualtat.
- Repte urgent: treballar el concepte de les masculinitats compromeses per la igualtat en els centres educatius.
- Cal fer un treball coeducatiu amb els nois i les noies, que pactin bons tractes entre iguals, i treballar en la prevenció de les violències de gènere.
- Masculinitats compromeses amb la igualtat: és el compromís de portar l'acció contra les desigualtats, remarcant les idees del respecte entre iguals, la reclamació del llegat del feminisme també per als homes, considerant-se profeminista, i la del treball conjunt per vèncer la guerra dels sexes.
- Tipus de masculinitats que hi ha a les aules: masculinitat hegemònica, masculinitat còmplice, el grup crític i els docents masculins.

- Dins el claustre hi ha pocs docents masculins amb formació en gènere i que portin a terme actuacions coeducatives concretes.
- És recomanable distingir entre “home” i “home masclista”, perquè no tots els nois s’identifiquen amb aquest concepte negatiu de l’home.
- Les masculinitats són diverses i els adolescents han de trobar la seva, intentant trencar amb la masculinitat hegemònica com a única masculinitat possible. Les escoles són els únics espais on els adolescents poden trobar aquesta diversitat de masculinitats i identificar-se.
- Els estereotips encara estan vigents. El patriarcat són totes les qualitats que afavoreixen la submissió de la dona, en dependència de l’home. S’han de superar els estereotips per conviure en igualtat.
- Els objectius de la coeducació per aconseguir la igualtat de llibertats són els drets humans, les cures i el bon tracte.
- Què vol dir “potenciar homes compromesos amb la igualtat”? : potenciar la responsabilitat ètica individual dels homes com a éssers humans que lluiten contra la desigualtat; tenir capacitat d’impugnar públicament els masclismes en espais masclistes; proposar mesures concretes favorables al valor de la igualtat, a la implicació masculina en les cures i en el poder compartit, i autoexigir-se negociar pactes de bon tracte entre iguals com a model de relació.
- El masclisme és una anomalia ètica que diu que l’home és millor que la dona per naturalesa, és un egoisme supremacista.
- Internet és un món masclista.

DOFEMCO: La coeducació i la mirada feminista

Sílvia Carrasco, professora d’Antropologia Social del Departament d’Antropologia Social i Cultural de la Universitat Autònoma de Barcelona, presenta la plataforma Docentes Feministas por la Coeducación (DOFEMCO), constituïda per docents feministes amb la finalitat de difondre i reivindicar la coeducació com a principal instrument de transformació social per arribar a assolir una societat més justa. També assisteixen a la jornada Nadia Ahufinger Sanclemente, professora lectora de la UOC, coordinadora de coeducació en els estudis d’educació primària; Berta Aznar Martínez, professora agregada de la URL, investigadora en Coeducació en els estudis de Psicologia i Educació; Virginia Gómez Román, professora de música a l’Institut Quatre

Cantons de Barcelona; Laura Hedo García, mestra d'educació primària a l'Escola Auró de Terrassa, i Aida Ahufinger Sanclemente, mestra d'educació infantil a l'Escola Norai de Montgat.

Sílvia Carrasco presenta el llibre *La coeducación secuestrada*, fruit d'una investigació de tres anys que intenta mostrar com han entrat les idees transgeneristes en el sistema educatiu, que són contràries als termes originals de la coeducació. Fa esment de l'informe *D'homes adults a nenes adolescents*, presentat a la Comissió de Salut del Parlament de Catalunya. Relaciona aquests dos documents per explicar com s'introdueixen determinades idees contràries al feminisme i com augmenta el nombre de casos, de nens i nenes, sobretot en nenes adolescents, que s'adrecen al Servei Trànsit per iniciar un canvi de sexe, cosa impossible perquè el sexe no es pot canviar, però sí que s'inicien processos d'hormonació que tindran conseqüències irreversibles per a la salut.

En referència al context, exposa que la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, ha estat substituïda per la Llei 4/32023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI. S'ha passat d'una ficció a una realitat trans que inclou la infància i l'adolescència.

Per tant, entenem per coeducació:

- Garantir una educació lliure d'androcentrisme i masculisme per a tot l'alumnat; formar nois i noies en relacions justes, basades en la igualtat i el respecte, i erradicar actituds i valors que sustenten la violència contra nenes i dones.
- No es tracta de lluitar contra la discriminació de les persones per la seva identitat, orientació o expressió de gènere, ni d'erradicar les violències contra les identitats.

Segons dades de l'informe de 2022, s'observa un augment exponencial a partir del 2017 del nombre de persones ateses pel model afirmatiu de tractament. Del 2020 al 2021 hi ha un augment del 40% degut a la pandèmia i a la sobreexposició a les xarxes socials per part dels adolescents.

A partir d'aquestes dades, DOFEMCO es fa una sèrie de preguntes:

- No resulta evident la connexió ideologia-mercat-salut-màrqueting a través de l'educació i el món audiovisual infantojuvenil?
- Per què no es fa cas dels advertiments de l'SEGM i del Consell del Col·legi de Metges contra l'ús de fàrmacs *off-label* en menors? I de les professionals de salut mental infantojuvenil?

- És ètic aturar artificialment, amb danys irreversibles, la pubertat de nenes i nens?
- És un dret humà que les noies s'amputin les mames per "poder ser qui realment són"?
- Per què tantes nenes no volen ser dones? A què atribueix el Departament de Salut aquest creixement exponencial de menors i, especialment, de nenes preadolescents?
- Com és que altres països han fet marxa enrere després de recerques com la nostra i aquí no ens deixen fer-les públiques?

Sobre la identitat de gènere hi ha un desconeixement de la construcció de la identitat. La construcció de la identitat, definida per molts models teòrics, s'inicia en l'adolescència amb una crisi d'identitat, i fins a l'edat adulta no és estable. Per tant, l'adolescència requereix acompanyament i no afirmació. En la infància és impossible parlar d'identitat construïda. En la primera i segona infància es parla de mecanismes d'identificació, que és un previ de la identitat. Totes les creences transgeneristes estan impactant en el desenvolupament dels infants i, com a docents, s'ha de fomentar el pensament crític per poder combatre-les.

Conclusions

- Consensuar un model d'intervenció basat en el coneixement científic, amb perspectiva feminista, de caràcter universal i obligatori, compartit pels diferents professionals, amb formació i assessorament del professorat i que es consideri la col·laboració entre família i escola.
- Formar les docents en feminisme, explicar què és la coeducació, el moment històric, les diferències entre sexe i gènere, la transmissió a les escoles dels estereotips de gènere, de quina manera el llenguatge que s'utilitza interpel·la als nens i no a les nenes, etc.
- Fer un treball adequat en la primera infància permet que els alumnes prenguin consciència de l'estereotip i siguin crítics. Han de saber que són lliures i que l'estereotip no els defineix. Les individualitats s'han de respectar, han de saber que el problema és amb el gènere, no amb el seu cos.
- Donar veu a les històries de destransició.

XXX Jornada de reflexió “Coeduquem per una societat més igualitària”

Benvinguda a la jornada

Neus Agut Horna i Marta Torres Caixàs

En la presentació inicial, Neus Agut i Marta Torres, de la Secretaria del CEC, destaquen la importància de celebrar la XXX Jornada en format híbrid (presencial i en línia), ja que permet el retrobament amb totes les persones participants.

En primer lloc, es fan agraïments a docents i alumnes del batxillerat artístic de l'Institut Milà i Fontanals de Vilafranca del Penedès, per la seva col·laboració en aquesta jornada. Es destaca que un grup de batxillerat ha estat treballant durant el primer trimestre del curs per enviar propostes de logotips, de les quals se n'ha seleccionat una com a logotip oficial de la jornada, i un altre grup de batxillerat artístic és el que ha col·laborat fent la performance a l'inici de l'acte.

No es comenta l'estructura de la jornada, ja que figura en el tríptic consultable en paper per a les persones que són a la sala, i en format digital a la pàgina web del CEC per a les persones que segueixen la jornada en línia. Es recorda la importància de la puntualitat en acabar l'estona prevista per a l'esmorzar per tal de seguir amb el temps pautat.

Com a novetat respecte d'altres jornades es planteja que les aportacions d'avui, que representen el coneixement o les experiències que proporcionen els diferents sectors de la comunitat educativa, seran un punt de partida per convidar altres persones i continuar treballant el trimestre següent en el Grup de Treball de Coeducació del CEC.

Es fan agraïments als referents de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès i a les persones tècniques d'educació que han col·laborat en l'organització de la jornada aportant idees i solucions des del territori. També als referents dels Serveis Territorials del Departament d'Educació al Penedès. Es recorda que a les taules situades a la part final de la platea hi ha el material de les maletes pedagògiques vinculat a coeducació que han portat els Serveis Educatius de Vilafranca del Penedès i que els participants a la sala podran consultar a l'hora d'esmorzar.

Finalment, donem les gràcies a les persones que fan possible la jornada, a les que són a la sala, al personal tècnic i a les que han vingut de molt lluny, per exemple de Sort, la Jonquera, el Vallès o Tarragona, i s'han hagut de llevar d'hora per arribar. Els donem les gràcies perquè fer-ho demostra que totes tenim el convenciment del que diu el títol de la jornada, que entre totes “Coeduquem per una societat més igualitària”.

Tot seguit, es demana que pugi a l'escenari el senyor Jesús Vinyes, president del CEC.

Benvinguda institucional

Jesús Vinyes i Cirera

Jesús Vinyes, president del CEC, comença recordant les dones assassinades per violència de gènere, les anomena totes i demana un minut de silenci mentre se sent *El cant dels ocells*. Anomena la Mercedes, la Júlia, la M. Carmen, la Ivet, la M. Rosa, la Natalia, la Bàrbara, l'Anna i la Michaela.

Tot seguit, continua el seu discurs destacant que ha començat amb aquest amarg record perquè ens adonem de fins a quin punt és necessari i urgent treballar la coeducació, que no és res més que un aprenentatge per establir relacions a partir de la igualtat i del respecte mutu, com han mostrat amb la performance. És un tema urgent sobre el qual reflexionar.

Informa que l'alcalde de Vilafranca del Penedès, Pere Regull i Riba, no ha pogut venir, però que la regidora, Meritxell Montserrat, que és membre del CEC, ens acompanya i parlarà en el seu nom.

Agraeix la presència dels consellers a la jornada. Pel que fa a la consellera d'Igualtat i Feminismes, Tània Verge i Mestre, destaca que iniciem un camí de treball conjunt. Pel que fa al conseller d'Educació, Josep González-Cambray, destaca la seva voluntat expressa per voler transformar a través de la coeducació. Saluda la secretària de Transformació Educativa, Núria Mora, i tots els membres del seu equip, i particularment, el director dels nous Serveis Territorials, Josep Maria Colomé.

Continua les salutacions adreçant-se a Meritxell Montserrat, regidora d'Educació de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès i membre del Consell Escolar de Catalunya; a Mònica Palacín, diputada al Parlament de Catalunya; a M. Teresa Esperabé, coordinadora del Grup de Treball de Coeducació del CEC; a Neus Agut Horna, secretària del CEC amb tot l'equip que ha

organitzat la jornada, i a totes les persones assistents que han vingut a la jornada del CEC, per reflexionar i compartir.

Tot seguit, exposa que es declara com un aprenent que ha vingut a la jornada a escoltar i reflexionar, i per tant, convida a centrar l'atenció sobre el que presentaran les persones convidades. Comparteix un compromís personal i es declara públicament feminista, destacant que des del feminisme ha ampliat el camp de comprensió i acció al moviment LGTBIQE, considerant que ser feminista forma part també transversalment d'altres lluites compartides. Fa un recordatori del poema *Divisa* de Maria Mercè Marçal:

DIVISA

A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona,
de classe baixa i nació oprimida.
I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel.

Comparteix que ser feminista significa, al seu entendre, tres coses: coneixement i aprenentatge, reflexió crítica i compartir, i transformació de comportament, i exposa breument per a cada apartat el següent:

1. Coneixement i aprenentatge

Declara que li ha calgut revisar molts dels seus conceptes apresos gairebé sense consciència en el seu entorn familiar i social i que han dominat les relacions entre les persones. Entre aquests, fa referència als relatius a les relacions afectives i sexuals. Diu que l'ou de la serp està en ideologies dominants durant tants segles i que perviuen en els nostres esquemes mentals, i que sense coneixement, sense educació, no sabrem cap on anar. Cal lluitar contra la ignorància i contra la mandra intel·lectual.

2. Reflexionar i compartir

Exposa que el coneixement no l'ha adquirit sol, perquè no se'n sortiria. Ha après molt d'altri i destaca l'ajut de tothom. De manera compartida s'aprofundeix, s'avança més ràpid, s'amplia molt més el camp de coneixement, i per això manifesta satisfacció per aquesta jornada del CEC. És imprescindible la reflexió crítica i en comú, i la revisió dels mateixos conceptes dels quals es deriven les pràctiques educatives.

3. Transformació del comportament

Exposa que ha orientat el coneixement i la reflexió al canvi i la transformació dels seus comportaments personals i els socials i professionals relacionats amb les institucions educatives que han estat el seu món. Declara que quan comprova canvis positius en el seu comportament relacional se sent molt satisfet, quan detecta el manteniment de conductes relacionades amb el

patriarcat i el masclisme pren consciència de la complexitat i de fins a quin punt cal vigilància i compromís sense descans amb la causa. Comparteix amb tothom un camí de lluita i combat i, alhora, de festa per celebrar tot allò que es pugui transformar.

Reclama la coeducació per aprendre, per compartir i per transformar comportaments i conclou la seva intervenció desitjant una bona jornada.

Meritxell Montserrat Mestres

Meritxell Montserrat, regidora d'Educació de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès, comença saludant tothom, excusa l'alcalde per no poder assistir i llegeix el seu discurs:

Us dono la benvinguda a Vilafranca del Penedès amb la vinya com a punt clau de la ciutat. Us agraeixo que hàgiu triat aquesta vila d'art sense ser museu, i us convido a visitar-la i a gaudir-ne al màxim amb la família i els amics. Celebrem que com a vegueria tinguem serveis territorials d'educació propis. És un honor ser avui al Teatre Casal de Vilafranca del Penedès, un teatre de fusta que continua ben viu. Avui, a Vilafranca es parla d'educació en majúscules. Ara en educació es destina la partida més gran del pressupost municipal. Treballem molt intensament en dos reptes: oferir oportunitats i reduir la taxa d'abandonament escolar prematur, i ho fem amb devoció per la nostra ciutadania i per seguir sent una vila inclusiva, equitativa i pròspera. Treballem amb la mateixa intensitat en educació com ho fan els castellers de Vilafranca aconseguint aixecar el darrer pilar de nou de la passada Jornada castellera de Tots Sants. Ara els pagesos poden amb cura les vinyes i nosaltres treballem amb la mateixa cura que els vinyadors. Estem contents de donar-vos la benvinguda per primera vegada com a ciutat universitària, tenim el Grau d'Infermeria de la Universitat Rovira i Virgili. Gràcies als que ho heu fet possible, als que heu vingut i als que feu cada dia que Catalunya sigui millor. Que tingueu tots una bona jornada.

Tània Verge i Mestre

Tània Verge i Mestre, consellera d'Igualtat i Feminismes, saluda tots els assistents anomenant especialment el conseller d'Educació, el president del CEC i la resta dels seus membres, la secretària de Transformació Educativa, les regidores de Vilafranca del Penedès i la resta d'autoritats.

Mostra satisfacció per participar en la jornada i destaca la importància estratègica del que s'hi vol treballar. Diu que en diem *coeducació* en l'àmbit de l'educació infantil al batxillerat, i que usem altres noms a les universitats. Exposa que la comunitat educativa té el pes de la transformació educativa,

però que cal ser conscients que no es demana molta més feina, sinó un canvi d'orientació, poder plantejar com es practica l'educació i com són els espais educatius perquè l'alumnat passa més hores a l'escola que a casa, tot i que també destaca com a importants les llars i les famílies. Al seu torn, el conjunt docent passa més temps en els centres educatius que amb la família.

Planteja que, com ens ha demostrat l'alumnat de l'Institut Milà i Fontanals amb la performance inicial, l'educació és bàsica per treballar en contra de les violències per raó d'origen, de discapacitat o de gènere, i que treballar l'erradicació de les violències en l'àmbit educatiu és un aprenentatge de per vida. Una de les funcions principals dels centres educatius, des de l'educació infantil fins a la universitat, és la prevenció de les violències i l'erradicació d'estereotips. Destaca que les escoles i les universitats són part de la societat i també hi trobem masclisme, LGTBI-fòbia, etc., i per tant, és important que la pràctica docent prengui consciència de la selecció dels materials i del disseny de metodologies per evitar aquests estereotips. Un exemple d'això serien les orientacions que hi ha en els referents curriculars actuals.

Qüestiona que si preguntés als participants de la jornada qui sap el nom d'una dona, mestra, miliciana o la primera alcaldessa escollida democràticament als Països Catalans l'any 1934, molts no la coneixerien, i es pregunta per què passa això. Fins ara, no trobar els referents femenins en els materials docents i en els currículums ens ha privat d'aquest coneixement. Es tracta de l'oblit de les dones en tots els àmbits del coneixement, i també de les persones LGTBI. No es coneix on érem les dones a la història si no s'explica. Pel que fa a com interactuem amb l'alumnat i com l'alumnat interacciona entre si, exposa que si no tenim en compte trencar els estereotips, seguirem perpetuant-los. Planteja que des de l'educació feminista podem trencar els rols que ens han dividit en la divisió patriarcal del treball, i recorda que les feines vinculades a les cures i les de l'àmbit de la tecnologia ens han d'interpel·lar a totes i a tots, de la mateixa manera que cal trencar estereotips per no tenir estudis universitaris molt feminitzats o masculinitzats.

Exposa que un altre àmbit a treballar és l'educació sexual, en què importa el coneixement sobre el cos per trencar tabús relacionats amb la menstruació, per exemple. Esmenta que amb el Departament d'Educació van començar l'any passat el programa "La meva regla" per treballar-ho, fent distribució de materials per a la menstruació als instituts. Destaca la importància de parlar de les relacions consensuades i sobre l'orientació de gènere, perquè considera que tenim dret a expressar-nos com som i l'escola és un lloc important per fer-ho. En aquest sentit, fa un agraïment especial a l'Institut

Milà i Fontanals, que ha fet la performance, per recordar-nos l'impacte de les violències de gènere en la vida quotidiana, perquè de vegades és difícil adonar-nos-en.

Fa també un agraïment especial al CEC per triar aquest tema per a la jornada i perquè el treball en el grup de coeducació tingui continuïtat més enllà de la jornada. Referma el compromís perquè la coeducació sigui un principi del sistema educatiu present a tots els centres i que contribueixi a aquesta transformació feminista que hem de fer entre totes.

Josep González-Cambray

Josep González-Cambray, conseller d'Educació, saluda de nou totes les persones assistents destacant la importància de posar en relleu els qui participen en aquesta jornada. Saluda la consellera d'Igualtat i Feminismes, Tània Verge, de la qual destaca que treballa per fer avançar el país conjuntament amb tots els càrrecs del Departament d'Educació que avui es troben a la jornada. Saluda la secretària de Feminismes Montserrat Pineda, la diputada del Parlament Mònica Palacín i la regidora de Vilafranca del Penedès Meritxell Montserrat.

Felicita i dona les gràcies al primer curs de batxillerat artístic de l'Institut Milà i Fontanals de Vilafranca del Penedès i demana de nou un aplaudiment per la seva actuació, destacant que és la seva primera actuació en públic i reconeixent el mèrit del seu treball.

Felicita el CEC per organitzar la XXX Jornada i triar la coeducació com a temàtica en el moment en què ens trobem. Assenyala amb contundència el rebuig a l'insuportable nombre de dones assassinades per les seves parelles, el nombre de violacions, els abusos, l'augment de l'homofòbia, i reconeix que totes aquestes situacions són un fracàs de tota la societat. Reconeix que les múltiples formes de violència masclista que patim el 2023 són un fracàs que no agrada i davant del qual hem d'actuar malgrat que de vegades sigui més fàcil no actuar o mirar a un altra banda. Afirmar que actuar en contra de les violències és la millor política que podem fer avui per prevenir-les, i referma la idea de violència zero amb totes les formes de violència impulsada des del Govern. En aquest sentit, destaca que els centres educatius són el millor espai per prevenir aquestes violències i que la formació dota d'una opinió més crítica davant la vida i les possibles situacions amb què ens trobem.

Exposa que des del Departament d'Educació s'ha iniciat un camí de manera ferma i amb determinació cap a enfortir els aprenentatges significatius per

aprendre a conviure, i fer-ho en un món que canvia molt ràpidament i on podem tenir crisis de valors. Destaca la importància de l'educació perquè l'alumnat pugui prendre decisions encertades i sigui lliure, i per a això és imprescindible acompanyar-los, compartir, i treballar tots amb l'actitud de creure que hem de fer un pas endavant. Convida a treballar donant el millor de nosaltres per sumar i avançar, lluny de la crítica dels de sempre, fer que passin coses perquè el que fèiem fa deu anys ara no serveix.

Reconeix que el programa Coeduca't és una aposta d'aquest Govern que permet acompanyar l'alumnat i que s'ha preparat tant material didàctic com formació perquè el personal docent tingui eines per treballar als centres educatius. Caldrà anar actualitzant i millorant el programa per fer-lo transversal i que entri en el màxim d'aules del país.

De la mateixa manera, exposa que la perspectiva de gènere ha d'estar present en totes les etapes d'escolarització, malgrat que alguns voldrien que l'educació afectiva i sexual quedés fora de l'escola. Davant situacions com infants que consumeixen pornografia cada cop més d'hora, que segueixen influències amb discursos discriminatoris, continguts audiovisuals amb comportaments tòxics, per exemple, l'escola ha de proporcionar eines perquè els infants i joves s'apropin a la realitat des del pensament crític i la llibertat. Diu que això no és còmode però que hem vingut aquí per transformar, per fer les coses bé, i per deixar una societat millor que la que hem trobat. Destaca que és una reflexió que hem de fer l'escola amb les famílies perquè l'acompanyament familiar és essencial.

Conjuntament amb la consellera Tània Verge, confirma que l'educació afectiva i sexual no sorgeix dels responsables polítics actuals sinó que a Catalunya es contempla la coeducació a través de sis lleis anteriors, des del 2009 fins al 2020, però que actualment no són suficients, i que ara cal transformar per fer que les coses passin perquè legalment hi ha el marc jurídic necessari per avançar i desplegar accions en termes de coeducació.

Dona les gràcies de nou per compartir aquest dissabte a Vilafranca del Penedès, per la gran quantitat de persones que han manifestat el seu interès per aquest tema i segueixen la jornada per aprendre del que hem fet, per generar i estructurar continguts i noves eines, perquè les aules del país avancin millor cap a la coeducació.

Fa un agraïment per la feina que ha fet el Grup de Treball de Coeducació del CEC i encoratja a continuar en la línia.

Conclou refermant el compromís del Govern per la coeducació, per seguir avançant per una escola més democràtica, verda, feminista i en català, i donant les gràcies a tothom.

Neus Agut Horna

Exposa que un cop s'ha fet la presentació institucional la jornada continua, i excusa la consellera d'Igualtat i Feminismes perquè té un altre acte institucional i ha de marxar.

Tot seguit, recorda l'estructura de la jornada dient que hi haurà una taula inaugural i després dues taules rodones per debatre sobre la perspectiva de gènere i l'educació afectiva i sexual. Recorda que l'estructura de la jornada sorgeix de les decisions preses pel Grup de Treball de Coeducació, i anticipa que no hi haurà prou temps per escoltar totes les veus que tenen quelcom a dir perquè és un tema molt ampli que ens preocupa a totes. En aquest sentit, destaca que s'ha volgut recollir una mirada àmplia en la jornada, però caldrà continuar treballant en el grup de treball. El que s'ha intentat és tenir un ventall d'experiències de totes les etapes educatives. Recorda que la consellera ja ha comentat que quan parlem de coeducació ho fem pensant que coeduquem sempre, des d'infants petits fins a persones adultes. Així, exposa que en les diferents taules hi haurà propostes de projectes que s'estan duent a terme en centres educatius des de llars d'infants fins a la universitat, i també experiències de l'àmbit municipalista, representació de les famílies, i representació d'expertes i divulgadores en coeducació. Introdueix les tres moderadores de les taules i diu que totes són membres del CEC: per a la taula inaugural, Maria Teresa Esperabé, que és la coordinadora del Grup de Treball de Coeducació del CEC; Coral Regí, per moderar la primera taula de després de l'esmorzar, i la següent, Núria Larroya.

Ponència marc: “La coeducació: passat, present i futur”

La ponència marc “La coeducació: passat, present i futur” és un diàleg entre Amparo Tomé González, sociòloga i investigadora experta en educació i gènere, i Katy Pallàs Picó, formadora en coeducació i diversitat, presidenta de l'FLG (Associació de Famílies LGTBI).

La coordinadora del Grup de Treball de Coeducació i membre del CEC, Teresa Esperabé Prieto, dona inici a la ponència com a moderadora presentant-se amb els dos cognoms. Reflexiona al voltant de la idea que sempre s'haurien d'utilitzar els cognoms de les mares perquè moltes vegades

queden invisibilitzades, sense entrar en quin hauria d'anar primer i segon, que això seria un altre debat. Vol fer un reconeixement a les dones que han liderat la coeducació a Catalunya i gràcies a les quals es té un pensament de base. Demana un aplaudiment per a Marina Subirats i Martori, Núria Solsona i Pairó, Mercè Otero Vidal i Amparo Tomé González, entre d'altres. Gràcies a elles i a moltes altres dones ara es pot reflexionar sobre el concepte de coeducació. Vol fer referència també a la LEC, perquè només en tres articles (el 2, el 43 i el 77) de les 245 pàgines de la llei hi surt la paraula *coeducació*. Tal com ha dit el president del CEC a l'inici, queda molt de camí per recórrer per a aquest principi educatiu.

Presenta les dues ponents, que són escriptores i llicenciades en filologia anglesa. Amparo Tomé González, a més, és llicenciada en Sociologia de l'Educació i investigadora en temes d'educació i gènere. Des dels anys vuitanta, va treballar en el grup "Mujer y educación" i va voler visibilitzar les noies i posar-les en valor, però amb els anys ha reflexionat que els nois també pateixen molt per aquest tema. Ha escrit llibres com *Con ojos de niña*, *Balones fuera* i *Los chicos también lloran*. Per la seva banda, Katy Pallàs Picó, a més, és assessora LIC i docent. Ha estat activista pels drets de les persones LGTBI, presidenta de l'associació de famílies LGTBI des del 2012, i va presidir durant molts anys la xarxa europea de famílies LGTBI. Com a escriptora, ha escrit *Les contalles d'Alba* i d'altres contes.

La moderadora inicia el diàleg preguntant a Amparo què entén per coeducació i com ha evolucionat aquest concepte al llarg dels anys. Respon que la coeducació és la presa de consciència. Si no s'entén que hem sigut educades i educats constantment amb estereotips, si no modifiquem la forma de pensar, de fer, de relacionar-nos... transmetrem i reproduïrem en l'alumnat tot això que durant mil·lennis ha estat la norma. Quan es va començar a repensar la història no va ser fàcil, perquè no se sabia per on començar. A Londres, quan estudiava Sociologia de l'Educació es començava a veure que la discriminació no venia només per raó de classe, sinó que l'exclusió era dins, tot i que no se sabia com. Hi havia alguns materials respecte a alguna cosa que no era visible, però que passava a l'aula i es reproduïa contínuament. Si no es pren la coeducació com un marc de referència vital, com un model d'educació... es continuaran produint i reproduint desigualtats.

La ponent Amparo Tomé explica que hem passat per tres models educatius: l'escola de rols separats en el franquisme, l'escola mixta a partir dels anys setanta, i ara anem cap a l'escola coeducativa. La coeducació no es limita simplement a introduir i a fer visibles les noies, a trencar els estereotips i els rols, ha de reconstruir aquest puzzle que està ple de desigualtats i

discriminació. Per això, és important la metodologia de canvi cap a la coeducació, perquè l'observació sistemàtica és l'eina més fonamental: veure què passa a l'aula, com es relacionen al pati, a l'entrada, què recull el currículum, com és l'organització escolar... Cal observar i veure què fan els nois i les noies, què reproduïxen simbòlicament, tal com ho ha mostrat avui l'alumnat de l'Institut Milà i Fontanals, que amb la seva actuació ha emocionat la ponent.

Manifesta que la violència silenciosa, normalitzada, és la més horrible. Posa com a exemple que algú pegui la seva dona perquè forma part de la ideologia de relacions de domini i dominació. La violència és la conseqüència d'un poder violent, i s'ha de trencar. És el masclisme el que porta a la violència. Els nois aprenen la violència amb les jerarquies. Qui és el que mana? Aquesta violència es troba en la definició de la masculinitat. No ets un home si no ets valent o no t'importa el risc... No importa el que facis, perquè tot és possible dins el ser home.

Recorda que en part s'ha avançat gràcies a la comunitat, als sindicats que hi han donat suport i a les institucions, que han fet el que han pogut; si no han arribat a més és perquè també estaven pressionades. Però considera que la llei no canvia res si no s'aplica, i s'ha vist que és així. Les lleis són el marc de referència per tal de poder actuar. La llei no canvia si no es posen en marxa projectes com el Coeduca't o la LOMLOE, que redefeixen absolutament l'educació. Però el professorat no té formació suficient i surt la resistència. Els canvis sempre produeixen por, inseguretat, respecte... S'ha de dir no al silenci i no al victimari. Cal donar autoritat a les noies cada vegada més i als nois fer-los un bany de tendresa diari. Només així poden sentir que no està malament expressar els seus sentiments i patiment emocional. La coeducació afecta la vida social, educativa, les relacions...

La moderadora es mostra d'acord amb el fet que la coeducació ha de ser trencadora de desigualtats i no ha de reproduir el model existent. Tot seguit, pregunta a Katy Pallàs com es duu a terme la coeducació actualment i com està la situació als centres educatius.

La ponent Katy Pallàs respon que tot i que ja fa molts anys que es treballa, encara és molt incipient i encara hi ha certes reticències. Als professionals docents no els agrada explicar coses que no saben. Quan es troben davant uns continguts o una perspectiva que no coneixen perquè no tenen prou formació es produeix una por i s'aturen. Han de saber-ne més abans de parlar-ne. S'ha alegrat del compromís ferm del conseller per millorar i ampliar el Coeduca't, perquè realment és molt necessari. Es necessita aquesta eina

des de l'Administració perquè es pugui formar el professorat i que se senti amb aquest coratge. Es parla d'una cosa que fins fa vint o trenta anys era totalment tabú. Ara s'ha obert la capsa dels trons, i encara que sembli que sempre es repeteix el mateix, encara hi ha gent que no n'està assabentada.

Durant les formacions es veuen sentiments de sorpresa, por de no ser capaços, però almenys s'ha començat a posar el focus en les coses que realment són importants. S'ha començat per l'estructura del centre, els espais, els patis, els lavabos... fins a arribar al currículum. Els sabers són importants, tal com ha assenyalat la consellera. Realment, dins dels continguts es transmet, any rere any, a infants i joves, les mateixes pautes de comportament. Això, en algun moment, s'ha de trencar. Ara tenim la sort que els i les docents a les formacions expressen: això ho puc dir?, això ho puc fer? Sí, perquè hi ha un marc normatiu en el qual emparar-se. No fan el que volen, sinó el que s'està exigint des de l'Administració pública. Tot i això, demana més implicació per part de l'Administració: calen recursos i cal visualitzar més el seu suport, perquè la ultradreta ens ve al darrere i s'ha de permetre. Això preocupa, tot i que és el cas de "*Ladran, luego cabalgamos*".

La moderadora agraeix la seva intervenció i demana aquestes eines a l'Administració per continuar impulsant la coeducació. Tot seguit, pregunta a les ponents com ho haurien de fer els centres i quines eines hauria de posar el Departament d'Educació a cinc anys vista perquè el sistema educatiu sigui realment coeducatiu.

La ponent Amparo Tomé defensa que la formació és l'element més important de tot, perquè sense formació la inseguretat davant de l'alumnat posa la persona docent en una situació de feblesa. Cal molta formació per veure l'enormitat del problema amb tota la base neoliberal (no només la ultradreta) que posa el cos de la dona en venda, que és la finalitat. L'alliberació de la dona implicava anar despullada i ara s'ha engrandit. Està darrere de les xarxes i dels enllaços que fa servir l'adolescència; així com la pornografia, que també està present i que actua com a aprenentatge de la violència sobre el cos, sobretot de les dones. Abans no era tan evident veure què passa i com això afecta els aprenentatges i les relacions.

Adverteix que cal anar amb compte amb les noves masculinitats. Per ser lliures, cal assolir la igualtat on cada persona pugui decidir per si mateixa la seva manera de viure, expressar la seva sexualitat i estar en el món. Llibertat no és fer amb el cos el que es vulgui, això dona diners al neoliberalisme. Cal donar eines també a la inspecció educativa per tenir en compte tots els principis coeducatius per tal d'afavorir la coeducació, l'avaluació coeducativa

i els materials necessaris. L'etapa de 0 a 3 anys és la més important, segons la neurociència, i ja es té consciència de la importància de ser noi o noia. Els nois comencen a refusar la feminitat perquè està devaluada i cal donar a les noies el valor que tenen en el que fan. En dues dècades, gràcies a l'educació mixta, a l'Estat espanyol es va passar d'una societat gairebé analfabeta a tenir un nombre més alt de dones que d'homes a la universitat.

Katy Pallàs afegeix que el sistema educatiu està farcit d'un simbòlic sexista. Demana de fer una revisió (a més del material didàctic) dels itineraris lectors a les escoles i de les lectures que s'escullen a l'educació secundària, per tal que es llegeixin materials que no siguin sexistes i que promoguin l'esperit crític, una revisió dels sabers des de totes les àrees, diversificar els models i mostrar-ne els positius que s'ofereixen a les aules (cal més material, i se n'està fent). Destaca tres reptes de futur: seguir empoderant les noies sense oblidar-se dels nois, repensar els sabers del currículum, i formar el professorat en diversitat.

Per acabar, Amparo Tomé apunta que recentment s'ha publicat un estudi anomenat "Women's Legacy" que és una recopilació de 5.000 dones d'arreu del món que al llarg de la història han participat en els diversos aspectes de la vida i dels sabers. És important tenir-lo en compte per donar models alternatius.

La moderadora agraeix les aportacions i tanca la ponència marc recordant que és la primera jornada del CEC, després de 30 anys d'existència, que es dedica a la coeducació. Dona pas a la pausa de l'esmorzar i convida a fer una ullada al material pedagògic exposat a la sala per part del Servei Educatiu de l'Alt Penedès.

Taula rodona: "Perspectiva de gènere"

Coral Regí, membre del CEC, com a personalitat de reconegut prestigi en l'àmbit educatiu, presenta la taula indicant que més que una taula és un panell d'experiències que mostrarà la feina que s'ha fet fins ara i els reptes de futur des d'una perspectiva de gènere.

Fátima Syed Shahzadi, premi Dona TIC 2022 en la categoria d'estudiant de formació professional, expressa que ha cursat el cicle de desenvolupament d'aplicacions multiplataforma en un ambient masculinitzat; únicament eren quatre dones a classe, i només a segon curs va tenir una professora. Aprofita l'ocasió per encoratjar totes les noies que tinguin dubtes sobre dedicar-se

a àmbits científics que ho facin, reconeixent la importància d'una orientació acadèmica i professional no esbiaixada pel gènere.

Raquel Porcel, coordinadora de la comissió d'igualtat de l'Institut Joan Puig i Ferrer, explica que duen a terme projectes que involucren tota la comunitat educativa i que treballen en xarxa amb les entitats locals i amb altres centres, i exposa les dificultats que suposa organitzar les activitats fora de l'horari lectiu, per la manca de temps i recursos.

Els alumnes Dídac Pérez i Naia Palacios, membres de la comissió d'igualtat del mateix institut, expressen que es van adherir a la comissió amb el desig de lluitar contra les desigualtats i consideren que són pocs tenint en compte les dimensions de l'institut. A continuació, exposen que treballen bàsicament tres branques: feminisme, racisme i orientació, i que els falta formació i temps per poder assumir més temes. La seva tasca és la de sensibilitzar i conscienciar la comunitat educativa de les desigualtats existents, i dur a terme projectes per reduir-les. Destaquen un projecte que consisteix a posar a les aules noms de dones invisibilitzades en la història, si bé no n'hi ha prou amb actuacions puntuals: les accions han de tenir un caràcter transversal i s'han d'integrar en tots els àmbits i espais de l'institut.

Maribel Cárdenas, directora de Polítiques d'Igualtat de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet, exposa que incorporar la política de gènere a la política pública és lluitar contra les desigualtats des de l'àmbit d'una ciutat, i s'ha de fer des de l'educació i la coeducació amb recursos i polítiques actives. Des de l'Ajuntament treballen en col·laboració amb els instituts i per resoldre les demandes de l'entorn. Assenyala la creació de la CIBA, un centre integral de recursos per a les dones, i destaca la importància de dur a terme accions a l'espai públic, convertint el carrer en un element educatiu i coeducatiu, des de la universalitat, i com un espai de sociabilitat. Conclou la seva intervenció amb dues reflexions: la primera, reconeixent la vulnerabilitat d'una administració municipal per fer front a tots els reptes que té la societat, i la segona, assenyalant la perversió que implica responsabilitzar la coeducació de generar una reacció antifeminista.

Anna Berga Timoneda, presidenta de la Comissió Dones i Ciència del Consell Interuniversitari de Catalunya, opina que la coeducació ha d'estar present en tots els nivells educatius, inclosa la universitat. Explica que la universitat té, a més, una tasca exemplificadora, en ser formadora dels futurs professionals. Si bé la majoria d'estudiants universitaris són dones, es produeix una segregació horitzontal i vertical. Horitzontal, pel biaix en la tria de les carreres universitàries, en què gairebé no hi ha homes a les titulacions universitàries

que tenen relació amb l'atenció a les persones, com per exemple treball social, infermeria i educació. I vertical, pel fet que només un 22% de les càtedres estan ocupades per dones, i en aquests moments (gener de 2023) no hi ha cap rectora universitària a Catalunya.

La Comissió Dones i Ciència va néixer al 2005 lligada a un tema de justícia social, però des del primer moment es va vincular a una qüestió de qualitat. L'acreditació de totes les titulacions universitàries per part de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU) incorpora el tractament de la perspectiva de gènere. Des de la Comissió s'han promogut iniciatives com la menció M. Encarna Sanahuja Yll a l'excel·lència en la inclusió de la perspectiva de gènere en la pràctica docent, dotada amb 20.000 euros, i conjuntament amb l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR), un programa competitiu perquè el professorat que vulgui incorporar el coneixement sobre les violències masclistes en el seu programa d'estudis tingui una dotació econòmica i ho pugui fer.

Cal afegir que no hi ha millor evidència que les dades; per aquesta raó, es van acordar uns indicadors de dones i ciència que es publiquen anualment a la pàgina web del Departament de Recerca i Universitats i que recullen l'evolució temporal dels principals indicadors del sistema català universitari desagregats per sexe, i que permeten mapar-los amb l'informe *She Figures* de la Comissió Europea.

En els missatges finals, els ponents encoratgen les dones a seguir les vocacions científiques, a sensibilitzar tota la població en la lluita contra les desigualtats i a posar en valor tot el que s'ha fet i s'està fent, com a motor per continuar construint una societat més igualitària.

Taula rodona: “Educació afectiva i sexual”

Com a moderadora, Núria Larroya introdueix la temàtica de l'educació afectiva i sexual des de la seva perspectiva de mestra d'infantil que ha descobert la infància transgènere per mitjà de la seva experiència i el programa Coeduca't. Contextualitza l'eix temàtic en els nous currículums i en un dels vectors que els estructuraven: la perspectiva de gènere, molt relacionat amb el vector del benestar emocional.

Teo Cardenere i Aneley Zurita, alumnes de l'escola Sant Jeroni de Sant Pere de Riudebitlles, fan la presentació de l'escola i de l'experiència que duen a terme amb relació al programa Coeduca't, que permet un àmbit

de diàleg. Sira Ruiz, la seva mestra, exposa que l'alumnat viu de ple l'experiència coeducativa a partir de l'opció del centre i per mitjà de l'espai de 90 minuts dedicat exclusivament a aquest ensenyament-aprenentatge i basat en el diàleg al voltant de les preocupacions de l'alumnat i del personal docent. Aquesta acció s'emmarca en un projecte de centre com a espai de transformació social a partir de pedagogies feministes. La comissió de coeducació de centre no és obligatòria, i això condiciona el desenvolupament del vector de perspectiva de gènere. L'extensió del programa Coeduca't a més de 2.000 centres educatius respon a l'aposta personal de grups de dones que han fet possible la formació dels claustres dels centres participants. No ha trobat cap entrebanc per part de les famílies i s'ha vinculat a la societat local, al territori, amb el suport del Centre de Recursos, que ha propiciat la creació del seminari de coeducació.

Rosabel Albert agraeix que es doni la paraula a escoles bressol i llars d'infants, ja que, com s'ha dit anteriorment, atenen una etapa educativa clau per a una educació amb perspectiva de gènere. L'experiència coeducativa a les escoles bressol de Barcelona té una trajectòria d'onze anys. El pla de coeducació que se'ls va oferir va permetre'ls canviar la visió que tenien. Inicialment pensaven que ja coeducaven, perquè les escoles eren accessibles, no es marca el gènere enlloc. La formació vinculada al pla va permetre'ls analitzar el joc dels infants i descobrir que en els grups de 2 i 3 anys ja es manifesten els estereotips de gènere. A partir d'això, es va definir la intervenció de les educadores, mitjançant un treball de reflexió personal, tenint en compte que en el nivell de 0 a 3 anys no hi ha assignatures, sinó una acció educativa continuada que incideix en les criatures. Així, es van crear activitats orientades a treballar la valoració de la valentia i la fortalesa en el cas de les nenes, i la sensibilitat i les cures en el cas dels nens. Es tracta d'activitats motrius que fomenten l'atreviment en el cas de les nenes, i d'activitats tranquil·les basades en massatges que fomenten la pràctica de demanar permís en els nens. Aquestes pràctiques s'han complementat al llarg del temps amb la reflexió sobre l'actuació i l'ús del llenguatge per evitar reproduir estereotips mentre es treballa amb l'infant.

Núria Valero exposa l'experiència de la coordinadora Escoles Coeducatives de Sant Cugat del Vallès, consistent en l'acompanyament de les famílies al personal docent dels centres públics per mitjà de comissions mixtes a fi de visibilitzar i promoure la perspectiva de gènere en els centres. La coordinadora manté un activisme a través de xerrades i campanyes de sensibilització, i la creació de material coeducatiu d'aplicació senzilla. Les xerrades d'educació afectiva i sexual són les que tenen més èxit. Famílies i docents no han rebut aquesta formació, i ara volen fer-ho per donar resposta

a l'educació d'infants i adolescents. Posa l'accent en la necessitat d'incloure l'educació afectiva i sexual com a matèria en la formació inicial del personal docent.

A preguntes de la moderadora, Teo Cardenere i Aneley Zurita expliquen què aprenen a la classe de coeducació, quina és la sensació d'aprenentatge que experimenten i com les famílies també participen en aquest aprenentatge. En el capítol de les dificultats per al desenvolupament de la coeducació, la seva mestra, Sira Ruiz, fa esment de la polarització que causen grups de nois que boicotegen les classes des del masclisme, no saben consultar fonts fiables, es fien de youtubers i creuen que tenen un estatus de superioritat. També hi ha noies engrescades amb aquest estereotip. D'altra banda, fa referència a la pornografia com a element educador de la sexualitat, en el sentit que desalfabetitza. Hi contraposa l'escola, que ha d'alfabetitzar, és a dir, proporcionar una educació sexual. Un altre perfil que hi ha a l'escola és la de l'infant o l'adolescent desemparat, que com que no volen jugar a l'estereotip de gènere, reben assetjament i no tenen accés a les cures. Les famílies tenen por per les preguntes que els fan els infants i adolescents. Igualment, cal fer autocrítica del professorat, que majoritàriament pensa que l'educació afectiva i sexual no forma part de la seva funció docent o bé la delega en el professorat més implicat.

De cara al futur, per a l'etapa 0-3, Rosabel Albert té una perspectiva esperançadora. Posa èmfasi en l'interès i la participació de les famílies, que es manté de manera sostinguda en el temps. La dificultat principal per portar a terme apropiadament la seva comesa és la ràtio i la renovació continuada de l'alumnat, que planteja situacions noves. També assenyala que en els acompanyaments a aprenents en pràctiques detecten mancances en l'expressió a l'hora de treballar amb infants quant a la perspectiva de gènere.

A l'hora de parlar sobre educació sexual, Shaina Joy enfoca la qüestió de la jerarquia existent entre el professorat, que d'entrada apareix com a expert en la qüestió, i l'alumnat, que se suposa que és expert en el seu propi cos. Proposa un ensenyament-aprenentatge no jerarquitzat, és a dir, que parteixi de preguntar a l'alumnat què vol aprendre i escoltar què diu, de manera que es faci un acompanyament a l'autoconeixement sobre el propi cos i l'alumnat aprengui a prendre decisions sobre el seu mateix cos.

Núria Valero proposa que les famílies han de parlar de consentiment, esmentar les parts del cos amb els noms reals i parlar d'emocions i sentiments, de manera natural i continuada. Les famílies i el professorat necessiten formació, si bé abans cal explicar per què s'ha de treballar

la coeducació a l'escola. Les administracions públiques hi tenen molta responsabilitat i molt marge de millora. Han d'explicar bé a la societat la necessitat d'educació afectiva i sexual a l'escola i a les famílies. En l'àmbit municipal, per mitjà dels plans de dinamització educativa municipal, fomentar l'oferta formativa sobre la perspectiva de gènere i l'educació afectiva i sexual, sense continguts neutres. Tampoc no és només responsabilitat de la comunitat educativa, sinó que afecta camps com la cultura, l'esport o el comerç, i les administracions ho han de tenir en compte en el fora escola i en àmbits socials més genèrics. Proposa la creació d'un observatori d'igualtat i coeducació per avançar en la detecció i el tractament de casos, ja que les denúncies fetes a les xarxes socials no tenen més recorregut. Per acabar, ja fa temps que els centres educatius han de tenir una persona responsable de perspectiva de gènere en el consell escolar del centre. Cal millorar el funcionament d'aquesta figura.

Sira Ruiz reivindica la despatriarcalització del currículum i la creació del perfil professional en coeducació, l'obligatorietat de la formació en perspectiva de gènere i el reconeixement del perfil docent de coeducació, amb el suplement econòmic corresponent i la disponibilitat horària setmanal per a la coordinació dins l'horari marc laboral.

Per tancar la taula, Núria Larroya apunta que la coeducació és tasca i responsabilitat compartida no tan sols del personal docent sinó de tota la comunitat educativa, incloent-hi les instàncies administratives i els col·lectius; que no s'ha de delegar, sinó assumir i posar en pràctica els principis coeducatius, que tot això s'ha d'estendre a la formació al llarg de la vida en tots els àmbits que tenen a veure amb l'educació.

Presentació dels resultats del Grup de Treball

Teresa Esperabé, docent membre del CEC i coordinadora del Grup de Treball de Coeducació (CCOO), i Laia Rispau, docent i membre del Grup de Treball de Coeducació (USTEC), presenten els resultats de les tasques desenvolupades pel grup de treball fins ara.

Teresa Esperabé avança que els treballs s'han centrat de bon començament en tres aspectes. En primer lloc, s'han treballat molts continguts per assolir referents i coneixements compartits entre les mateixes integrants del grup. En segon lloc, es refereix a la necessitat de fer un canvi de mirada per fer efectiva una revolució per la igualtat de totes les persones, erradicar totes les violències i tenir cura d'un mateix i dels altres. El tercer punt enllaça la

coeducació amb els objectius de desenvolupament sostenible (ODS), ja que l'objectiu número 5 hi fa referència explícita en formular que aconseguir la igualtat entre gèneres és un dret humà, que s'ha d'assolir a partir de la base que totes les nenes accedeixin a l'educació, amb atenció mèdica i una feina digna, i que tinguin accés als processos de presa de decisions polítiques i econòmiques per poder fer aquest canvi.

Laia Rispau agraeix a les persones que ja han fet aportacions en el grup de treball la tasca que han dut a terme com a expertes: Maribel Cárdenas, Katy Pallàs i Shaina Joy, i fixa en aquesta línia el recorregut futur del grup de treball fins a completar la seva trajectòria. Espera que expertes del programa Coeduca't, de les escoles per la igualtat i del moviment feminista passin pel grup de treball. Es compromet en nom del grup a elaborar un document que pugui servir per als centres educatius i que reculli les reflexions que s'hi fan. El grup és molt conscient que aquestes reflexions toquen pilars fonamentals de la nostra cultura perquè estan orientades a un canvi de paradigma. Per això cal evitar deixar sols el personal docent i els centres en el seu camí per la coeducació. L'Administració hi ha d'apostar clarament. Pel que fa a la formació, fa notar que se n'ha parlat molt amb referència als i les docents, però en el sistema educatiu hi ha molts altres agents que necessiten aquesta formació feminista: inspecció, les famílies, els càrrecs del Departament. Es tracta d'una necessitat transversal.

Cloenda institucional

Meritxell Montserrat Mestres

Meritxell Montserrat Mestres, regidora d'Ensenyament i Relacions Internacionals, dona les gràcies en nom de l'Ajuntament de Vilafranca a les persones que han treballat durant mesos per fer possible la celebració de la jornada i poder aturar-se, repensar i revisar, en uns moments enriquidors i imprescindibles per avançar. Al CEC, que, tot i la complexitat, treballa amb rigor perquè totes les veus siguin escoltades. Continua dient que com a societat tenim molts reptes. Cal treballar amb una mirada àmplia, avançar cap a un model de sistema educatiu inclusiu en el qual tothom hi tingui cabuda, en el currículum i de manera transversal. Cal fer-ho des de tots els àmbits en què l'educació hi té un espai, la formal i la no formal, compartint mirades de diferents sectors, aprenent de les diferències i sense deixar fora ningú. Els infants són inclusius per naturalesa, les pors les traslladen els adults. Per això, cal implicar-hi tota la societat i cal convidar tothom a reflexionar.

Exposa que fa dos dies es va veure a Vilafranca l'obra de teatre *L'oreneta* i recorda les paraules de la protagonista: "Els joves voleu transformar el món i heu de fer-ho, però el vostre món no és el nostre." Continua dient que per evitar això, cal treballar perquè tothom pugui viure en un mateix món i que entre tothom sigui millor.

Dona les gràcies per expressar unes paraules i poder fer-ho com a dona, com a regidora d'Educació i, sobretot, com a membre del CEC. "A Vilafranca hi teniu una casa".

Anna Chillida Fibla

Anna Chillida Fibla, directora general de l'Alumnat del Departament d'Educació, comença la seva intervenció amb un agraïment triple. Un primer gràcies al CEC i a totes les persones que estan treballant perquè aquesta jornada sigui possible. Un segon gràcies als i les ponents participants, que ens han demostrat la importància de jornades com la d'avui i com la coeducació és un tema cabdal en el món educatiu. I un tercer gràcies a totes les persones que han destinat el seu dissabte a ser aquí.

Comparteix amb els assistents la mirada del Departament d'Educació respecte a la coeducació i la perspectiva de gènere. Un primer aspecte important: la coeducació i la perspectiva de gènere són una línia estratègica prioritària del Departament. I amb aquesta mirada s'estan organitzant les actuacions, ja fetes, i les que es disposaran a fer en els mesos següents.

Des del Departament d'Educació comenta el que cal treballar dintre de la coeducació. En primer lloc, parla de la coeducació a través del currículum. Es tracta d'incorporar la coeducació i la perspectiva de gènere en les unitats didàctiques, projectes i activitats que es realitzen a les aules. En el recent Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica, s'estableix l'existència del vector transversal de la perspectiva de gènere, que garanteix l'aplicació total d'aquesta perspectiva en qualsevol acció educativa.

En segon lloc, la coeducació a través de la mateixa organització dels centres educatius, garantint que l'organització, la documentació i el disseny d'espais dels centres educatius responguin a una perspectiva coeducativa. En aquest punt destaca el Projecte de convivència: un document que ha de detallar les accions que el centre educatiu desenvolupa en pro de la convivència i la gestió positiva dels conflictes, i dintre de les quals s'inclou un eix que correspon a la coeducació. També comenta que hi ha un seguit

de formacions –algunes derivades del programa Coeduca't, però també moltes altres més– per tal d'empoderar docents, equips directius i inspecció. En tercer lloc, parla del Pla de les escoles lliures de violències, que pretén visibilitzar les violències ocultes en els centres educatius, identificar-les i actuar-hi per protegir infants i adolescents. I, en aquest context, recorda l'existència de la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència (USAV). I, en quart lloc, situa sobre la taula un Pla de drets sexuals i reproductius, que s'emmarca dins l'Estratègia nacional de drets sexuals i reproductius de la Generalitat de Catalunya, i que pretén garantir aquests drets per a totes les persones, també en l'àmbit educatiu. En aquest àmbit s'inclou el desplegament en els centres educatius del model d'educació afectivosexual, elaborat conjuntament entre els diferents departaments implicats (com són Educació, Igualtat i Feminismes, i Salut). També menciona el Pla de l'equitat menstrual “La meva regla, les meves regles”. I altres aspectes o actuacions com la sensibilització envers la defensa de les persones LGTBI. Amb tot plegat, continua explicant que el que es pretén és que aquesta línia estratègica que s'està definint sigui una realitat ben protagonista en tots els centres educatius, i que tots i totes plegades puguem posar la coeducació en el centre de totes les nostres accions.

Acaba la seva intervenció agraint totes les aportacions, ja que ajudaran a seguir farcint aquesta línia i mirada.

Núria Mora

Núria Mora, secretària de Transformació Educativa al Departament d'Educació, comença el seu discurs dient que es podria haver estat debatent durant hores perquè la coeducació és i ha estat un aspecte important a debatre. Les dades que es tenen de violència i situacions en els centres i el que es veu en el dia a dia ens porten a continuar-ne parlant. Recorda Francesc Ferrer i Guàrdia, pedagog destacat, que ja parlava de coeducació en la seva escola lliure i que ens dona moltes pistes. Sap que aquesta no serà la darrera vegada que es parli sobre coeducació. Nativitat Yarza també va posar la seva llavor des de la mirada feminista i republicana en la governança dels centres, en la governança municipal cap a aquesta mirada. Aquest canvi, que no depèn únicament d'una persona, sinó de grans moviments, queda exemplificat pel CEC. És un gran moviment que depèn de les persones. El president del CEC ho deia en la presentació: “Parlem de trencar esquemes i tornar-los a construir.”

Avui es continua parlant des de l'àmbit local, des dels claustres, des de l'alumnat, des de les famílies, i és una bona notícia que es reflecteixi en

totes les mirades que aplega el CEC. De les aportacions que hi ha hagut, Núria Mora n'ha anat prenent nota i comenta que hi ha una necessitat d'empoderament com a alumna i com a dona. Fer-ho no hauria de ser una heroïcitat. Hauria de ser una normalitat. Malauradament, exposa que PISA diu que les nenes abandonen la voluntat de tenir carreres científiques al voltant dels 8 anys; per tant, hi ha molta feina a fer i és des de tots els àmbits. Se sap que l'escola té una responsabilitat molt gran, però també la tenen les famílies i totes les persones amb qui es relacionen, i per això diu que s'estan fent polítiques al voltant de l'aprenentatge i la motivació, i no només de la coeducació, sinó dels altres aprenentatges, enfocades a aconseguir l'èxit de tot l'alumnat. Pel que fa a l'experiència dels centres, s'han escoltat i s'han recollit testimonis. Exposa que els canvis neixen i venen de les bases. Es tracta de processos *bottom-up*, de canvis de les estructures mentals i les mentalitats de les persones. Per això cal interpel·lar els polítics i, com a representant del Departament, ho entoma. Recorda que, com ha dit el conseller, es posaran les normatives, els facilitadors, es farà i es farà i es tornarà a fer el debat dintre i fora, però sap que els canvis venen a través dels canvis mentals individuals. És des dels centres educatius, on passa la vida de cada dia i on es fan aquests canvis.

Comenta la necessitat que tot el professorat estigui format i la necessitat que hi hagi una política educativa. Diu que la política hi és i hi continuarà sent, i s'adquirirà el compromís com a Departament d'Educació que així sigui, però diu que això no canviarà les mirades i les actituds de tothom. Creu que hi fa més la mà amiga d'una persona del claustre i que et digui "caminem cap aquí" o des de l'exemple que cadascú des del seu àmbit pugui moure.

Exposa que, com han dit la secretària de Transformació i la directora general, la coeducació es troba intrínseca en el currículum. Actualment es té un nou currículum sobre la taula i és ambiciós. Qualsevol transformació genera soroll i hi ha resistències al canvi. Tot i així, és conscient que hi ha molt professorat que està molt a favor d'aquest nou currículum, d'aquesta nova mirada i d'aquesta manera de treballar. El primer vector en què s'ha format tot el professorat i que és la prioritat del Departament, quant a la formació curricular, és el vector de la coeducació. S'està treballant amb la conselleria de Feminismes i amb un Govern republicà que ha prioritzat el feminisme en l'agenda política. Recorda que fins ara no hi havia una conselleria i, per tant, estem en el camí, s'ha de caminar i fer passos cada dia.

Des de l'àmbit de les famílies, Núria Mora comenta que coneix el cas de Sant Cugat personalment i que segurament està molt estès en el territori. Tot i que desconeix les iniciatives, sap que les famílies s'han mobilitzat i han fet un

debat al voltant de la coeducació. Discrepa de la idea que el Consell Escolar no funcioni en cap centre, perquè n'hi ha molts en què sí que funciona. Es tracta de veure on és que no funciona i per què, però no es pot dir que no funciona en cap centre. Considera que s'ha de posar l'estructura perquè passi i, quan no passa, s'ha de vetllar perquè passi. Tot i així, les famílies han de ser les que ajudin a fer aquest camí, i moltes vegades impulsen les iniciatives, com en el centre Francesc Gelabert de Barcelona, on es va promoure aquella nadala coeducativa que s'ha reproduït en molts altres centres i que ha generat un moviment i un diàleg entre les famílies al voltant d'aquest tema. Indica que d'aquesta manera es veu la responsabilitat de cadascuna de les parts que formen la comunitat educativa en mobilitzar-se per la coeducació i la perspectiva de gènere. Cal trencar esquemes mentals i construir-ne d'altres. S'ha parlat de la pornografia, i diu des del Departament que tot allò que no s'explica a les escoles ho expliquen els altres agents. Per això, aquest mandat s'ha d'entomar individualment. Tots els mestres, els professors que són a les aules, educadors, famílies, PAS..., totes les persones que entren un dia a l'escola han de tenir posat aquest mantra, que tot allò que no es fa, es farà per altres canals. I per tant, considera que serà més perillós. Aquestes mirades resistents a la coeducació i a la perspectiva de gènere se les ha de portar cap aquí, cap a voler parlar d'allò que de vegades és incòmode. També menciona que s'ha parlat que hi ha mestres que no volen parlar-ne, que no passa res i ja ho direm... Si no se'n parla a les escoles, els infants es veuran abocats a imatges, estereotips, mitjans de masses, aplicacions... que els portaran a explicar-se la realitat de manera distorsionada.

Continua explicant que també ha sortit en alguna de les taules el tema dels partits polítics. Òbviament, es tracta d'un tema que està polititzat. Menciona que una mestra ha dit que si parlem amb les famílies no hi haurà resistències, però malauradament hi ha una campanya política, hi ha un interès d'alguns per no parlar-ne, recordant el pin parental. Creu que el professorat hauria de tenir estratègies per fer-hi front i les estratègies són el diàleg, el coneixement teòric, saber per què ho estem fent, tenir un discurs de claustre, tenir una idea de cap a on caminem, de què estem fent i per què. I quan hi hagi la resistència, poder tenir el suport de tota la part institucional: Inspecció i Serveis Territorials. Comenta que una de les prioritats del Departament és no només fer que les coses passin, sinó que totes les polítiques que es duen a terme no puguin ser revertides. Per això cal formació de les inspeccions, formació del professorat i formació dels equips directius, incloent la perspectiva de gènere en els projectes de direcció. Recorda que aquest tema també ha sortit i que es treballarà el proper curs. Sap que tota l'estructura del Departament està rebent aquesta formació i aquest coneixement, però és conscient que aquest procés no és ràpid.

Pel que fa al perfil de coeducació, reflexiona dient que s'hi està treballant a partir del *bottom-up* sorgit dels centres per donar lloc a la creació de persona referent. No s'ha de deixar a l'atzar que el centre vulgui o no vulgui incorporar aquesta figura. Tot i així, s'ha de veure quina formació i quina responsabilitat ha de tenir i quines necessitats ha d'atendre.

Per acabar, considera que amb la coeducació i amb aquesta mirada feminista, si es decideix anar sols s'arribarà ràpid, però si es decideix anar en companyia, s'arribarà més lluny. Sap que no serà tan ràpid com es voldria, però que cal impulsar totes les persones de les seves comunitats. S'han de mobilitzar els municipis, les famílies, l'alumnat, els companys i companyes de claustre, la consergeria, etc., perquè es vol arribar lluny. Conclou dient que es recolliran tots els informes que es derivin d'aquest debat i de tots els debats relacionats, i dona les gràcies per la participació.

Participació en la jornada

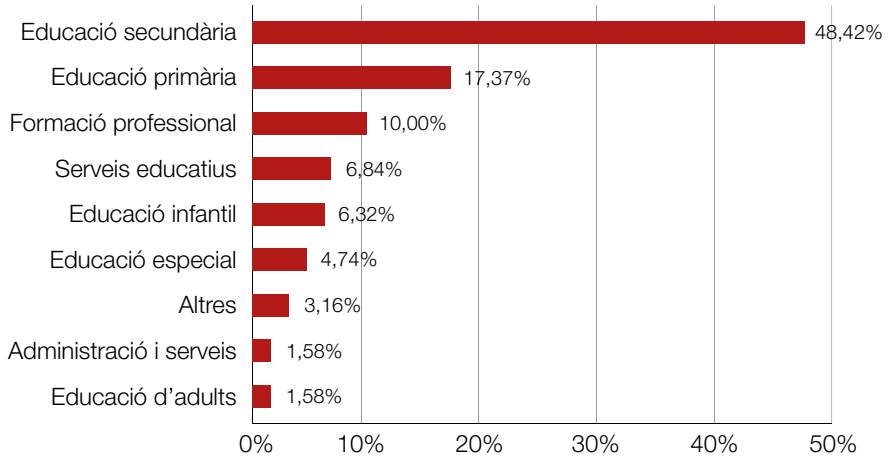
Inscripció

- Assistents presencials totals: 316 (79% dones i 21% homes)
- Inscrites totals: 439 (358 docents i 81 no docents)
- Persones inscrites assistents presencials totals: 238 (54%)
- Persones no inscrites assistents: 78 (30 persones de l'Institut Milà i Fontanals + ponents + autoritats + membres del CEC)
- Inscripcions GTAF (docents): 358 (74% dones i 26% homes)
- Assistents GTAF (genera certificat): 211 (59%)
- Inscripcions no GTAF (no docents): 81 (70% dones i 30% homes)
- Persones inscrites assistents no GTAF: 26 (32%)
- Seguiment en línia simultani: entre 80 i 90 persones amb una mitjana de 35 minuts
- Seguiment en línia durant la jornada: més de 500 visionaments
- Seguiment fins al 24/1/2023: 1.200 visionaments

Avaluació

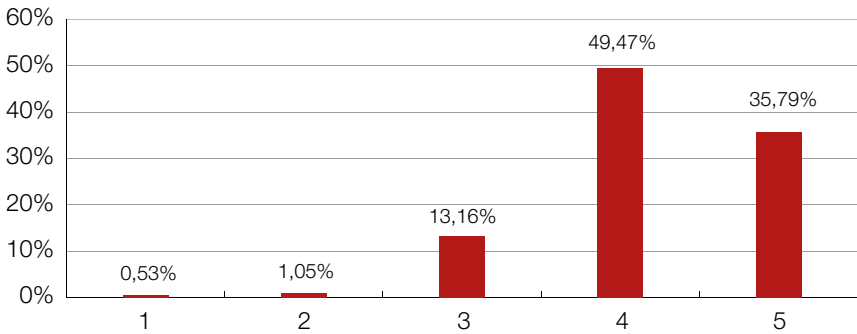
- Persones que han rebut el qüestionari: 439
- Persones que han contestat el qüestionari: 190
- Índex de resposta: 43,28%

1. Centre de destinació

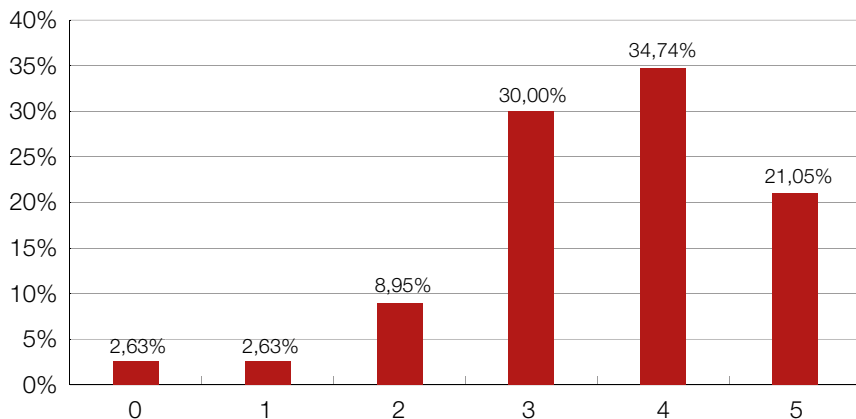
2. Valora la qualitat global de la jornada

(0 correspon al mínim i 5, al màxim)

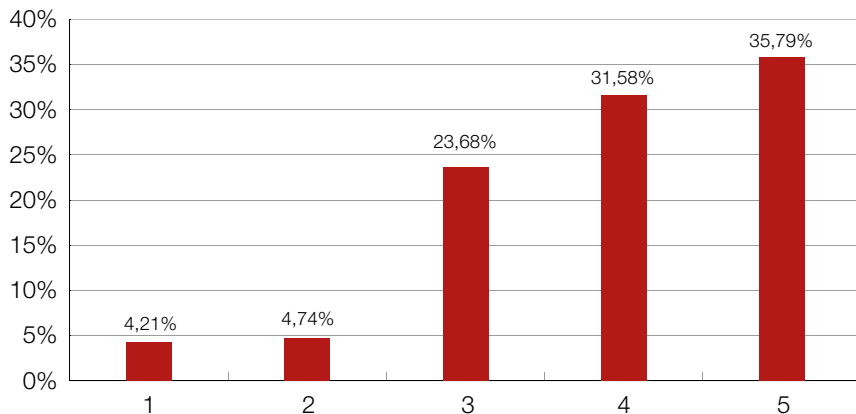
3. En quina mesura l'acció formativa t'ha servit per replantejar algun aspecte de la teva pròpia pràctica?

(0 correspon al mínim i 5, al màxim)

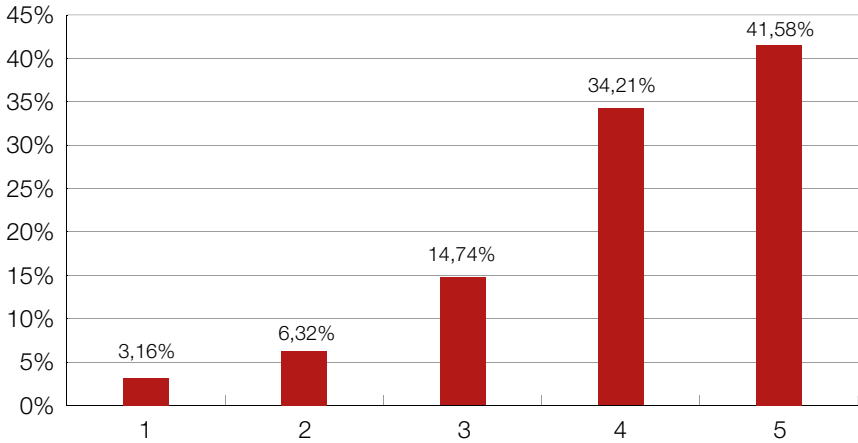
4. La informació rebuda prèviament sobre l'activitat formativa ha estat suficient?

(0 correspon al mínim i 5, al màxim)

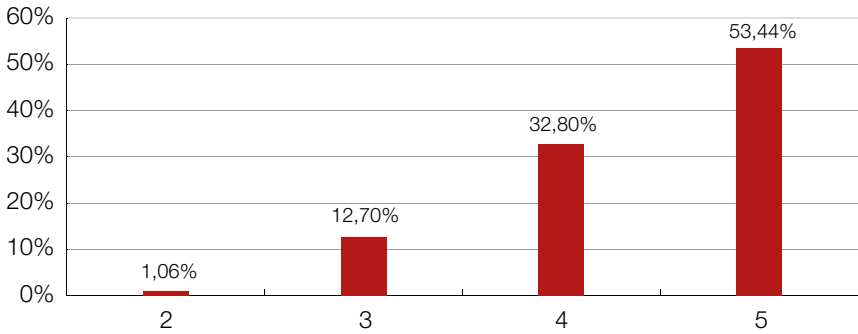
5. Valora l'adequació del format de l'activitat

(0 correspon al mínim i 5, al màxim)

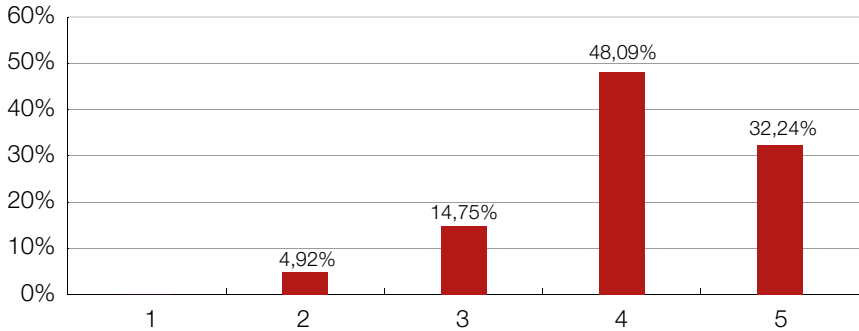
6. Valora l'adequació de l'espai i l'equipament

(0 correspon al mínim i 5, al màxim)

7. Valora globalment l'activitat

(0 correspon al mínim i 5, al màxim)

Síntesi dels comentaris

- No hi va haver un espai de debat amb el públic amb intervencions moderades i transversals.
- Molt temps en les intervencions inaugurals i menys temps per a la primera taula d'expertes.
- Absència d'una part més pràctica o experimental; algunes persones pensaven que era una jornada de coeducació del Departament d'Educació i esperaven més espais de treball entre docents.
- Utilització del llenguatge: consideren que les autoritats no van donar la benvinguda al col·lectiu docent, que era el prioritari, i no van fer ús d'un llenguatge inclusiu, per exemple no van fer servir la fórmula *totis*; algunes persones consideren que es va fer un ús excessiu del llenguatge en femení.
- Qüestionari, no s'inclou el "no binari". GTAF del 1995, cal fer-hi canvis.

La coeducació en el sistema educatiu de Catalunya

Marc jurídic

A continuació es presenten un seguit de documents i referents normatius que, sense voler ser exhaustius, constitueixen un marc de referència important per a les polítiques educatives amb relació a la coeducació i el foment de la igualtat entre homes i dones.

Àmbit internacional

- [Declaració dels drets humans](#) (Nacions Unides, 1948).
- [Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona](#) (CEDAW). Va ser aprovada per les Nacions Unides el 1979 i és el tractat de drets humans més important per a les dones. Els estats que ratifiquen la Convenció estan obligats legalment a eliminar tota forma de discriminació contra les dones en tots els àmbits de la vida, a garantir el desenvolupament i l'avenç de les dones perquè puguin exercir i gaudir dels seus drets i llibertats fonamentals de la mateixa manera que els homes, i a permetre que el Comitè de la CEDAW examini els seus esforços per aplicar el tractat, informant-ne l'organisme de manera regular.
- [Declaració i plataforma d'acció de la IV Conferència Internacional sobre la Dona de Beijing](#) (1995) i [Declaració del Mil·lenni 2000](#).
- [Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible](#). Aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides el 25 de setembre de 2015, recull disset objectius, l'objectiu 5 dels quals pretén aconseguir la igualtat de gènere i empoderar totes les dones i nenes, i l'objectiu 4, garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a tothom. Concretament, en l'objectiu 4.7 es parla de "garantir que tot l'alumnat adquireixi els coneixements teòrics i pràctics necessaris per a promoure el desenvolupament sostenible, a través, entre d'altres, de l'educació per al desenvolupament sostenible i l'adopció d'estils de vida sostenibles, els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i

no-violència, la ciutadania mundial i la valoració de la diversitat cultural i de la contribució de la cultura al desenvolupament sostenible”.

- Orientacions tècniques internacionals sobre educació en sexualitat (UNESCO, 2018).

Àmbit europeu

L'Estratègia d'igualtat de gènere 2018-2023 del Consell d'Europa defineix els objectius i les prioritats del Consell d'Europa en aquesta matèria per als anys 2018-2023, entre els quals hi ha prevenir i lluitar contra els estereotips de gènere i la violència vers les dones.

A l'Estat espanyol

- Constitució espanyola de 1978.
- Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.
- La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, modificada per la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, adopta la coeducació com l'enfocament per assolir la igualtat de gènere i fomenta en totes les etapes de l'aprenentatge la igualtat efectiva d'homes i dones, la prevenció de la violència de gènere i el respecte per la diversitat afectiva i sexual. Introdueix, en l'educació secundària obligatòria i en la formació professional, l'orientació educativa i professional amb una perspectiva inclusiva i no sexista. També recull la importància de la convivència de l'alumnat d'ambdós sexes en tots els centres educatius.
- Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.

L'article 23 estableix que el sistema educatiu ha d'incloure, dins els principis de qualitat, l'eliminació dels obstacles que dificulten la igualtat efectiva entre dones i homes i el foment de la igualtat plena entre les unes i els altres.

L'article 24 determina que les administracions educatives han de prestar atenció especial en els currículums i en totes les etapes educatives al principi d'igualtat entre dones i homes (24.2.a), i realitzar accions per integrar l'estudi i l'aplicació del principi d'igualtat en els cursos i programes per a la formació inicial i permanent del professorat (24.2.c).

- La Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència, estableix en l'article 4.1 k) la promoció de la igualtat de tracte de nens i nenes mitjançant la coeducació i el foment de l'ensenyament en equitat, i la desconstrucció dels rols i estereotips de gènere. L'article 35 estableix l'obligació de l'existència de la figura de coordinador/a de benestar i protecció en tots els centres educatius on cursin estudis persones menors d'edat i estableix les funcions mínimes que han de desenvolupar i que concretaran les administracions educatives.
- La Llei 15/2022, de 12 de juliol, integral per a la igualtat de tracte i la no-discriminació, determina en l'article 13 el dret a la igualtat de tracte de totes les persones i a la no-discriminació per cap motiu en l'educació.
- La Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual, estableix en l'article 7, dins dels principis de qualitat del sistema educatiu espanyol, la integració de continguts basats en la coeducació i en la pedagogia feminista sobre educació sexual i igualtat de gènere i educació afectiva i sexual per a l'alumnat, segons la seva edat i en tots els nivells educatius.

A Catalunya

- L'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix el concepte d'equitat de gènere com un valor que cal fomentar des dels poders públics de Catalunya. En el títol preliminar, en l'article 4.3, sobre drets i principis rectors, insta els poders públics de Catalunya a “promoure els valors de la llibertat, la democràcia, la igualtat, el pluralisme, la pau, la justícia, la solidaritat, la cohesió social, l'equitat de gènere i el desenvolupament sostenible”.
- Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista.

A l'article 12, es defineix la coeducació com “l'acció educadora que valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de les dones i els homes, en igualtat de drets, sense estereotips sexistes i androcèntrics, ni actituds discriminatòries, per tal d'aconseguir l'objectiu de construir una societat sense subordinacions culturals i socials entre dones i homes”, i s'anuncien els principis de la coeducació com “un element fonamental en la prevenció de la violència masclista”.

En aquest mateix article s'estableix que els valors de la coeducació i els principis de l'escola inclusiva, per assolir l'objectiu citat, "han de tenir un caràcter permanent i transversal en l'acció de govern del departament competent en matèria educativa".

A l'article 13 de la mateixa Llei, es diu que "els continguts curriculars han d'aplicar el principi de coeducació en tots els nivells de l'ensenyament, en els termes que s'estableixin per reglament".

Pel que fa a la supervisió dels llibres de text i altre material educatiu, l'article 14 indica que "el Departament de l'Administració de la Generalitat competent en matèria educativa ha de supervisar els llibres de text i altres materials curriculars, com a part del procés ordinari d'inspecció que exerceix l'Administració educativa sobre tots els elements que integren el procés d'ensenyament i aprenentatge, per a garantir continguts d'acord amb el principi de la coeducació".

En matèria de formació i capacitació del professorat, el Govern, d'acord amb l'article 15, "ha de facilitar la formació i la capacitació específica i permanent de les persones professionals de l'educació en matèria de violència masclista i de desenvolupament dels drets de les dones".

Al mateix temps, concreta que "el departament competent en matèria educativa ha d'incloure en els plans de formació inicials i permanents del professorat una formació específica en matèria de coeducació", i que "ha de facilitar les eines metodològiques d'actuació davant situacions concretes de violència masclista".

- La [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació](#), estableix en l'article 2.1 m) la coeducació i el foment de la igualtat real i efectiva entre dones i homes com un dels principis rectors del sistema educatiu.

Així mateix, en la disposició transitòria setena estableix que el Govern, a proposta del Departament, ha d'aprovar un pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu i l'ha de presentar al Parlament. Aquest pla ha d'incloure mesures específiques per a la igualtat de gènere en els diversos àmbits educatius i també les mesures de prevenció de la violència masclista i de discriminació positiva que siguin necessàries per a la consecució dels seus objectius.

- La [Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència](#), en el capítol II, sobre els principis rectors, i en l'article 36, sobre el dret a la protecció de l'honor, la dignitat, la intimitat i la pròpia imatge, incorpora la perspectiva de gènere i la diversitat funcional.

- La Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, en l'article 12 defineix la coeducació com "l'acció educativa que potencia la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de qualsevol mena de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere". D'altra banda, en l'article 11 constata el deure d'intervenció dient que "els professionals [...] si tenen coneixement d'una situació de risc o tenen una sospita fonamentada de discriminació o violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, tenen el deure de comunicar-ho als cossos i forces de seguretat i a l'òrgan competent".
- La Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, dins el capítol IV, sobre polítiques públiques per promoure la igualtat efectiva de dones i homes, especifica en l'article 21 les actuacions i activitats que ha de dur a terme l'Administració educativa per assolir el principi de coeducació i foment de la igualtat efectiva de dones i homes, i explicita que aquestes actuacions han d'estar recollides en el desenvolupament del Pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu.
- La Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, considera la coeducació com un eix important.
- La Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació, dedica l'article 10 a l'educació. En l'apartat 10.2 d), promulga "fomentar la coeducació com a sistema educatiu per a capgirar els comportaments que perpetuen el patriarcat en l'ensenyament, i fer-ho amb la cooperació entre professorat, famílies i alumnat amb l'objectiu de crear espais realment igualitaris". En l'apartat 10.7, afirma que s'ha de vetllar per "la diversitat pel que fa a la religió o les conviccions, la capacitat o la discapacitat, l'edat, l'origen racial o ètnic, la diversitat sexual i afectiva, l'orientació sexual, la identitat o l'expressió de gènere, els diferents models de família o qualsevol altra condició social o personal a què fa referència aquesta llei". En aquest sentit, anuncia que el departament competent en matèria educativa "ha de garantir el desplegament del que estableix aquest article i vetllar perquè les escoles, els instituts i la resta de centres educatius siguin un entorn amable, en què els alumnes i els professors puguin viure d'una manera natural la diversitat, i contribueixin a crear models positius per a la comunitat educativa". La Llei 19/2020 emfatitza el fet d'interpel·lar tots els subjectes de tota la comunitat educativa i la necessitat de la perspectiva interseccional i insta a crear models positius des de la comunitat educativa.

- El [Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius](#), en l'article 15.2 d) estableix com a actuacions de l'acció tutorial “dur a terme la informació i l'orientació de caràcter personal, acadèmic i professional de l'alumnat, evitant condicionants lligats al gènere”. En l'article 31.3 b), determina que el director o directora “ha d'assegurar l'aplicació de la carta de compromís educatiu, del projecte lingüístic i dels plantejaments tutorials, coeducatius i d'inclusió”.
- El [Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica](#), en l'article 3.2 g) estableix com a principi pedagògic del disseny del currículum la coeducació, incloent-hi la perspectiva de gènere de manera transversal, “a fi de fer efectiva l'educació integral de les persones per trencar amb els estereotips de gènere i l'assignació de rols en funció del sexe i superar tota mena de desigualtats i discriminacions”.
- El [Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil](#), en l'article 3.2 f) estableix com a principi pedagògic del disseny del currículum “la incorporació de la coeducació i l'educació afectivosexual per promoure el desenvolupament de les persones al marge dels estereotips i rols en funció del sexe, l'orientació sexual, la identitat o l'expressió de gènere, i per afavorir la construcció d'una sexualitat positiva, igualitària i saludable”.
- De la [Resolució ENS/585/2017, de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de convivència en els centres educatius dins el marc del projecte educatiu de centre](#), neix l'aplicació informàtica per elaborar el Projecte de convivència, que ofereix una diagnosi i orientacions i recursos sobre el tema de la coeducació, disponible per als centres a la [Intranet-Portal de centre](#).

Altres documents de referència

- El [Pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu](#), aprovat en la sessió de Govern del 20 de gener de 2015 i tramès al Parlament de Catalunya, té com a finalitat aconseguir que l'acció educativa que es porta a terme als centres educatius de Catalunya estigui basada en els principis de la coeducació i la igualtat d'oportunitats. També és finalitat d'aquest pla avançar cap a la igualtat efectiva dels homes i les dones dins de les organitzacions i les seves estructures, i facilitar la transformació cultural i institucional necessària tant en processos de planificació com de gestió i d'avaluació.

- Pla estratègic de polítiques d’igualtat de gènere del Govern de la Generalitat de Catalunya 2019-2022.
- Pla d’igualtat de gènere del Parlament de Catalunya 2020-2023.
- Documents per a l’organització i la gestió dels centres. *Convivència i clima escolar*. Curs 2022-2023. L’apartat 7, “Coeducació i promoció de la igualtat de gènere”, inclou els principis que ha d’incorporar el projecte educatiu i recomana la constitució d’una comissió de coeducació, polítiques de gènere i d’igualtat d’oportunitats per tal d’afavorir la implementació d’actuacions coeducatives i la implicació de la comunitat educativa.

Protocols

- El Protocol per a l’atenció i acompanyament de l’alumnat transgènere en els centres educatius es va elaborar per donar compliment a la Llei 11/2014, del 10 d’octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l’homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, i a la Moció 140/XI del Parlament de Catalunya aprovada el 29/6/2017.
- El Protocol d’actuació davant de qualsevol tipus de violència en l’àmbit educatiu té per objectiu dotar els centres educatius d’eines per a la prevenció, detecció i intervenció davant situacions de violència a l’àmbit educatiu que afecten l’alumnat. Aquest protocol substitueix des de l’octubre de 2023 quatre protocols anteriors, que són els de prevenció, detecció i intervenció davant ell ciberassetjament entre iguals, enfront l’assetjament escolar a persones LGTBI, davant la violència masclista entre l’alumnat i davant conductes d’odi i discriminació.

Aproximació a l’estat de la coeducació en el sistema educatiu català

La informació que es presenta a continuació sorgeix del recull que ha elaborat el Grup de Treball de Coeducació del CEC a partir del que es desprèn dels diferents documents consultats, de la informació pública allotjada en les pàgines web oficials i de les aportacions que han fet les persones expertes que han estat convidades a les diferents reunions del grup de treball del juny del 2022 a l’abril del 2023. No podem fer una diagnosi concreta i exhaustiva

de la situació actual als centres educatius atès que són els mateixos centres els que disposen d'aquestes dades, cadascun en funció del plantejament pedagògic que estableix per donar resposta a la seva realitat contextual definida en el projecte educatiu de centre, i a través dels programes de coeducació que siguin oportuns en cada cas per atendre les necessitats de l'alumnat i de la comunitat educativa.

Pla de Govern i coeducació

Pla de Govern XIV Legislatura, 2021-25

El Govern de la Generalitat de Catalunya, en l'Acord de Govern del 13 de juliol de 2021, estableix el [Pla de Govern XIV Legislatura, 2021-25](#) al voltant dels cinc eixos següents:

- Un país just, amb bon govern i referent democràtic al món.
- Un país de drets, d'igualtat d'oportunitats i de benestar. Reforçar i ampliar l'estat del benestar (educació, salut, cures i protecció social) i l'accés al treball digne i a l'habitatge, a la prosperitat econòmica i a la cultura, impulsant la llengua catalana en tots els àmbits de la societat.
- Un país basat en una economia del coneixement, digital i emprenedora.
- Un país verd, equilibrat i connectat.
- Un país feminista fonamentat en la garantia dels drets humans. Posar les polítiques d'igualtat al centre de l'acció política per tal d'erradicar totes les desigualtats, discriminacions i violències.

D'aquests cinc grans eixos del Pla de Govern, concretem a continuació els dos eixos en què es recullen estratègies i mesures per desplegar vinculades amb la coeducació, per tenir-los presents com a horitzó al qual s'haurien d'adreçar les actuacions futures.

- Per un país de drets, d'igualtat d'oportunitats i de benestar:
 - Polítiques educatives i formatives.

El document recull el següent:

Comença una nova etapa en l'educació a Catalunya, adaptant-la a les necessitats de cada centre educatiu per seguir avançant en la millora i la transformació del sistema educatiu català.

L'ensenyament ha de ser competencial i emocional, per tal de continuar la transformació educativa, estructurada i sistèmica en tots els centres educatius del país, centrada en l'equitat, la igualtat d'oportunitats, la qualitat educativa

i la lluita contra la segregació per assolir l'equivalència en qualitat de tots els centres.

En definitiva, cal tenir una escola més verda, més social, més democràtica. Una escola inclusiva i acollidora, lliure de discriminacions i violències, feminista, laica, coeducadora i que afavoreixi l'accés a la cultura.

Dins d'aquest apartat es despleguen tres eixos. A continuació destaquem el primer eix, en el qual es descriuen les mesures per implementar que resulten properes a les diferents temàtiques que han sorgit en el Grup de Treball de Coeducació del CEC com a rellevants per a la coeducació en el sistema educatiu català. Són les següents:

- Enfortir el model d'escola catalana.
 - Potenciar la participació de les famílies en el sistema educatiu.
 - Impulsar la participació de l'alumnat dins dels centres educatius.
 - Desplegar el Pla de les escoles lliures de violències.
 - Aprovar nous criteris de construcció escolar més versàtils, sostenibles, feministes, polivalents i adaptats al model d'aprenentatge.
 - Reforçar i adequar la formació del professorat als nous reptes del sistema educatiu.
- Per un país feminista fonamentat en la garantia dels drets humans:
- Feminismes.

El document recull el següent:

L'acció del Govern s'encaminarà a construir un país on valgui la pena viure, a garantir el dret de les dones a viure lliures de rols imposats i d'estereotips, lliures de violències. La transformació feminista del país és un imperatiu democràtic, i ho és per a totes les administracions i poders públics.

La transversalitat de la perspectiva de gènere en l'acció de Govern també es traduirà en la creació de comissions clíniques de salut i gènere, el desenvolupament de la coeducació en el conjunt del sistema educatiu, incloent l'educació afectivosexual, el Pla nacional d'impuls de l'esport femení i en el foment de la presència de les dones en l'àmbit de les STEAM, entre d'altres mesures.

Com en el cas anterior, dins d'aquest apartat es despleguen tres eixos, i a continuació destaquem el primer eix, que és on es descriuen les mesures per implementar que resulten properes a les diferents temàtiques que han

sorgit en el Grup de Treball de Coeducació del CEC com a rellevants per a la coeducació en el sistema educatiu català. Són les següents:

- Vetllar per garantir la igualtat efectiva de dones i homes a fi d'assegurar una distribució equitativa i justa dels drets, els beneficis, les obligacions, les oportunitats i els recursos.
- Reforçar els mecanismes i els instruments que assegurin la transversalitat de gènere en les polítiques del Govern.
- Revisar i enfortir el programa COEDUCA'T a les escoles per assegurar una implementació efectiva de la coeducació en els continguts curriculars i en les estratègies de planificació dels centres.
- Garantir l'equitat menstrual a través de l'accés a productes d'higiene menstrual, especialment els sostenibles mediambientalment, a tots els centres educatius, de formació professional i d'educació especial, i a col·lectius de dones en situació de pobresa menstrual.
- Evitar la discriminació de les dones, les barreres d'accés i els sostres de vidre en tots els àmbits de la universitat i la recerca.

Guia de transversalitat de gènere i processos participatius

El Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència ha publicat la *Guia de transversalitat de gènere en els processos participatius*, a partir de la qual ofereix orientacions per incloure la perspectiva de gènere en el disseny de processos participatius equitatius que donin resposta al mandat sobre democràcia paritària que es desprèn del compliment de la Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes. D'aquesta guia destaca l'afirmació que "la incorporació de la perspectiva de gènere als processos participatius ha de ser entesa com un procés de canvi de les relacions de poder i d'influència en les polítiques públiques, i ha de ressaltar les especificitats de les dones i identificar els mecanismes que generen les desigualtats".

Departament d'Igualtat i Feminismes

Les línies estratègiques del Govern porten al treball conjunt del Departament d'Igualtat i Feminismes i el Departament d'Educació per establir la coeducació com a pilar fonamental i línia estratègica d'ambdós departaments, a partir d'una tasca interdepartamental que involucri totes les direccions generals i els serveis que se'n desprenen, amb l'objectiu de combatre les desigualtats

mitjançant polítiques que afectin el sistema de manera estructural i incorporar la perspectiva de gènere i la perspectiva de les dones en totes les actuacions, en tots nivells i en totes les etapes educatives.

Des del Departament d'Igualtat i Feminismes s'han promogut actuacions que porten a:

- L'aprovació de la Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista.
- La creació de la Comissió Interdepartamental per a l'Impuls i Seguiment de l'Estratègia Nacional de Drets Sexuals i Reproductius, que treballa en un nou model d'educació sexual. S'està treballant amb el Departament d'Educació per fer una diagnosi i s'estan recollint les bones pràctiques. També s'està treballant en la figura dels referents de Coeduca't per millorar les seves funcions i reforçar-la amb una bona estructura.
- La creació d'un nou marc de treball envers les violències masclistes per definir una Estratègia nacional per a la prevenció de les violències masclistes. Davant la situació de violències masclistes actual, el primer pas és reconèixer que ens afecta a totes i tots, i després buscar instruments reals per poder-ho abordar. S'ha d'assumir que és un dels problemes més importants de seguretat que estem patint en la nostra societat, i el reconeixement institucional és fonamental.
- El treball conjunt amb el Departament de Recerca i Universitats per incloure la coeducació i la perspectiva de gènere en els màsters del professorat de les diferents universitats.
- L'Institut Català de les Dones és un organisme autònom que té un Observatori de la Igualtat de Gènere. L'1 de febrer de 2023 va presentar l'avaluació de la Llei 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes, en la qual queda palesa la importància de l'educació per a la coeducació.

Observatori de la Igualtat de Gènere de l'Institut Català de les Dones: "Les dones a Catalunya 2022"

El passat 7 de febrer de 2023, l'Institut Català de les Dones, a través de l'Observatori de la Igualtat de Gènere, va publicar la cinquena edició del dossier estadístic *Les dones a Catalunya 2022*. Aquest recull de dades ens permet situar-nos des de diferents àmbits en les desigualtats que viuen les dones i les nenes a Catalunya, amb la finalitat de promoure accions que donin resposta a la necessitat d'aconseguir una societat més igualitària, des de la coeducació. A continuació exposem algunes dades que es desprenen de l'estudi.

A Catalunya, les branques d'activitat amb més presència de dones són la sanitat i els serveis socials, on representen el 79,1% del total, seguides de l'educació, on representen un 68,8% del total. Per contra, els homes es dediquen majoritàriament a la construcció, un 91,1% del total, i a altres ocupacions dins de la indústria, segons dades de l'Idescat corresponents a l'enquesta de població activa de l'INE del segon trimestre del 2022. Aquestes dades posen en relleu el paper dels estereotips i els rols de gènere en el treball que realitzen dones i homes.

Pel que fa als estudis universitaris, els estereotips fan que moltes dones defugin seguir estudis relacionats amb la tecnologia i es decantin per aquells que impliquen més habilitats socials i comunicatives. En el curs 2020-2021, el 53,4% dels títols obtinguts per dones han estat en ciències socials i jurídiques, i només un 7,7% en enginyeries i arquitectura, segons dades de la Secretaria d'Universitats i Recerca. Quant a la formació professional, la proporció de dones matriculades en el curs 2020-2021 manté una forta disparitat segons la família professional. Mentre que un 84,3% de la matrícula en serveis socioculturals i a la comunitat correspon a dones, només l'11,1% de la matrícula d'informàtica i comunicacions o el 10,4% d'instal·lació i manteniment l'ocupen dones.

En els darrers anys s'han aprovat lleis, plans i programes que promouen mesures per aconseguir la igualtat efectiva de dones i homes en tots els àmbits de la societat i, especialment, en l'educatiu.

El Departament d'Educació i la coeducació

— Les línies estratègiques del Departament d'Educació

De les tretze línies estratègiques del Departament d'Educació, la primera s'adreça a la coeducació i la perspectiva de gènere.

El Departament d'Educació defineix la coeducació com "l'acció educadora que potencia la igualtat real d'oportunitats i valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de dones i homes, en igualtat de drets, sense estereotips sexistes, homofòbics, bifòbics, transfòbics o androcèntrics ni actituds discriminatòries per raó de sexe, orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere".

Per tant, s'entén que una institució coeducadora és aquella que busca el desenvolupament integral de les nenes i els nens i dels joves, en condicions d'igualtat, llibertat i solidaritat. Es tracta d'educar de manera integral i integradora, eliminar l'androcentrisme i construir una cultura en la

qual les tasques a desenvolupar tinguin el mateix valor independentment dels gèneres, sense estereotips ni prejudicis per rols sexistes i abordant l'eliminació de tot tipus de violències o discriminacions.

Aquesta línia estratègica pretén abraçar diferents àmbits de treball que comprenen programes diversos que, alhora, s'emmarquen en quatre grans blocs, que són els següents:

- La coeducació a través del currículum
 - La coeducació a través de l'organització del centre educatiu
 - Pla de les escoles lliures de violències
 - Pla dels drets sexuals i reproductius en l'àmbit educatiu
- Els quatre eixos proposats des de Coeducació i perspectiva de gènere

Sota la direcció d'Anna Chillida, la línia estratègica de [Coeducació i perspectiva de gènere](#) distingeix quatre àmbits d'actuació en què es recullen les propostes del Departament d'Educació actualment.

- La coeducació a través del currículum

La coeducació a través del currículum pretén garantir la incorporació de la coeducació i la perspectiva de gènere en les unitats didàctiques, projectes i activitats que es realitzen a les aules. Per garantir-ho, s'estableix el vector transversal de perspectiva de gènere en els nous currículums ([Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica](#), i [Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil](#)). Considera que un currículum dissenyat amb perspectiva de gènere pretén:

- Fer efectiva l'educació integral de les persones.
- Trencar amb els estereotips de gènere i l'assignació de rols en funció del sexe i el gènere.
- Superar les desigualtats i discriminacions i erradicar la violència.
- La disposició addicional tercera del decret de currículum de l'educació bàsica i de batxillerat estableix que els centres educatius disposen de tres cursos escolars a partir de l'inici del curs escolar 2022-2023 per modificar, adaptar i actualitzar les programacions didàctiques, i que l'Administració educativa ha d'acompanyar els centres educatius en l'elaboració i el desenvolupament de les programacions.

Inclou la informació sobre [Coeduca't](#), que va néixer per donar eines als i les docents per incorporar la coeducació i la perspectiva de gènere a les aules a través del currículum el curs 2018-19, amb una formació

inicial de persones formadores en coeducació. En aquest moment, el programa disposa de 115 persones formadores. El curs 2021-22 ja s'han fet un total de 119 cursos de formació, s'ha certificat aquesta formació a prop de 2.000 docents i hi han participat uns 1.500 centres. Hi ha centres que primer han fet la formació relativa a "Coeduca't amb el currículum" i han continuat amb la formació "Coeduca't al centre".

Els centres educatius han d'explicar a les famílies el que s'està fent i tenir-les en compte. El nou decret de currículum conté un apartat en què concreta que els materials didàctics i els llibres de text han de ser respectuosos pel que fa a la perspectiva de gènere. Coeduca't inclou l'eina de diagnosi Qüestionari't per ajudar el personal docent a saber si els materials que utilitzen són coeducatius.

Per conèixer l'evolució del Coeduca't des del seu inici l'any 2018 fins ara, podeu consultar en l'apartat d'annexos les infografies que porten per títol "Coeduca't amb el currículum", elaborades per la Direcció General d'Innovació, Digitalització, Currículum i Llengües (annex 1). Hi trobareu el que s'ha anat plantejant al llarg d'aquests anys, així com els enllaços als materials de suport adreçats a la comunitat educativa per treballar sobre coeducació.

— La coeducació a través de l'organització del centre educatiu

La coeducació a través de l'organització del centre educatiu pretén que l'organització, la documentació i el disseny dels espais del centre incloguin aquesta perspectiva coeducativa i de perspectiva de gènere. El document que destaca és el [Projecte de convivència](#), en el qual s'han de reflectir les accions que el centre educatiu desenvolupa per capacitar tot l'alumnat i la resta de la comunitat escolar per a la convivència i la gestió positiva dels conflictes; entre aquestes accions s'inclou un eix que correspon a la coeducació.

Es vincula la formació i els recursos derivats del Coeduca't i s'indica que actualment s'està treballant sobre la figura de coordinador/a de coeducació, benestar i convivència, definint quines seran les seves funcions i quina formació ha de rebre. S'apunten com a funcions les següents: coordinar juntament amb l'equip directiu el Projecte de convivència; vetllar perquè tota la documentació del centre incorpori els sis vectors del currículum; promoure dins el marc d'aquesta documentació i l'organització del centre les mesures que facilitin i assegurin el benestar dels infants; treballar per la resolució pacífica de conflictes amb un enfocament restauratiu; donar a conèixer i proposar

activitats formatives a tot el professorat; informar tota la comunitat educativa de l'existència dels protocols, i promoure estratègies per prevenir les situacions de violència. Tot això no implicarà la supressió de la figura de coordinador/a LIC.

– Pla de les escoles lliures de violències

Aquest àmbit pretén visibilitzar les violències ocultes en els centres educatius, identificar-les i actuar-hi per protegir infants i adolescents.

Els objectius del Pla són:

- Prevenció i sensibilització, oferint formació a la comunitat educativa, per facilitar la visibilització i la detecció de violències.
- Actuació, incloses la notificació, la derivació i la coordinació de diferents agents. Per facilitar-ho, s'han actualitzat els diferents [protocols](#) per a la millora de la convivència.
- Acompanyament (seguiment i coordinació) de les situacions de violència que afecten l'alumnat dins i fora del sistema educatiu.

En aquest espai estan enllaçats els diferents [protocols per a la millora de la convivència](#), el [Circuit simplificat d'intervenció](#) i la informació de la [Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència \(USAV\)](#).

– Pla dels drets sexuals i reproductius en l'àmbit educatiu

Aquest àmbit s'emmarca dins de l'Estratègia nacional de drets sexuals i reproductius del Govern de la Generalitat de Catalunya, que pretén garantir aquests drets per a totes les persones, començant per l'àmbit educatiu, i destaca el programa "[La meva regla, les meves regles](#)", implementat en els centres docents conjuntament amb el Departament d'Igualtat i Feminismes. A més, per dur-ho a terme, el personal docent també disposarà d'eines, recursos, acompanyament i formació.

Amb relació a l'educació afectiva i sexual, el Departament d'Educació està treballant a partir del document de la UNESCO [Orientaciones técnicas internacionales sobre educación en sexualidad: un enfoque en la evidencia](#) i el que disposen la LOMLOE i la normativa de referència.

- Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa, directora Raquel Garcia i Sevilla

Marcel·lina Bosch, com a subdirectora d'[Atenció a les Famílies](#), exposa que el Departament d'Educació ha articulat un mecanisme per

acompanyar les famílies en molts temes, entre els quals la perspectiva de gènere i la coeducació, i especialment les famílies vulnerables a través de la figura dels educadors/ores i integradors/ores socials, els programes formatius per a famílies a través dels plans educatius d'entorn, i les actuacions que es fan en els mateixos centres escolars.

La seva unitat treballa en el marc del [Projecte de convivència \(Resolució EDU/1753/2020](#), de 16 de juliol, per la qual es modifica la [Resolució ENS/585/2017](#), de 17 de març, per la qual s'estableix l'elaboració i la implementació del Projecte de convivència en els centres educatius dins el marc del projecte educatiu de centre).

El Projecte de convivència és l'instrument en què es reflecteixen les accions que el centre docent desenvolupa per capacitar tot l'alumnat i la resta de la comunitat educativa per a la convivència i la gestió positiva dels conflictes, i que s'ha de recollir en el Projecte educatiu de centre. El Projecte de convivència es vincula a altres projectes com:

El [Programa formatiu de prevenció de la violència masclista](#), que treballa en tres àmbits d'actuació: formació de docents, alumnat i famílies. Els tallers formatius estan adreçats a l'alumnat de 5è i 6è d'educació primària i de 3r i 4t d'educació secundària i a les seves famílies. Se n'han fet 3 edicions, amb 44 activitats formatives, 672 docents certificats, 197 centres certificats, 1.004 tallers d'alumnat i 186 tallers de famílies. Hi ha una sèrie de materials, vídeos i guies didàctiques accessibles a la comunitat educativa que s'agrupen en quatre àmbits de treball: aproximació a la coeducació i l'equitat de gènere, la construcció de models alternatius de masculinitat i feminitat, les relacions afectives i sexuals saludables, i la tolerància zero a la violència masclista i les relacions abusives. S'ofereix un curs de formació en línia per a docents per ampliar coneixements. Des del curs 2018-19 s'han fet 47 formacions i s'ha format 1.175 docents. El programa inclou [materials en obert](#) per a tota la comunitat educativa.

El [Programa d'innovació #aquiproubullying](#), que té com a objectiu implicar la comunitat escolar davant els casos d'assetjament, potenciar el compromís actiu de l'alumnat en la prevenció i detecció dels casos d'assetjament, fomentar la gestió positiva dels conflictes, i contribuir al desenvolupament personal i social de l'alumnat. Actualment hi ha 173 centres certificats i 35 centres participant en el programa.

Pel que fa als [protocols per a la millora de la convivència](#), actualment s'està treballant conjuntament amb la Direcció General d'Alumnat per simplificar-los. En el curs 2021-22 es van fer 43.385 visualitzacions del protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals; 21.031 visualitzacions del protocol de detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu, i 12.338 visualitzacions del protocol de detecció i intervenció en cas de conflicte greu amb l'alumnat.

L'[Enfocament Restauratiu Global](#) proporciona metodologies proactives per a la creació d'entorns amables on tothom pugui desenvolupar al màxim les seves potencialitats i, alhora, unes estratègies o pràctiques responsives, responsabilitzadores, no culpabilitzadores i reparadores per a la gestió del conflicte.

A l'espai [Famílies](#) del web del Departament d'Educació s'hi poden trobar guies i recursos amb informació per conèixer i detectar situacions que puguin afectar els fills i les filles, com ara: prevenció i detecció de l'assetjament; prevenció i detecció del ciberassetjament; educació sexual i afectiva; igualtat de gènere; prevenció i detecció de situacions d'odi i discriminació; prevenció i detecció d'autolesions i conductes suïcides, i pràctiques restauratives en família. També s'ofereix formació per a famílies: mòduls formatius per a famílies #aquiproubullying i mòduls formatius per a famílies en igualtat de gènere. La formació sobre prevenció de violències masclistes arriba als centres educatius mitjançant l'assessor/a LIC dels serveis educatius, i es demana un compromís per part de l'equip directiu i la implicació de la majoria de docents i de les famílies. Les altres actuacions formatives que es troben a la pàgina web estan pensades en clau d'autoaprenentatge, i les AFA poden fer ús d'aquest material.

La [Unitat de Suport a la Convivència Escolar](#) ofereix assessorament a qualsevol membre de la comunitat escolar en situacions de conflicte no resoltes pels canals ordinaris; orientacions per a la millora de la convivència; restauració del clima escolar; conflictes interpersonals i gestió de les emocions; gestió del dol i la pèrdua, i situacions derivades des de la Fiscalia de Menors.

- Direcció General d'Innovació, Digitalització, Currículum i Llengües, director Joan Cuevas i Expósito

Jesús Moral, subdirector d'Innovació i Formació, recorda que el nou decret de l'educació bàsica inclou un vector de coeducació i perspectiva de gènere per tal d'integrar la mirada de coeducació en el currículum. Per aquesta raó, durant els anys escolars 2021-2022 i 2022-2023 (encara en curs) s'ha incrementat la formació en aquest àmbit.

El Departament d'Educació ofereix formació permanent als i les docents, ja que aquest és un aspecte que no sempre està incorporat en la formació inicial, i promou:

- Tallers vinculats a la prevenció de les violències masclistes.
- Cursos “Coeduca't amb el currículum”.
- “Coeduca't al centre”, amb l'objectiu d'oferir eines al personal docent perquè incorpori en les seves programacions i activitats educatives la mirada coeducativa i de perspectiva de gènere. Els cursos de Coeduca't s'ofereixen al llarg del curs i acostumen a tenir una durada de 30 hores.

A l'annex 3 es poden consultar les dades relatives als diferents programes i activitats formatives que ha ofert el Departament d'Educació amb relació a la coeducació.

- Acord de Govern: [Pla per la igualtat de gènere en el sistema educatiu](#)

A partir de l'Acord de Govern del 20 de setembre de 2015, s'aprova el Pla per la igualtat de gènere en el sistema educatiu, prorrogat fins a l'actualitat, que sorgeix per donar compliment al que determina la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, en l'article 2.1 m): “la coeducació i el foment de la igualtat real i efectiva entre dones i homes com un dels principis rectors del sistema educatiu.”

En el document annex a l'Acord de Govern queden descrites les finalitats i els objectius d'aquest Pla en els termes següents:

La finalitat d'aquest Pla és aconseguir que l'acció educativa que es porta a terme als centres educatius de Catalunya estigui basada en els principis de coeducació i de la igualtat d'oportunitats. Aquesta acció educativa requereix un canvi de mirada que permeti revisar l'enfocament dels continguts, els mètodes d'ensenyament i també els aspectes organitzatius per avançar en la construcció de models d'identitat no sexistes. També és finalitat d'aquest Pla avançar cap a la igualtat efectiva dels homes i les dones dintre de les organitzacions i les seves estructures, facilitant la transformació cultural i institucional necessària tant en els processos de planificació com de gestió i avaluació.

En el Pla es concreten dos objectius generals:

- Incorporar la perspectiva de gènere i la igualtat real i efectiva dels homes i les dones en les polítiques educatives.
- Promoure la coeducació.

La [Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes](#), dins el capítol IV, sobre polítiques públiques per promoure la igualtat efectiva de dones i homes, especifica en l'article 21 les actuacions i activitats que ha de dur a terme l'Administració educativa per assolir el principi de coeducació i foment de la igualtat efectiva de dones i homes, i explicita que aquestes actuacions han d'estar recollides en el desenvolupament del Pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu.

La primera edició del Pla estableix els objectius de treball per al període 2015-19. A partir d'aquí, se li ha donat continuïtat al llarg dels anys següents i cada any es presenta un document amb els resultats de l'assoliment dels objectius específics, les mesures que cal emprendre i els indicadors sobre la mesura que s'estableixen per a cada curs.

A l'annex 4 trobareu les actuacions proposades per implementar des del Departament d'Educació en el curs 2021-2022 per tal de donar compliment a les mesures vinculades a l'objectiu 2, Promoure la coeducació.

Els consells escolars i la coeducació

- Consell Escolar de l'Estat: [Guia de consells escolars que coeduquen](#)

El 7 de març de 2023 es presenta la *Guía de consejos escolares que coeducan*, elaborada pel Consell Escolar de l'Estat, màxim òrgan de la representació i participació de la comunitat educativa a Espanya. Des del CEC hi hem col·laborat com a consell escolar autònom participant.

Aquesta guia pretén ser un document que serveixi per detectar i superar els estereotips i prejudicis de gènere que dificulten la igualtat d'oportunitats i de resultats en els homes i les dones. Presenta possibles accions per dur a terme en els diferents ecosistemes i entorns socials on es formen les persones joves, amb la finalitat que sigui útil per als centres que promouen la coeducació i la igualtat, i perquè l'alumnat pugui créixer en un entorn respectuós i lliure d'estereotips de gènere. Aborda la superació d'estereotips, l'educació afectivosexual, la prevenció de

la violència de gènere, la corresponsabilitat en la cura i el respecte a la diversitat.

La guia inclou com a bones pràctiques dues experiències aportades pel CEC, amb la col·laboració dels centres CEIP Sant Jeroni de Sant Pere de Riudebitlles i l'IES Vescomtat de Cabrera d'Hostalric.

– Referències del CEC

El CEC, atenent el seu caràcter consultiu, s'ha referit amb anterioritat a aquesta temàtica, bé sigui formulant propostes referents a iniciatives concretes del Govern, bé sigui recollint el parer de la comunitat educativa en el marc de les jornades de reflexió i processos de participació.

D'aquesta manera, la primera referència es troba en el Document 1/1992, sobre el Pla d'actuació del Govern de la Generalitat de Catalunya per a la igualtat d'oportunitats per a les dones (1989-1992), en el qual es reconeix el paper transmissor del sexisme que reproduceix el sistema educatiu d'aleshores i la necessitat de respectar la diversitat i fomentar el llenguatge no sexista. Si bé la presència de la coeducació en els documents del debat "Ara és demà" (2016-2017) es limita a aportacions de la comunitat educativa en el procés participatiu, adquireix més rellevància en el [Document 1/2018, Consideracions i propostes per a la revisió i l'actualització dels documents per a l'organització i la gestió dels centres educatius corresponents al curs 2018-2019](#), en què es formulen propostes concretes, i en el [Document 1/2019, La interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya](#), que inclou reflexions d'expertes sobre identitat personal i col·lectiva i propostes per al desenvolupament pràctic de la coeducació a les aules formulades per la comunitat educativa en el marc del procés participatiu sobre interculturalitat. Finalment, el [Document 1/2020, Convivència i ciutadania digital](#), recull la iniciativa del Departament d'Educació sobre Coeduca't i el tractament de la convivència i les violències de gènere en el centre educatiu des d'una perspectiva enfocada a la coeducació.

Altres organismes, associacions i entitats que aporten dades vinculades a la coeducació

– Observatori de la Igualtat

Exposem a continuació les darreres dades publicades en l'Informe 2021 de l'Observatori Dona, Empresa i Economia, de la Cambra de Comerç de Barcelona:

- Un 22,8% de les dones ocupen càrrecs directius a les empreses, quan la Llei 17/2015, de 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, recomana un 40% en els diferents estaments de governança, amb unes xifres encara més baixes en el sector de les TIC.
- Un 37% de les empreses en què treballen més de 100 persones no tenen cap dona directiva, i aquest percentatge s'eleva al 62% en les empreses amb menys de 50 persones treballant-hi.
- Pel que fa a la bretxa de gènere entre treballadors i treballadores al 2020, treballaven un 11% menys de dones que homes, i cobraven un 16% menys. Aquesta situació s'ha vist agreujada per la pandèmia de la covid-19.
- La pobresa femenina està enquistada en la societat, ja que manquen habitatges socials, ajudes públiques per a famílies monoparentals, escoles bressol, mesures de conciliació, etc.

Aquestes són les dades relatives a la presència femenina en activitats professionals recollides per l'Observatori Cultural de Gènere: periodisme d'opinió (23%), cinema (8% de pel·lícules dirigides per dones), premis literaris (17%), obres de dones als centres d'art de Barcelona (14%), programacions als festivals de música amb participació de dones (25%). Cal participar en el canvi de paradigma que necessita la societat, des de l'art i la cultura.

Altres consideracions: s'ha creat la Taula de gènere, diversitat i interseccionalitat dins el Pla integral de teatre; en l'àmbit cultural es pot assolir més igualtat sense gaire dificultat, com ho demostra el canvi d'orientació que s'ha donat al Teatre Nacional de Catalunya (TNC).

Pel que fa a l'àmbit científic i tecnològic, en la majoria de països europeus les dones representen menys del 45% de la comunitat científicotecnològica. La ciència és encara molt homocèntrica. La creació de referents és fonamental si es vol una ciència més igualitària.

Des de l'any 2005 existeix la Comissió Dones i Ciència per al Desenvolupament de les Polítiques de Dones en l'Àmbit de l'Educació Superior i la Recerca del Consell Interuniversitari de Catalunya, destinada a vetllar per la igualtat en les carreres docents i de recerca, i a promoure accions per equilibrar la presència d'ambdós sexes en les diverses disciplines.

– Consell Interuniversitari de Catalunya

Si bé la majoria d'estudiants universitaris són dones, es produeix una segregació horitzontal i vertical. Horitzontal, pel biaix en la tria de les carreres universitàries, en què gairebé no hi ha homes a les titulacions universitàries que tenen relació amb l'atenció a les persones, com per exemple treball social, infermeria i educació. I vertical, pel fet que només un 22% de les càtedres estan ocupades per dones, i al gener de 2023 no hi havia dones rectores d'universitat a Catalunya.

La Comissió Dones i Ciència va néixer al 2005 motivada per respondre a paràmetres de justícia social i vinculada a garantir la qualitat de l'ensenyament universitari. L'acreditació de totes les titulacions universitàries per part de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU) incorpora el tractament de la perspectiva de gènere.

Des de la Comissió s'han promogut iniciatives com la menció M. Encarna Sanahuja Yll a l'excel·lència en la inclusió de la perspectiva de gènere en la pràctica docent, dotada amb 20.000 euros. També es publica anualment l'informe "Indicadors dones i ciència", accessible al web del [Departament de Recerca i Universitats](#), on es recull l'evolució temporal dels principals indicadors del sistema català universitari desagregats per sexe.

– DOFEMCO

Sílvia Carrasco és la coordinadora del llibre *La coeducación secuestrada*, publicat al novembre del 2022 fruit d'una investigació de tres anys basada en casos reals i en la recerca per part de les autores, i que dona a conèixer el posicionament d'aquest col·lectiu pel que fa a la coeducació. També facilita l'accés a l'informe "D'homes adults a nenes adolescents", entregat a la Comissió de Salut del Parlament de Catalunya, que analitza els casos atesos pel [Servei Trànsit](#) d'atenció a la salut de les persones trans.

Conclusions i propostes

Les propostes que es plantegen a continuació s'han d'interpretar a partir de la definició de coeducació continguda en la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, que en l'article 12 estableix:

1. La coeducació, als efectes d'aquesta llei, és l'acció educadora que valora indistintament l'experiència, les aptituds i l'aportació social i cultural de les dones i els homes, en igualtat de drets, sense estereotips sexistes i androcèntrics, ni actituds discriminatòries, per tal d'aconseguir l'objectiu de construir una societat sense subordinacions culturals i socials entre dones i homes. Els principis de la coeducació són un element fonamental en la prevenció de la violència masclista.
2. Els valors de la coeducació i els principis de l'escola inclusiva, per a assolir l'objectiu a què fa referència l'apartat 1, han de tenir un caràcter permanent i transversal en l'acció de govern del departament competent en matèria educativa.

Consideracions generals

La coeducació com a canvi de paradigma

El debat sobre coeducació afecta pilars fonamentals de la cultura perquè s'orienta a un canvi de paradigma tant amb relació a l'educació com a la vida i l'organització socials. S'ha de prendre com un marc de referència de la vida social i educativa, de les relacions interpersonals i de la manera d'entendre la vida i el món. En aquest sentit, la coeducació és una eina estratègica de transformació social de les desigualtats de gènere, i s'ha d'interpretar des de la interseccionalitat que determina el caràcter de les persones a partir de categories com ara el gènere, l'origen, l'ètnia, la classe, la discapacitat o l'orientació sexual, entre altres.

Les tasques i funcions de les persones amb responsabilitats en els centres educatius, així com la seva mirada envers la coeducació, formen una part substancial del debat i la reflexió sobre la transformació educativa per avançar socialment.

Diagnosi

Es proposa elaborar una diagnosi de l'estat de la coeducació en el conjunt del sistema educatiu que, partint de la recerca prèvia i l'observació sistemàtica, analitzi de manera acurada el que s'està fent actualment als centres educatius en les diferents etapes, prenent en consideració indicadors fiables.

Formació

Es proposa desenvolupar en profunditat l'article 15, sobre formació i capacitació del professorat, de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, que diu el següent:

1. El Govern ha de facilitar la formació i la capacitació específica i permanent de les persones professionals de l'educació en matèria de violència masclista i de desenvolupament dels drets de les dones.
2. El departament competent en matèria educativa ha d'incloure en els plans de formació inicials i permanents del professorat una formació específica en matèria de coeducació. Així mateix, ha de facilitar les eines metodològiques d'actuació davant situacions concretes de violència masclista.
3. S'ha de garantir la formació amb perspectiva de gènere del professorat des de l'inici del seu procés formatiu i s'ha de fer extensiva a tots els membres de la comunitat educativa.

En primer lloc, cal introduir i consolidar la formació sobre el vector de perspectiva de gènere en la formació inicial del professorat i donar-hi continuïtat en la formació permanent a fi d'ajustar-la a les necessitats de l'alumnat.

En segon lloc, la formació permanent ha de ser transversal per a tot el professorat, suficient per cobrir la demanda i fer-se en horari laboral. A més, aquesta formació s'ha d'adaptar en el temps als canvis socials i en l'espai al context de la zona i el centre educatiu a partir de la diagnosi. Aquesta formació docent ha de permetre incorporar i aplicar les propostes coeducatives al centre de manera compartida amb el conjunt de la comunitat escolar, amb l'objectiu d'empoderar-la davant les situacions de discriminació per raó de sexe fomentades, entre altres, des de les xarxes socials. Finalment, aquesta formació ha d'acreditar de manera adequada el o la docent en coeducació.

En tercer lloc, cal fer extensiu al conjunt de la comunitat educativa el pla de formació actual, incorporant-hi l'alumnat, les famílies, els serveis educatius i administratius, la Inspecció d'Educació i altres agents i professionals de l'educació. En aquest sentit, cal fomentar un espai de formació, reflexió i interiorització per poder treballar conjuntament amb tots els àmbits de la societat per a l'erradicació de les violències masclistes en el context de la societat heteropatriarcal. Finalment, aquesta extensió ha d'estar dotada econòmicament.

Universitat

Es proposa incorporar la formació en coeducació, perspectiva de gènere i diversitat en el disseny dels plans d'estudi de les universitats. En aquest sentit, es proposa que tots els graus incorporin una formació específica en perspectiva de gènere i treball amb l'objectiu de combatre les violències masclistes, i que els postgraus de formació en coeducació unifiquin els continguts de manera que estiguin en una mateixa línia, respectant alhora l'autonomia universitària i la llibertat de càtedra del professorat. Específicament, hi ha la necessitat d'incloure l'educació afectiva i sexual com a matèria en la formació inicial dels i les docents, ja sigui en els graus d'educació o en el màster de professorat de secundària.

La universitat té una responsabilitat exemplificadora quant a la coeducació, ja que forma els futurs professionals. Per això, també ha d'incorporar la coeducació en tots els seus nivells educatius i formar-hi el professorat.

Polítiques públiques

Les propostes que es formulen en aquest document per a l'educació no tenen sentit si no van acompanyades per un canvi cultural en la transformació de les mirades i les consciències orientat a combatre les desigualtats. El tractament de la coeducació, doncs, ha d'abastar el conjunt de la comunitat educativa per mitjà de les polítiques públiques d'igualtat, una comesa que concerneix el Govern de la Generalitat i les administracions municipals.

Les polítiques públiques d'igualtat han d'incidir directament en el conjunt de les actuacions del Govern i els municipis mitjançant polítiques de gènere. En aquest sentit, l'espai públic ha d'esdevenir un element educatiu actiu de la sociabilitat basada en la igualtat i la no-discriminació, dotat amb recursos i polítiques públiques feministes, transversals i actives. Específicament, es proposa portar a terme la revisió crítica dels continguts de les programacions

en actes socials adreçats al públic infantil i familiar, perquè moltes vegades reproduïxen uns imaginaris desfasats i estereotipats.

Departament d'Educació

Partint del fet que la coeducació és tasca i responsabilitat compartida no tan sols del personal docent sinó de tota la comunitat educativa, incloent-hi les instàncies administratives i els diferents col·lectius, tots els àmbits i sectors educatius han d'assumir la implementació dels principis de coeducació i no delegar-la en el col·lectiu docent.

La implementació de la coeducació en el sistema educatiu ha de ser pausada, pensada i equilibrada, tenint en compte tots els elements que formen el sistema i l'extensió a la formació al llarg de la vida.

L'Administració educativa ha de proporcionar els recursos i suports efectius necessaris per dotar els i les docents de les eines que els permetin treballar els corrents reaccionaris d'alguns joves a les aules, que dificulten l'assoliment de la igualtat efectiva de dones i homes. Igualment, es proposa que el Departament d'Educació reconegui el perfil professional de coeducació. Així mateix, es proposa que reconegui el referent docent de coordinació de centre en coeducació amb el suplement econòmic corresponent i la disponibilitat horària setmanal per a la coordinació dins l'horari marc laboral de centre.

Perspectiva de gènere

Currículum, espais, usos lingüístics, cures, moments i temps escolars

Departament d'Educació

Es proposa enfortir la Inspecció d'Educació com a agent de transformació pel que fa als principis de coeducació que cal implantar als centres, amb funcions de promoció, assessorament per a l'avaluació de projectes de coeducació, difusió de materials, etc.

Es proposa que el Departament d'Educació disposi d'una línia de treball en perspectiva de gènere que tingui un impacte directe en l'organització, el funcionament general i la vida quotidiana dels centres educatius. En aquest sentit, les valoracions sobre les actuacions dels centres se centraran inicialment a observar quina és l'estructura del centre, la distribució dels espais, l'organització dels patis, els lavabos, etc., i després observaran el currículum.

Currículum

Pel fet de ser un dels sis vectors del currículum, la perspectiva de gènere és un principi pedagògic que tots els centres educatius han d'incorporar en els seus documents de gestió pedagògica i en les seves programacions.

Es proposa de revisar els llibres de text, si és el cas, les lectures comunes, els itineraris lectors i el material didàctic relacionat escollits pels centres a primària i secundària perquè aquests materials siguin no sexistes i promoguin l'esperit crític de l'alumnat. Igualment, es proposa diversificar els models de referència que s'exposen a l'alumnat, mostrar models positius que respectin la igualtat entre dones i homes, i vetllar per una aplicació correcta dels referents que apareixen en els currículums.

Primera infància

El treball en perspectiva de gènere és clau en l'etapa 0-3 anys, considerada la més important tant per la neurociència com per la pedagogia i la psicologia, ja que s'hi forma la consciència de la importància de ser nen o nena, i l'acció educativa que s'hi faci té una incidència directa en els infants. En concret, els nens comencen a refusar la feminitat, socialment devaluada, i cal donar a les nenes el valor que tenen en el que fan. En aquest sentit, es recomana reflexionar sobre l'ús del llenguatge i fer un bon acompanyament als i les estudiants en pràctiques per evitar reproduir estereotips mentre es treballa amb l'infant, i fer-ho amb una expressió oral adequada a la perspectiva de gènere.

Alumnat

S'ha detectat la necessitat de formació i de disponibilitat de temps per part de l'alumnat per poder-se dedicar als temes relacionats amb la perspectiva de gènere. En aquest sentit, l'alumnat ha de ser un agent actiu que participi en la sensibilització i conscienciació de la resta de la comunitat educativa pel que fa a les desigualtats existents i les actuacions per reduir-les.

Es proposa la creació de comissions d'igualtat en les etapes i centres educatius de secundària amb la finalitat de portar a terme projectes al voltant de la perspectiva de gènere, que involucrin la comunitat educativa del centre i treballin en xarxa amb les entitats locals i amb altres centres. Cal afavorir les activitats fora de l'horari lectiu promogudes per aquesta comissió, amb el suport de les persones responsables del centre i amb els recursos suficients, sobretot per establir vincles amb altres agents socials de l'entorn.

Comissió de convivència com a grup impulsor

La comissió de convivència del centre, de la qual forma part el o la referent de coeducació, benestar i convivència, ha d'actuar com a grup impulsor de la coeducació al centre, a partir de la formació de sensibilització del claustre i d'especialització posterior de les persones integrants de la comissió. La seva actuació s'ha d'orientar al treball progressiu de la perspectiva de gènere per àrees temàtiques successives, de manera que es porti a terme una transformació gradual del centre. La comissió també ha de vetllar per aquest treball al voltant de la perspectiva de gènere i fer el seguiment dels llibres de text, si és el cas, i de la resta de materials didàctics ja esmentats.

Masculinitats compromeses amb la igualtat

Les noves masculinitats són alternatives al model de masculinitat tradicional hegemònica a les societats androcèntriques i patriarcal. Descriuen el paper dels homes cisgènere en una societat sense rols de gènere binaris i en la qual es vol erradicar el masclisme.

Una part indestruïble del procés de transformació que planteja la coeducació consisteix a educar en una masculinitat compromesa amb la igualtat de gènere, tasca que s'ha de desenvolupar en l'àmbit de l'aula escolar. No cal emfasitzar que aquesta tasca s'ha de complementar amb el treball en aquest nivell per contrarestar la reproducció del masclisme en l'adolescència.

El paper de les famílies i de tots els agents i espais educatius en la coeducació

El Projecte de convivència i els agents educatius

El Projecte de convivència és una oportunitat dels centres educatius per treballar la coeducació. Per assolir una implantació plena de la coeducació, és imprescindible una aposta decidida per recollir-ne els principis en el Projecte de convivència i implementar-los.

La comissió de convivència actua com a grup impulsor de la coeducació al centre donant suport al desenvolupament del vector de perspectiva de gènere. En aquest sentit, es proposa diferenciar les tasques de les coordinacions de benestar de les de coeducació.

Famílies

Les famílies han de conèixer què és la coeducació i la perspectiva de gènere i quin treball en fa el centre educatiu. Els centres educatius, en conseqüència, han d'informar les famílies del seu projecte de convivència des del primer moment i facilitar-ne la sensibilització, la participació i la formació, ja que el coneixement de la coeducació per part de les famílies és cabdal per ser competents en l'educació dels seus fills i filles.

Es proposa la creació d'escoles de famílies des de l'educació infantil i amb continuïtat en l'educació obligatòria, ajustades a les seves necessitats en funció de l'edat i l'etapa educativa dels seus fills i filles. Aquestes escoles poden prendre el format de seminaris i tallers. Han d'estar vinculades a l'entorn del centre i al territori, i cal establir aliances amb els seus agents educatius per promocionar la coeducació, específicament amb els centres de recursos.

Educadores socials

Es considera que els perfils de treball social, psicopedagogia i educació social són idonis per donar suport a l'alumnat pel que fa a la coeducació. Per aquest motiu, la dotació d'aquests perfils professionals als centres educatius ha de ser suficient i se n'ha de revisar la formació perquè puguin ajudar l'alumnat de manera adaptada a la realitat actual.

Els prejudicis de gènere en la tria d'itineraris acadèmics i en la igualtat d'oportunitats

Es constata que, si bé la majoria d'estudiants universitaris són dones, es produeix una doble segregació, horitzontal i vertical. D'una banda, hi ha un biaix en la tria de les carreres universitàries (horitzontal), ja que gairebé no hi ha homes en titulacions universitàries relacionades amb l'atenció a les persones, com ara treball social, infermeria i educació. I de l'altra, només un 22% de càtedres universitàries estan ocupades per dones, i al gener de 2023 no hi havia dones rectores d'universitat a Catalunya (vertical).

Així doncs, mentre que els nois no se senten atrets per professions més feminitzades, hi ha poca presència de dones en els àmbits científic i cultural. En canvi, la de mestre és una professió molt feminitzada. En aquest sentit, es proposa donar a conèixer i analitzar les dades del Departament d'Educació sobre la configuració dels equips directius per donar un impuls al lideratge de les dones i canviar els referents en càrrecs directius en l'àmbit docent.

Igualment, es proposa visibilitzar en els mitjans de comunicació i en altres productes audiovisuals les dones científiques i els homes dedicats a les cures.

Es constata la importància d'una orientació acadèmica i professional no esbiaixada per gènere.

Educació afectivosexual

L'educació per a l'abordatge de les violències masclistes

Consentiment

La coeducació ha d'anar més enllà del plantejament transformador de la realitat i ha d'aconseguir l'alliberament de totes les persones amb l'expressió lliure de la seva voluntat i defugint qualsevol tipus de violència. La teoria del consentiment és l'eina essencial per fer-ho possible. El consentiment implica dues coses: interessar-se per saber què pensa i sent l'altra persona, i establir un acord mutu. Se situa més enllà d'un simple consentiment sexual.

Aquest plantejament s'enfronta a la problemàtica que genera la pornografia, que transmet una imatge estereotipada de la dona i de les relacions sexuals, i que actua com a aprenentatge de la violència sobre el cos de les dones. Aquesta és la imatge que rep l'adolescència sobretot a través de les xarxes socials. Cal que les institucions concernides per aquesta problemàtica la reconeixin obertament i busquin els instruments necessaris per abordar-la i combatre-la, si convé, revisant la regulació normativa d'accés dels infants i adolescents a internet i l'aplicació que se'n fa.

Alumnat

Atès que l'alumnat viu l'experiència coeducativa a partir de l'opció del centre i de les activitats socials, familiars i culturals en què pugui participar, el centre educatiu ha de desenvolupar un projecte com a espai de transformació social a partir de pedagogies feministes aplicades al diàleg al voltant de les preocupacions de l'alumnat i del personal docent. L'assemblea feminista és una manera d'incorporar l'alumnat en la dinàmica coeducativa del centre, ja que hi aporta referencialitat. Per poder portar a terme una educació igualitària, cal començar per analitzar la desigualtat, identificar el masclisme i veure com es reproduïx en el vocabulari i en els diferents àmbits de la vida del centre educatiu.

D'altra banda, cal desenvolupar eines per contrarestar l'alumnat que es mostra en contra de treballar activitats relacionades amb la coeducació, a l'aula o al centre. En aquest sentit, tenint en compte el caràcter de vector curricular de la perspectiva de gènere, cal treballar-la de manera transversal i adreçant-se al conjunt de l'alumnat.

Educació sexual

L'escola té la missió de portar a terme l'alfabetització en educació sexual comptant amb les famílies. Un primer pas en aquest sentit consisteix a reconèixer que l'educació afectiva i sexual forma part de la funció docent, que concerneix tot el professorat i que hi ha un exercici d'autocrítica per fer. L'objectiu és fer efectiu un canvi de mirada sobre aquest aspecte que possibiliti una revolució per la igualtat de totes les persones, l'erradicació de les violències i les cures d'un mateix i dels altres.

L'educació afectivosexual a l'escola i a la família per superar els estereotips de gènere

Primera infància

L'educació afectiva i sexual i la perspectiva de gènere han de començar en les primeres edats, amb el reconeixement explícit d'allò que resulta agradable o desagradable: el contacte físic, la interacció propera, la comunicació d'aquesta sensació, el fet de designar-ho amb paraules, el dret a dir no i el consentiment. Es proposa introduir aquests continguts en el currículum de l'etapa a fi de generar la base de la identitat personal dels infants.

Educació sexual

La coeducació demana canvis profunds en aquest aspecte, ja que el model actual, basat en un aprenentatge teòric de la reproducció i en la pornografia, no serveix. Es proposa evolucionar de la mà de la introducció de la perspectiva de gènere cap a un model d'ensenyament-aprenentatge no jerarquitzat, que parteixi de preguntar a l'alumnat què vol aprendre i d'escoltar el que diu, de manera que es faci un acompanyament a l'autoconeixement sobre el propi cos i l'alumnat aprengui a prendre decisions sobre el seu propi cos.

Una mirada inclusiva ha de tenir en compte, en tractar l'educació sexual, els infants i adolescents amb necessitats educatives especials.

Famílies

Amb la formació adequada, les famílies tenen el paper d'acompanyar els seus fills i filles. Aquest acompanyament ha d'incloure parlar de consentiment, esmentar les parts del cos amb els seus noms reals i parlar d'emocions i sentiments, de manera natural i continuada.

Referències

- ADICHIE, Chimamanda Ngozi. *Tothom hauria de ser feminista; Estimada ljeawele; Sobre el perill dels tòpics*. Barcelona: Fanbooks, 2020.
- AGUD, Ingrid [et al.]. *Perspectiva de gènere en l'educació* [en línia]. Cerdanyola del Vallès: Universitat Autònoma de Barcelona, 2020.
- AJUNTAMENT DE SANTA COLOMA DE GRAMENET. *La Ciba* [en línia]. 2019.
- ARGELAGUÉS, Meritxell; ESSOMBA, Miquel Àngel; TARRÉS, Anna. *Guia per a l'autodiagnòstic del centre en matèria de coeducació*. Barcelona: Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, 2022.
- BARBEITO, Cécile (coord.). *Observatori de llibres de text. Anàlisi de la didàctica de les ciències socials des d'una perspectiva de pau. Tercer d'ESO. Edicions 2007, 2015, 2016* [en línia]. Barcelona: Institut Català Internacional per la Pau, 2017.
- BELDA, Sílvia [et al.]. *Guia d'educació sexual* [en línia]. Generalitat Valenciana. València: Conselleria d'Educació, Cultura i Esport, 2021.
- BUTLER, Judith. *Problemes de gènere: el feminisme i la subversió de la identitat*. Barcelona: Angle Editorial, 2021.
- CABRÉ, M. Àngels. *Observatori cultural de gènere* [en línia]. 2013.
- CARRASCO, Sílvia. *La coeducación secuestrada*. Barcelona: Octaedro, 2022.
- COMPANYS, Mar. *L'educació afectiva i sexual: un dret, una prioritat* [en línia]. Barcelona: Associació de Planificació Familiar de Catalunya i Balears, 2020.
- CONSEJO ESCOLAR DEL ESTADO. MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y FORMACIÓN PROFESIONAL. *Guía de consejos escolares que coeducan* [en línia]. Madrid, 2023.
- CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA. *Ara és demà* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació, 2016-2017.

CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA. *Document 1/2018. Consideracions i propostes per a la revisió i l'actualització dels documents per a l'organització i la gestió dels centres educatius* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació, 2018-2019.

CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA. *Document 1/2019. La interculturalitat en el sistema educatiu de Catalunya* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació, 2019.

CONSELL ESCOLAR DE CATALUNYA. *Document 1/2020. Convivència i ciutadania digital* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació, 2020.

EUSKO JAURLARITZA. HEZKUNTZA SAILA. *II Plan de coeducación* [en línia]. 2023.

FUNDACIÓN FAD JUVENTUD. *Ojos abiertos* [en línia]. Madrid: Ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030, 2023.

GAVALDÀ, Xènia (coord.). *La coeducació a Catalunya. Pràctiques de referència i reptes* [en línia]. Barcelona: Intered. Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere. EduAlter. 2021.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Coeduca't* [en línia]. 2023.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Enfocament Restauratiu Global (ERG)* [en línia]. 2023.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Famílies* [en línia]. 2023.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Pla de les escoles lliures de violències* [en línia]. 2022.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu* [en línia]. 2019.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Programa formatiu de prevenció de la violència masclista* [en línia]. 2023.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Projecte de convivència* [en línia]. 2021.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. *Unitat de Suport a la Convivència Escolar (USCE)* [en línia]. 2022.

GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPARTAMENT DE GOVERNACIÓ, ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I HABITATGE. *Pla d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes de l'Administració de la Generalitat de Catalunya* [en línia]. 2017.

GENERALITAT DE CATALUNYA. INSTITUT CATALÀ DE LES DONES. *Observatori de la Igualtat de Gènere (OIG)* [en línia]. 2022.

GENERALITAT DE CATALUNYA. INSTITUT CATALÀ DE LES DONES. *Pla estratègic de polítiques d'igualtat de gènere del Govern de la Generalitat de Catalunya 2019-2022* [en línia]. 2019.

GOBIERNO DE NAVARRA. DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN. *Programa SKOLAE* [en línia]. 2017.

HEREDERO, Carmen. *Género y coeducación*. Madrid: Morata, 2019.

IVÀLUA. *Avaluació de la Llei 17/2015. Una anàlisi a partir dels discursos i un índex sintètic* [en línia]. Barcelona: Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques, 2019.

LOJO, Mirta. *Educació feminista*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2022.

MACHLUS, Shaina Joy. *La paraula més sexi és sí*. Barcelona: L'Altra Editorial, 2019.

MINISTERIO DE ASUNTOS EXTERIORES DE COOPERACIÓN. *Estrategia de igualdad de género 2018-2023* [en línia]. Estrasburg: Consell d'Europa, 2018.

MORAL, Carmela del (coord.). *(Des)informació sexual: pornografia i adolescència* [en línia]. Barcelona: Save the Children, 2020.

NUÑO, Laura. *El derecho a la educación: estrategias patriarcales contra la genealogía femenina*. Albolote (Granada): Comares, 2020.

OBSERVATORI DE LA IGUALTAT DE GÈNERE. *Les dones a Catalunya 2020* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Institut Català de les Dones, 2022.

PLATAFORMA CEDAW SOMBRA ESPAÑA. *Informe Sombra sobre la aplicación en España 2015-2018 de la CEDAW* [en línia]. 2019.

- PRECIADO, Paul B. *Dysphoria mundi*. Barcelona: Anagrama, 2022.
- SEGARRA, Marta. *Género: Una inmersión rápida*. Barcelona: Tibidabo, 2021.
- SOLSONA, Núria [et al.]. *Sabers femenins a l'Europa moderna*. Barcelona: Octaedro, 2009.
- SUBIRATS, Marina [et al.] (coord.). *Coeducar: posar la vida al centre de l'educació*. Barcelona: Graó, 2018.
- SUBIRATS, Marina. *Coeducació, aposta per la llibertat*. Barcelona: Octaedro, 2017.
- TRUJILLO, Gracia. *El feminismo queer es para todo el mundo*. Madrid: Los Libros de la Catarata, 2022.
- UNESCO. *Orientaciones técnicas internacionales sobre educación en sexualidad: un enfoque basado en la evidencia* [en línia]. París, 2018.
- WOOLF, V. *Matar l'àngel*. Barcelona: Angle Editorial, 2019.

Agraïments

Aida Ahufinger Sanclemente
Nadia Ahufinger Sanclemente
Rosabel Albert Torné
Miguel Àngel Arconada Melero
Berta Aznar Martínez
Anna Berga Timoneda
M. Àngels Cabré Castells
Maribel Cárdenas Jiménez
Teo Cardenere Nortes
Sílvia Carrasco Pons
Anna Chillida Fibla
Marta Clar Ballesteros
Virginia Gómez Román
Laura Hedo García
Lluïsa Jiménez Gusi
Shaina Joy Machlus
Mercè Montané Giralt
Naia Palacios Ruiz
Katy Pallàs Picó
Montserrat Payés Marín
Dídac Pérez Garriga
Montserrat Pineda Lorenzo
Raquel Porcel Montané
Sira Ruiz Nogales
Carmen Ruiz Repullo
Sahar Fátima Syed Shahzadi
Amparo Tomé González
Núria Valero Vancells
Dolors Vique Ginés
Aneley Zurita Cornejo

Annexos

Annex 1. Formació en coeducació. Departament d'Educació

Direcció General d'Innovació, Digitalització, Currículum i Llengües

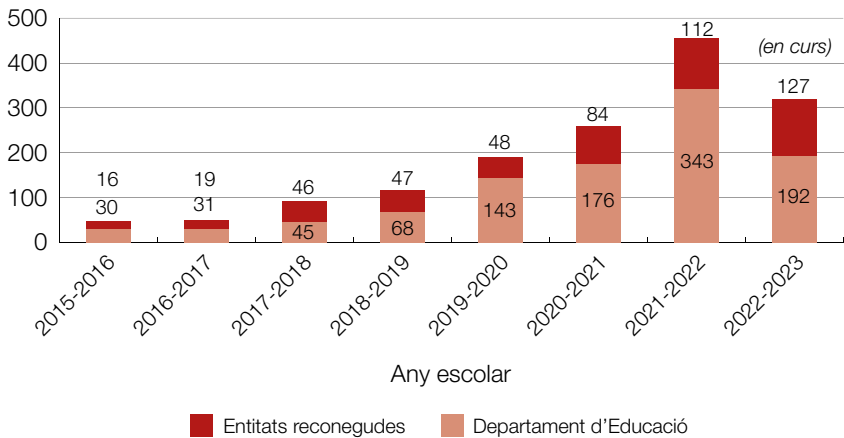
Dades globals

El Departament d'Educació afavoreix una educació sense estereotips sexistes ni discriminacions relacionades amb el gènere o amb l'orientació afectiva i sexual, així com una orientació acadèmica i professional no sexista.

Es calcula que al llarg dels anys s'han ofert unes 2.000 activitats formatives en l'àmbit de coeducació i educació afectivosexual i s'han certificat més de 30.500 docents.

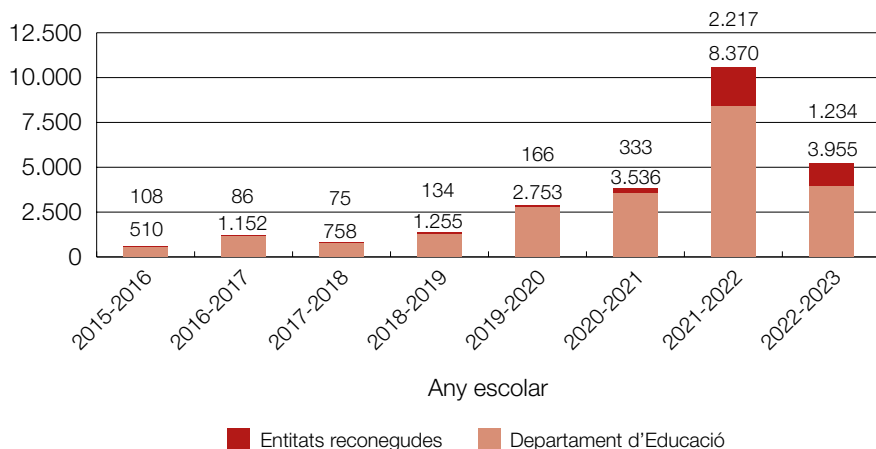
Evolució de l'oferta

(Nombre d'activitats)

Evolució dels certificats

(Nombre de certificats)

El nou decret de l'educació bàsica inclou un vector de coeducació i perspectiva de gènere per tal d'integrar la mirada de coeducació en el currículum. Per aquesta raó, durant els anys escolars 2021-2022 i 2022-2023 (encara en curs) s'ha incrementat la formació en aquest àmbit:

Taula 1. Activitats en l'àmbit de coeducació i educació afectivosexual durant els cursos 2021-2022 i 2022-2023

Nom de l'activitat	2021-2022		2022-2023	
	Nombre d'activitats	Certificats	Nombre d'activitats	Assistents
Unitats del Departament d'Educació	202	5.646	79	1.504
Plans de formació de zona	125	2.419	96	2.135
Formació professional	5	59	7	94
Instituts de ciències de l'educació	11	246	10	222
Entitats reconegudes	112	2.217	127	1.234
Total	455	10.587	319	5.189

A continuació es detallen les activitats per cada unitat gestora.

Unitats del Departament d'Educació

Subdirecció General d'Ordenació Curricular

Taula 2. Activitats de la Subdirecció General d'Ordenació Curricular

Curs escolar	Nom de l'activitat	Modalitat	Nombre d'activitats
2019-2020	Coeduca't amb el currículum	Curs	15
2020-2021	Coeduca't amb el currículum	Curs	47
2021-2022	Coeduca't amb el currículum	Curs	42
	Coeduca't al centre	Curs	13
	Acompanyament respectuós de les sexualitats	Taller	1
	L'educació sexual a l'adolescència	Taller	1
	Celebrem la sexualitat a educació secundària	Taller	1
	Celebrem la sexualitat a educació primària	Taller	1
	Cicle de conferències sobre coeducació	Cicle de conferències	1
	Jornada sobre coeducació a la Catalunya central	Jornada	3
	Per què parlem de coeducació a les escoles bressol	Jornada	1
	Construïm des de la coeducació	Cicle de conferències	1
	Prevenició de l'abús sexual infantil	Conferència	1
	Taula rodona sobre coeducació	Taula rodona	1
Parlem de com des de la literatura es pot afavorir els valors de la coeducació	Conferència	1	
2022-2023	Coeduca't amb el currículum	Curs	32
	Coeduca't al centre	Curs	15
	Jornada "Coeduquem per una educació feminista"	Jornada	1
Total			177

– “Coeduca’t amb el currículum”

Formació adreçada al personal docent d’educació infantil, primària i secundària obligatòria que té com a objectiu facilitar eines i recursos pedagògics per treballar l’educació sexual i afectiva, la perspectiva de gènere i la coeducació. S’aprofundeix en les causes i els efectes dels estereotips sexistes i la seva incidència en l’àmbit educatiu, es dona a conèixer el marc legal i la seva acció educativa transversal a través del currículum, i s’ajuda a repensar la mateixa pràctica coeducativa amb perspectiva de gènere. La formació és de 30 hores i s’avalua amb el lliurament d’una tasca de caire reflexiu i pràctic.

– “Coeduca’t al centre”

Formació adreçada als centres d’educació infantil, primària i secundària obligatòria que té com a objectiu acompanyar aquests centres per treballar de manera explícita, sistemàtica, rigorosa i respectuosa aspectes bàsics de coeducació, de perspectiva de gènere i d’educació afectivosexual. Aquestes accions formatives pretenen que els centres educatius elaborin el seu pla d’intervenció per abordar la temàtica des de la pròpia realitat. La formació és de 30 hores i s’avalua a partir del lliurament d’una tasca de caire reflexiu i pràctic i d’una proposta didàctica que els i les docents han de transferir al centre.

– Servei de Suports i Mesures per a la Inclusió i Unitat de Suport a l’Alumnat en Situació de Violència (USAV)

La Unitat de Suport a l’Alumnat en Situació de Violència (USAV) neix del Pla de les escoles lliures de violències al 2021 i depèn de la Direcció General d’Alumnat del Departament d’Educació. La USAV està formada per un equip multidisciplinari de professionals que acull la comunicació, revelació o malestar, gestiona els casos de violència i en coordina l’abordatge seguint els protocols establerts. Fins a la creació de la USAV, el Servei de Suports i Mesures per a la Inclusió va gestionar les activitats sobre violències.

Taula 3. Activitats del Servei de Suports i Mesures per a la Inclusió i de la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència

Curs escolar	Nom de l'activitat	Modalitat	Nombre d'activitats
2020-2021	Violència sexual a infants i a adolescents	Curs	6
	Prevenió de violències sexuals a infants i adolescents	Taller	9
	Prevenió de violències sexuals a infants i adolescents	Jornada	37
	Prevenió de violències sexuals a infants i adolescents	Curs	3
	La prevenció i l'abordatge del matrimoni forçat des del sistema educatiu	Jornada	1
2021-2022	Les violències masclistes als centres educatius, per directors/ores i referent de coeducació	Jornades	79
	Les violències sexuals en la infància i l'adolescència	Taller	1
	Què fem amb qui exerceix la violència masclista	Jornada	22
	Sensibilització i abordatge del matrimoni forçat i la mutilació genital des de l'àmbit educatiu	Jornada	1
2022-2023	Prevenió de les violències masclistes i promoció de masculinitats diverses i igualitàries	Curs	2
	Què fem amb qui exerceix la violència masclista?	Jornada	12
	Sensibilització i abordatge del matrimoni forçat i la mutilació genital des de l'àmbit educatiu	Jornada	5
Total			178

- Prevenció de les violències masclistes i promoció de masculinitats diverses i igualitàries

Curs de 20 hores que té com a objectiu oferir eines i coneixements pràctics per treballar amb adolescents en la prevenció de la violència masclista i la promoció de masculinitats diverses i positives.

- Intervenció en violències masclistes als centres educatius

Curs de 20 hores que té com a objectiu conèixer el marc legal i conceptual de les violències masclistes amb perspectiva de gènere i interseccionalitat. Proporciona eines de detecció i anàlisi de les situacions de violència masclista dins l'àmbit de l'etapa de secundària i postobligatòria.

- Jornades:
 - Abordatge de les violències masclistes als centres educatius
 - Eines pedagògiques per fer front a les violències masclistes per a l'etapa de primària
 - Eines pedagògiques per fer front a les violències masclistes per a l'etapa de secundària
 - Sensibilització i abordatge del matrimoni forçat i la mutilació genital des de l'àmbit educatiu
 - Què fem amb qui exerceix la violència masclista?
 - Protocols i actuacions en violències masclistes als centres educatius
 - Les violències masclistes en l'àmbit educatiu

Formacions centralitzades i individuals coordinades per la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència.

- Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa

Taula 4. Activitats de la Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa

Curs escolar	Nom de l'activitat	Modalitat	Nombre d'activitats
2015-2016	V Jornada amb motiu del Dia Internacional de l'Educació No Sexista #JCOEDU16	Intercanvi d'experiències	1
2016-2017	VI Jornada amb motiu del Dia Internacional de l'Educació No Sexista	Trobada pedagògica	1
2017-2018	Prevenició de la violència de gènere en l'àmbit educatiu	Curs	3
	VII Jornada amb motiu del Dia Internacional de l'Educació No Sexista	Trobada pedagògica	1
2018-2019	Prevenició de la violència masclista en l'àmbit educatiu	Curs	10
	Prevenició de la violència masclista en l'àmbit educatiu	Taller	1
2019-2020	Prevenició de la violència masclista en l'àmbit educatiu	Curs	20
	Prevenició i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat	Curs	21
	Pedagogies feministes	Curs	1
	Prevenició i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat	Curs d'equips de centre	3

Curs escolar	Nom de l'activitat	Modalitat	Nombre d'activitats
2020-2021	Prevençió de la violència masclista en l'àmbit educatiu	Curs	6
	Prevençió i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat	Curs	1
2021-2022	Prevençió i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat	Curs	17
	Prevençió i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat	Assessorament	2
	Prevençió de la violència masclista en l'àmbit educatiu	Curs	9
2022-2023	Prevençió de la violència masclista en l'àmbit educatiu	Curs	10
Total			107

- Prevençió de la violència masclista en l'àmbit educatiu

Oferta formativa adreçada al personal docent d'educació infantil, educació primària i educació secundària que ofereix orientacions, recursos i eines per donar a conèixer el marc conceptual i legal per a la comprensió de la violència masclista i facilitar la prevençió i la detecció de situacions de violència masclista i les relacions abusives.

- Prevençió i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat

Programa formatiu adreçat al personal docent per tal de donar a conèixer aspectes sobre la prevençió i la intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat i facilitar eines de prevençió, detecció i intervenció davant la violència entre preadolescents i adolescents dins del sistema educatiu. Aquest programa formatiu de prevençió de la violència masclista inclou formació per a docents i la realització d'uns tallers adreçats a l'alumnat del cicle superior d'educació primària, a l'alumnat de 3r i 4t d'educació secundària, així com formació per a les famílies.

Formacions centralitzades i individuals coordinades pel Servei de Suport a la Comunitat Educativa

- Servei d'Educació al Llarg de la Vida

Formacions adreçades al personal docent dels centres de formació de persones adultes.

Taula 5. Activitats del Servei d'Educació al Llarg de la Vida

Curs escolar	Nom de l'activitat	Modalitat	Nombre d'activitats
2017-2018	Coeducació per a una educació no sexista a l'educació d'adults	Curs	1
2018-2019	Coeducació per a una educació no sexista a l'educació d'adults	Curs	1
2019-2020	Coeducació per a una educació no sexista als CFA	Curs	8
	Aprofundiment en coeducació a l'educació d'adults	Curs	2
2021-2022	Coeducació per a una educació no sexista a l'educació d'adults	Curs	2
2022-2023	Coeducació per a una educació no sexista a l'educació de persones adultes	Curs	1
	Aprofundiment en coeducació per a docents de persones adultes	Curs	1
Total			16

- Coeducació per a una educació no sexista a l'educació de persones adultes

Formació que té com a objectiu conèixer aspectes bàsics de coeducació i de perspectiva de gènere i acompanyar en el procés d'incorporar la coeducació en el dia a dia com a eix transformador de l'acció educativa en els centres de formació de persones adultes. Formació de 30 hores.

- Aprofundiment en coeducació per a docents de persones adultes

Formació que té com a objectiu aplicar la normativa legal vigent, específicament la Llei d'educació (LEC), que estableix com un dels principis rectors del sistema educatiu la coeducació i el foment de la igualtat real i efectiva entre dones i homes. Promoure la figura de la persona referent de coeducació dintre del consell escolar de centre (d'acord amb l'article 126.2 de la LOE i el Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius) per tal de promoure la igualtat real i efectiva entre homes i dones. Analitzar i repensar la mateixa pràctica docent per destriar en quins aspectes s'incorpora ja la perspectiva coeducativa i en quins altres cal introduir-hi els canvis convenients per aconseguir-ho. La formació s'avalua amb l'elaboració d'una unitat didàctica que inclogui els principis coeducatius.

– Servei d'Ordenació de la Formació Professional Inicial

Formacions adreçades a docents de formació professional per treballar la perspectiva de gènere i la coeducació en el marc de la formació professional.

Taula 6. Activitats del Servei d'Ordenació de la Formació Professional Inicial

Curs escolar	Nom de l'activitat	Modalitat	Nombre d'activitats
2008-2009	Violència vers les dones: experiències d'intervenció i autocura de la professional	Curs	1
2009-2010	Intervenció de dones víctimes de violència de gènere	Curs	1
2013-2014	Àmbits d'intervenció de la tècnica i el tècnic superior en promoció d'igualtat de gènere	Curs	1
	Joves, gènere i violències	Curs	2
	La violència vers les dones, la seva representació en la cultura audiovisual	Seminari	1
2014-2015	Perspectiva de gènere en els projectes finançats pel Fons Social Europeu	Curs	1
	Formació bàsica en igualtat d'oportunitats entre homes i dones	Seminari	1
2016-2017	Igualtat d'oportunitats de dones i homes en el treball	Taller	1
	Perspectiva de gènere en els projectes europeus	Taller	1
2017-2018	Prevenició de les violències de gènere	Curs	1
	Estratègies d'intervenció per incloure la diversitat sexual i de gènere a l'FP	Taller	3
2018-2019	La coeducació a l'institut	Assessorament	1
	Violència de gènere	Curs	1
2019-2020	Mediació, coeducació i interacció verbal	Curs	1
2021-2022	Assessorament a la xarxa: Aplicar la perspectiva de gènere en l'organització del centre	Taller	2
	Orientació professional des d'una perspectiva de gènere	Curs	1

Curs escolar	Nom de l'activitat	Modalitat	Nombre d'activitats
2022-2023	Xarxa ORIENTA FP amb perspectiva de gènere	Assessorament	2
	Acompanyem la sexualitat des dels programes d'FP	Taller	1
	Com treballar la perspectiva de gènere i la prevenció de violències masclistes a l'FP	Curs	1
Total			24

– Servei de Programes de Qualificació i Iniciació Professional

Formacions adreçades a docents dels programes de formació i inserció (PFI) per treballar la perspectiva de gènere i la coeducació.

Taula 7. Activitats del Servei de Programes de Qualificació i Iniciació Professional

Curs escolar	Nom de l'activitat	Modalitat	Nombre d'activitats
2005-2006	Proposta metodològica per treballar la coeducació de manera transversal en el PTT	Seminari	1
2006-2007	Aprofundiment de la proposta metodològica per treballar la coeducació de manera transversal en el PTT	Seminari	1
2016-2017	L'educació sexual i afectiva com a eina de transformació social als PFI	Taller	4
2018-2019	Salut sexual i afectivitat	Grup de treball	1
2020-2021	Desigualtat de gènere en l'ocupació: com treballar-ho a l'aula! (qCampus#FP 2021)	Taller	1
2021-2022	Com treballar la perspectiva de gènere a l'FP	Curs	2
2022-2023	Acompanyem la sexualitat des dels programes d'FP	Taller	2
2022-2023	Desigualtat de gènere en l'ocupació: com treballar-ho a l'aula! (qCampusFP#2023)	Taller	1
Total			13

- Acompanyem la sexualitat des dels programes d'FP

Activitat formativa que té com a objectiu donar continuïtat en l'àmbit de l'educació postobligatòria al programa Coeduca't del Departament d'Educació, donant a conèixer el marc de drets sexuals i reproductius en termes generals i les seves especificitats en la població jove, i normalitzar l'acompanyament i la presència de la sexualitat en els centres educatius per part de l'equip professional. Taller de 8 hores.

- Com treballar la perspectiva de gènere a l'FP?

Activitat que se centra en una mirada en clau de gènere a l'FP en dos àmbits: la sexoafectivitat i el món laboral. Taller de 25 hores.

- Desigualtat de gènere en l'ocupació: com treballar-ho a l'aula!

L'objectiu de l'activitat formativa és donar a conèixer la base estructural de les desigualtats de gènere en la nostra societat i aprendre a identificar les desigualtats de gènere en l'àmbit de l'ocupació i els treballs. Taller de 5 hores.

Activitats coordinades pel Servei de Programes de Qualificació i Iniciació Professional

Activitats del Pla de formació de zona

Els plans de formació de zona (PFZ) donen resposta a les necessitats de formació adaptant-se a cada territori d'acord amb les seves característiques específiques.

Des del curs 2000-2001 es quantifiquen més de 500 activitats formatives en l'àmbit de coeducació i perspectiva de gènere ofertes des dels serveis educatius i els serveis territorials. A l'annex I se'n pot trobar el detall.

Taula 8. Activitats de PFZ

Curs escolar	Nombre d'activitats
2015-2016	22
2016-2017	18
2017-2018	28
2018-2019	34
2019-2020	51
2020-2021	53
2021-2022	125
2022-2023	96
Total	427

Activitats dels instituts de ciències de l'educació

Els instituts de ciències de l'educació (ICE), com a institucions amb una llarga tradició en formació i innovació, organitzen activitats de formació per al professorat no universitari de tots els nivells educatius.

Des del curs 2000-2001 es quantifiquen més de 100 activitats formatives en l'àmbit de coeducació i perspectiva de gènere ofertes des dels ICE. A l'annex II se'n pot trobar el detall.

Taula 9. Activitats dels ICE

Curs escolar	Nombre d'activitats
2015-2016	2
2016-2017	2
2017-2018	6
2018-2019	12
2019-2020	5
2020-2021	8
2021-2022	11
2022-2023	10
Total	56

Annex 2. Pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu

Concreció de les actuacions proposades per implementar el curs 2021-22 per part del Departament d'Educació, a fi de donar compliment a les mesures vinculades a l'objectiu 2, promoure la coeducació.

Objectius específics i actuacions

2.1. Garantir una educació sense estereotips sexistes ni discriminacions relacionades amb el gènere o amb l'orientació afectivosexual, així com una orientació acadèmica i professional no sexista.

Actuacions:

- Programa STEAMcat 1a convocatòria: 50 centres participants; 2a convocatòria: 118 centres participants. Actuació realitzada.
- Programa STEAMcat: 100tífiques: 492 científiques participants; 488 centres de primària i secundària. Actuació realitzada.
- Programa STEAMcat: difusió des del Node i amb l'etiqueta de l'ODS 5 dels recursos coneguts per l'equitat de gènere. Actuació realitzada.
- Revisió del programa Coeduca't i proposta de pla d'acció. Actuació realitzada.
- Formació i presentació dels nous decrets (infantil, educació bàsica, batxillerat) a tots els equips directius dels centres sostinguts amb fons públics. Actuació realitzada.
- “Coeduca't amb el currículum”: 39 edicions, 854 persones certificades (709 D, 88 H, 57 sense definir). Actuació realitzada.
- “Coeduca't al centre”: 11 edicions, 193 persones certificades (169 D, 18 H, 6 sense definir). Actuació realitzada.
- Curs de coeducació, inicial, al Moodle, de 30 hores, adreçat a docents de persones adultes, 2 edicions. Total de persones certificades: 50 alumnes (34 D, 16 H). Actuació realitzada.
- Avaluació del programa 6 “Coeduca't amb el currículum” amb el Grup d'Educació i Gènere de la Facultat d'Educació de la UAB i l'Associació dels Drets Sexuals i Reproductius: la formació a docents i el material per a

l'alumnat. Actuació realitzada.

- Difusió de la notícia a la XTEC amb proposta d'activitats i recursos a centres: Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones; Dia Mundial de la Sida 2021; Tolerància Zero amb la Mutilació Genital Femenina; Dia Internacional de les Dones 2022; Dia Internacional contra l'Homofòbia, la Lesbofòbia, la Transfòbia, la Bifòbia i la Interfòbia; Dia Internacional per a l'Educació No Sexista 2022.
- Publicació de notícies a la intranet: difusió feta per a infantil, primària, secundària, FP, educació al llarg de la vida, des del programa STEAMcat.
- El 25 de novembre i el 8 de març es publica notícia a la intranet i es fa proposta d'actuació a Serveis Centrals 8 març - Dia Internacional de les Dones. Actuació realitzada.
- Creació de materials de difusió coeducatius a propòsit de dates d'interès: Visibilitzem la violència masclista en l'àmbit educatiu; Previnguem el matrimoni forçat o sense consentiment; Previnguem la mutilació genital femenina; Igualtat de gènere avui per a un demà sostenible; Dia Internacional contra l'LGFTI-fòbia; L'educació no té gènere. Actuació realitzada.
- Proposta de recursos trimestral a l'apartat "Coeducació, perspectiva de gènere", de la XTEC. Actuació realitzada. 67.802 visualitzacions.
- Preparar materials per a docents i personal d'atenció educativa, completant la guia de diversitat afectivosexual i de gènere en l'àmbit educatiu. Actuació realitzada.
- Grup de treball de recerca i recuperació del treball d'artistes dones en la música, la dansa i les arts escèniques amb la finalitat d'incloure-les en el projecte curricular de centre. En procés.
- Elaboració de materials i recursos per incorporar la perspectiva de gènere i prevenir les violències. En procés.
- III Mostra de Circ i Teatre. Presentació de les escoles que imparteixen els cicles formatius de circ i teatre al voltant de qüestions de gènere, violències, recuperació d'artistes i dramaturgues dones. Actuació realitzada.
- Gala de les Arts Plàstiques i Disseny (APD). Actuació realitzada.
- Elaboració de màscares a partir de la reinterpretació de la col·lecció "Alas

y Viento”, treballant la significació de les dones al llarg de la història i en diferents cultures. Actuació realitzada.

- Formació a les persones impulsores d’igualtat de gènere en els consells escolars (dins del Pla de les escoles lliures de violències). No realitzada.
- Designació d’una persona responsable de coeducació dintre dels serveis educatius del Departament d’Educació. Elaboració de funcions. No realitzada.
- Elaboració i publicació del document Wungu d’interès per a tota la comunitat educativa. Materials per implementar la coeducació en la comunitat educativa, generats en el marc del projecte de recerca-acció “WUNGU: gènere i diversitat cultural a l’escola”, coordinat per l’Equip de Recerca en Diversitat i Inclusió en Societats Complexes (ERDISC) de la Universitat Autònoma de Barcelona, impulsat pel Departament d’Educació. Actuació realitzada.
- Oferiment d’**eines i recursos** als centres educatius per garantir una convivència basada en la igualtat de gènere. Actuació realitzada.

2.2. Garantir la prevenció i la detecció de la violència masclista i col·laborar en la intervenció des de l’educació.

Actuacions:

- Curs virtual de prevenció de la violència masclista en l’àmbit educatiu. 6 edicions; 133 docents (109 D, 14 H, 10 sense definir). Actuació realitzada.
- Programa formatiu de prevenció de la violència masclista adreçada al professorat, les famílies i l’alumnat de 5è i 6è de primària i 3r i 4t d’ESO. Actuació realitzada.
- Foment de la creació d’audiollibres. En procés.
- Adaptació del llibre infantil coeducatiu *Amb en Tango som tres* al llenguatge braille i manipulatiu. Actuació realitzada.
- Establiment de mesures per a la intervenció dins l’àmbit educatiu dels fills i filles víctimes de violència masclista. Casos atesos d’àmbit familiar: 46. Casos atesos per femicidis: 1. Actuació realitzada.

- En curs la simplificació i unificació dels protocols. Definició dels nous circuits d'actuació. 7 documents de treball, 10 reunions entre la USAV amb el Servei d'Escola i Família. En procés.
- Escoles lliures de violències. Atenció de casos i assessoraments des de la Unitat de Suport a l'Alumnat en Situació de Violència. 845 casos tractats, 41 assessoraments a centres, 28 formacions a centres. Actuació realitzada.
- Coordinació de la xarxa de referents de les escoles lliures de violències. 17 reunions bimensuals amb els diferents serveis territorials de Catalunya. 2 reunions de seguiment del Pla de les escoles lliures de violències amb els 40 referents dels 10 serveis territorials. 20 actes d'assistència. 2 documents de treball. 2 presentacions. Actuació realitzada.
- Formació als EAP (equips d'assessorament i orientació pedagògica formats per psicopedagogs/ogues i treballadors/ores socials); inspecció educativa; coordinació de serveis territorials; direccions de centre; persona del claustre referent de coeducació i perspectiva de gènere; perfil docent. Actuació realitzada.
- Complement a la formació en capacitació per a l'abordatge de les violències masclistes. Actuació realitzada.
- Elaboració de material per a la detecció i treball a l'aula de les violències masclistes per als cursos de 5è, 6è, 1r i 2n d'ESO. Unitats didàctiques pendents de publicació a la XTEC. En procés.

2.3. Promoure la inclusió de la perspectiva de gènere, la coeducació i la igualtat d'oportunitats en les activitats formatives del personal del Departament d'Educació.

Actuacions:

- Microcurs sobre el deure d'intervenció en casos de discriminació de persones LGBTI+. 50 alumnes (42 D, 8 H). Actuació realitzada.
- E-comunitat de pràctica. Perspectiva de gènere en el joc. 32 alumnes (28 D, 4 H). Actuació realitzada.
- Diversitat sexual i de gènere: Estratègies d'intervenció contra la discriminació LGBTI, 2 edicions, 54 alumnes (49 D, 5 H). Actuació

realitzada.

- Pràctica coeducativa, 2 edicions, 45 participants (43 D, 2 H). Actuació realitzada.
- Gestió transversal de gènere. 7 alumnes (2 D, 5 H). Actuació realitzada.
- Agressors i mites: factors psicosocials de les violències masclistes. 186 alumnes (166 D, 20 H). Actuació realitzada.
- Formació d'acollida per a personal de centres educatius. 676 alumnes (561 D, 115 H). Actuació realitzada.
- Abordatge de les violències masclistes als centres educatius, 2 edicions; 39 alumnes (35 D, 4 H). Actuació realitzada.
- Què fem amb qui exerceix la violència masclista? 4 edicions; 119 alumnes (108 D, 11 H). Actuació realitzada.
- Revisió i actualització de la part d'igualtat de gènere en la formació d'acollida per a comandaments. Actuació realitzada.
- Realització de 138 activitats de formació adreçades al professorat i als centres educatius en relació amb la perspectiva de gènere i la coeducació. 1.269 professors/ores formats (certificat). Actuació realitzada.

De les actuacions sorgides d'aquest Pla que s'han mantingut al llarg dels cursos des del seu inici el curs 2015-2016 fins ara, pel que fa a les propostes de l'objectiu 2, promoure la coeducació, l'evolució dels resultats és la següent:

- Objectiu 2.1: Garantir una educació sense estereotips sexistes ni discriminacions relacionades amb el gènere o amb l'orientació afectiva i sexual, així com una orientació acadèmica i professional no sexista.

Indicador	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1. Nombre de cursos de formació en coeducació	5	3	4	13	14	43	52
2. Nombre de participants en cursos de formació en coeducació	119	77	151	332	821	882	1.097

Indicador	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
3. Nombre de consultes al Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront de situacions d'odi i discriminació	2.568	3.947	3.907	4.941	5.849	5.114	5.621
4. Nombre de consultes al Protocol d'assetjament LGBTI (maig 2017)		2.200	5.786	7.288	4.733	8.326	7.743
5. Percentatge de casos tractats per la USCE/USAV per discriminacions relacionades amb el gènere o amb l'orientació afectiva i sexual, sobre el total de casos tractats	15 casos sobre 168 9%	9 casos sobre 225 4%	12 casos sobre 168 7%	10 casos sobre 128 8%	7 casos sobre 87 8%	17 casos USCE 15% 122 casos USAV 41%	141 casos USAV 17% USCE deriva els casos a USAV
6. Nombre de jornades i actes de difusió organitzats en matèria de coeducació i prevenció de la violència masclista	4	3	5	6	7	8	9
7. Nombre de referents d'igualtat en els consells escolars	—	—	1.824	3.821	3.821	3.821	3.927
8. Nombre de visites a la pàgina de la XTEC de coeducació	20.000	22.000	49.016	142.176	52.233	—	67.802
9. Nombre de visites a la pàgina de la XTEC d'FP pel que fa a l'orientació professional	322.568	—	—	—	—	—	—
10. Inclusió de la perspectiva no sexista en les noves qualificacions professionals	2			2		2	

Indicador	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
11. Incorporació de la perspectiva de gènere i els sabers de les dones en el desplegament dels continguts curriculars	PFI Proves accés grau de música	Revisió currículums de diferents matèries			Coeduca't	Col·laboració UAB	El Batx. Form. pers. adultes

- Objectiu 2.2: Garantir la prevenció i la detecció de la violència masclista i col·laborar en la intervenció des de l'educació.

Indicador	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1. Relació de programes promoguts pel Departament per prevenir la violència masclista	Projecte GEAR	Nou espai d'igualtat de gènere al Portal de famílies		Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant la violència masclista entre l'alumnat	Programa formatiu de prevenció de la violència masclista	Les escoles lliures de violències	Manteniment programes
2. Relació de recursos elaborats per a la prevenció de la violència masclista i LGBTI-fòbica en els centres escolars	1	1	1	3	2	0	1
3. Nombre de cursos de formació en prevenció de violència masclista i LGBTI-fòbica	1	1		17	43	17	31 cursos i 95 càpsules
4. Nombre de participants en cursos de prevenció de violència masclista i LGBTI-fòbica	110	522	232	387	959	781	686 cursos i 4.084 càpsules

Indicador	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
5. Nombre d'accessos al portal de centres de les mesures de protecció que habilita l'Administració per a les víctimes de violència masclista en l'àmbit de la parella	12.146	2.569	—	—	—	—	—
6. Nombre de casos en què s'activa el Protocol per a la prevenció, la detecció, l'actuació i la resolució de situacions d'assetjament sexual, per raó de sexe, de l'orientació sexual i/o de la identitat sexual que afecten el personal del Departament		1	1	1	0		1

Indicador	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
7. Nombre d'accessos al portal de centres del Protocol per a la prevenció, la detecció, l'actuació i la resolució de situacions d'assetjament sexual, per raó de sexe, de l'orientació sexual i/o de la identitat sexual	1.262	9.440	—	15.352	—	1.147	1.293
8. Relació d'orientacions específiques en el disseny del protocol d'absentisme als centres educatius				Realitzat	Realitzat	9.534 accessos	10.074 accessos

- Objectiu 2.3: Promoure la inclusió de la perspectiva de gènere, la coeducació i la igualtat d'oportunitats en les activitats formatives del personal del Departament d'Educació.

Indicador	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
1. Nombre de formacions sobre perspectiva de gènere, coeducació i igualtat d'oportunitats adreçades al personal PAS que treballa en els serveis educatius o en centres educatius	0	2	3	4	6	13	25
2. Nombre de participants en els cursos de formació	—	50	135	165	173	266	1.208

Generalitat de Catalunya
Consell Escolar de Catalunya